

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskernes Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele.

Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

MINE LIVSERINDRINGER.

1824—1885.

KJØBENHAVN.
TRYKT HOS MARTIUS TRUELSEN.

1888.

Jeg er født i Christiania den 11 Januar 1824; mine Forældre vare Hans Lassenius Bernhoft og Hermine Andrea Bentzen. Min Bedstefader Georg Christian Rye antog allerede som Student sin Moders Slægtnavn Bernhoft. En i 1885 i Christiania over Slægten Bernhoft udgiven Stamtavle indeholder detaillerede Oplysninger om den hele Familie. Mine Forældre og deres Afkom findes omhandlede i den nævnte Bog Pag. 101—105.

Efterat have modtaget privat Undervisning af nuværende Skattefoged i Christiania Schultz blev jeg i Aaret 1834 optaget i Christiania Kathedralskoles nederste Klasse og dimitteredes til Universitetet i 1842. I Dimissionsbrev af 4 Juli 1842 udfærdiget af den lærde Latiner, Professor, Rektor og senere Provst Søren Brun Bugge karakteriseres jeg saaledes: *Ingenio nobis visus est esse felici, diligentiam et assiduitatem, quamdiu apud nos versatus est, exhibuit laudabilem, ac moribus præterea quam maxime puris honestisque summum sibi conciliavit magistrorum favorem Effecere et minus laetae parentium fortunae et bona ipsius filii indoles, ut dignus videretur*

in quem ex arca scholastica beneficia pecuniaria conferentur.

Antallet af de fra Skolen dimiterede i Aaret 1842 var 7, hvoraf saavidt vides kun 2 endnu leve (Professor Brandt og jeg). I de sidste Aar af min Skolegang nød jeg Rektorens specielle Gunst; naar et Spørgsmaal ikke kunde besvares i Klassen, anvendte han undertiden paa mig Cæsars Ord: »Et tu mi fili Brute«. Ved Dimissionen til Universitetet pleiede Rektoren at have en mindre Fest paa Skolen, hvor der holdtes Taler, og han forklarede ved denne Leilighed, at jeg vilde blive en hædret og anset Embedsmand samt mine Forældres Glæde og Stolthed. Min Hovedkarakter ved Skolens Dimissionsexamen var 1,58 og ved Universitetet (examen artium) 1,83. Rektor Bugge havde inden han overtog Rektorposten været Professor i Latin ved Universitetet i 12 Aar; han var derpaa Rektor i 15 Aar. I Aaret 1847 tog han theologisk Embedsexamen og blev senere udnævnt til Provst i Gran. Sine sidste Leveaar tilbragte han som Pensionist i Christiania; i Februar 1886 fyldte han sit 88de Aar, og i et for ham foranstaltet Selskab udbragte Professor Monrad hans Skaal paa Latin, hvorpaa Bugge svarede paa samme Sprog. Sidst i Aaret 1886 døde han, og Monrad holdt en Tale paa Latin ved hans Grav.

Efterat jeg i Juni Maaned 1843 havde taget examen philosophicum med Karakter Laudabilis præceteris, begyndte jeg at forberede mig til juridisk Embedsexamen. Ved Siden heraf gav jeg Undervisning i forskjellige

Skolefag for ikke at være mine Forældre mere til Byrde end høist nødvendigt.

Under min Skolegang og ogsaa senere kom jeg stadigen i Kjøbmand Benneches Hus; han boede i Grændsen i kort Afstand fra mine Forældre, der i en lang Aarrække beboede en Etage i Murmester Kienes Gaard i samme Gade. Sommerferien tilbragte jeg altid paa Benneches smukt beliggende Landsted paa Ladegaardsøen, og de af Husets mange Sønner, der omtrent vare af min Alder, pleiede desuden stadigen at afhente mig efter Feriernes Ophør hver Lørdag Eftermiddag for at vi kunde begive os til Landstedet og der tilbringe Lørdag Aften og Søndag. Som Følge heraf kom jeg hyppigt lidet forberedt paa Skolen om Mandagen, og dette behagelige og for min Helbred meget gavnlige Bekjendtskab havde tilfølge at jeg blev Student et Aar senere.

Da min Fader var en af de administrerende Direktører i det private dramatiske Selskab, havde jeg Anledning til jevnlig at komme i Selskabets i Agersgade beliggende Theater paa den saakaldte Generalprøve, og jeg mindes ogsaa at have været paa Scenen i «Freias Alter» som Skoledreng. Min Fader var en habil og meget benyttet Skuespiller, men min Moder, som jeg ogsaa har seet optræde, var mindre heldig. Det dramatiske Selskab, der tillige var en Privatklub, hvor der blandt andet gaves Bal hver 14de Dag, bestod af de bedste Familier i Christiania. Efterat det offentlige Theater (i Theatergaden) i Aaret 1835 var brændt, erholdt Skuespillerselskabet midlertidigt Adgang til at benytte det

dramatiske Theater, indtil der atter kunde blive opført et nyt offentlig Theater for Christiania. Dette varede i over 2 Aar, og i den Tid gik det dramatiske Selskab efterhaanden over til udelukkende at være et Klubsekskab. Jeg mindes tydelig, formentlig i 1836, Opførelsen af Don Juan af Skuespillerselskabet paa det dramatiske Theater, hvilket Selskabet bestod næsten udelukkende af danske. Det var første Gang at Mozarts Mesterværk blev givet i Christiania. Efterat Forestillingen var sluttet, førte min Fader mig op paa Scenen for at jeg kunde se Kommandanten (Stengjæsten) paa nært Hold. Skuespiller Nielsen, der gav Kommandanten, havde dengang et fuldt Champagneglas i Haanden og saa meget gemytlig ud. Ved Siden heraf førte mine Forældre et meget selskabeligt Liv. De havde en stor ~~O~~mgangskreds, og gav selv i Løbet af Vinteren adskillige større Selskab; paa min Faders Fødselsdag den 5te Februar (Markedsugen) var der gjerne Middag for saa mange, Lokalet kunde rumme; en Del af hans Venner pleiede ved den Lejlighed at indfinde sig med smaa Markedstrompeter, hvori de blæste, naar hans Skaal udbragtes. Denne Selskabelighed var ophørt flere Aar inden jeg blev Student, hovedsagelig paa Grund af af min Faders tiltagende Sygelighed; han led i mange Aar meget af heftige Ansigtssmerter (tic douloureux de la face), og min Moder, som pleiede ham med stor Udholdenhed, fik de samme Smerter adskillige Aar efter hans Død.

Min Fader var bleven forberedt til Student i

Christiansands Latinskole, men maatte tage Examen i Kjøbenhavn. Efter et længere Ophold dels i Kjøbenhavn og dels paa danske Herregaarde som Informator vendte han tilbage til Norge og blev i Aaret 1817 Lærer for Statholder Løvenskjolds Sønner. Efterat have foretaget en længere Udenlandsrejse med Statholderen blev han ansat i Statssekretariatet, hvor han hurtigt avancerede til Bureauchef. Han var i længere Tid konst. Statssekretær, og han vilde have erholdt Udnævnelse i denne fornemme og magelige Post, dersom han havde kunnet bestemme sig til at tage juridisk Embedsexamen -- en lovbestemt Betingelse for at kunne ansættes i Posten. Min Moder søgte forgjæves at bevæge ham hertil -- hun foreslog ham paa sin energiske Maade, at de skulde afbryde alle venskabelige Forbindelser i de tre Aar, som vilde medgaa for ham til at erholde denne Examen. Forøvrigt havde min Fader foruden Bureauchefsposten et godt Embede som Kontrollør ved Stemplet-papir-Forvaltningen og var desuden lønnet Sekretær i Selskabet for Norges Vel.

Den lette Adgang, jeg i min Ungdom havde haft til at se Komediespil, bevirkede, at jeg sammen med Benneches Børn i deres Hus istandbragte et Theater paa et større Værelse (kaldet Strygeværelset) hvor vi i Julen 1842 opførte Monsieur og Mme Patelin. Den paafølgende Jul blev Theatret flyttet ned i en Havestue, hvor Jeppe paa Bjerget blev givet. Vi havde meget Arbeide med at istandbringe dette Theater, male Kulisser etc.; Roller og Dragter skaffede min Fader os

udlaant fra det dramatiske Selskab; Spillet var efter hans Mening meget slet.

Det Forhold, hvori min Fader stod til Statholder Løvenskiold, bevirkede, at mine tvende Søstre og jeg næsten stadigen erholdt Indbydelser til Baller, der gaves i den saakaldte Stiftsgaard. Efterat mine Søstre vare blevne gifte i 1851 og 1853 og havde forladt Christiania ophørte disse Indbydelserne, da Statholderen havde lagt Mærke til, at jeg ikke dandsede meget, men da Chefen for Departementet for det Indre, Statsraad Bretteville i 1855 foredrog i Statsraadet min Udnævnelse til Kgl. Fuldmægtig, spurgte Statholderen, om det var en Søn af hans afdøde Ven Bureauchef Bernhoff, og da dette blev bekræftet, erholdt jeg ved første Leilighed atter Indbydelse til Stiftsgaarden.

De stadige Besøg og Ophold paa Benneches Landsted paa Ladegaardsøen medførte, at jeg tidligt lærte at ro og at haandtere en Seilebaad. Den næstældste af Husets Sønner Hakon blev i Aaret 1845 Eier af en større noget gammel Jagt, der var indrettet til Lystfart. Med dette Fartøi seilede vi til Frederikshald og Strømstad, medens vi paa den anden Side af Fjorden besøgte Tønsberg og Sandefjord. Foruden flere af Benneches Sønner deltog i denne længere Seilads Halfdan Olsen (nu Foged i Stavanger), Laurits Thrap, Theodor Foss og Gullius Hall; de tre sidste ere døde. For Seiladsens Skyld havde vi paa denne Tur medtaget en Mand, der var kjendt i Farvandet. Der blev efter Hjemkomsten opsat en Beretning om Reisen, kaldet Frifarernes store Togt.

Efter en ihærdig Læsning hele Aaret 1846 fremstillede jeg mig til Embedsexamen i December Maaned og blev — som det hedder i det juridiske Fakultets Examensattest — efter skriftligen at have besvaret de til Udarbeidelse opgivne Kvæstioner, den 11 December offentlig examineret i Lovkyndighed og Statistik, for hvilke Prøver af Censorerne tilkjendtes Karakteren Laudabilis. Til den praktiske Prøve, der aflagdes den 12 Januar 1847, — en Paaseilingssag i Mossebugten — erholdt jeg ogsaa bedste Karakter. Da kun 4 af 60 Anmeldte erholdt bedste Karakter, bevirkede mit Held at være blandt disse, at jeg strax blev tilbudt midlertidig Ansættelse i Departementet for det Indre, og den 15 September samme Aar blev jeg udnævnt til Extraskriver — den officielle Tittel for de laveste Funktionærer i Regjeringsdepartementerne. I Aarene 1848—50 arbeidede jeg ved Siden heraf tildels uden Godtgjørelse for forskellige Advokater for at erhverve Kjendskab til den praktiske Udøvelse af juridiske Forretninger. Da jeg saaledes var kommen i en uafhængig Stilling, bevirkede min Tilbøilighed til at færdes i Baad, at jeg i Sommeren 1848 i Forening med Halfdan Olsen, Theodor Foss og Handelsfuldmægtig Hovelsrud blev Eier af en med Kahyt og 4 Køier udstyret mindre Lystbaad, som fik Navnet Hefring (en af Odins Heste). Med dette Fartøj gik vi næsten stadigen hver Løverdags Eftermiddag under Seil udover Fjorden for først at komme tilbage til Christiania Søndag Aften. Vi holdt os fortrinsvis til det smukke Parti af Fjorden langs

Askerlandet (Oussund, Vendelsund og Leangbugten lige under Skaugumsaasen). Den længste Tur, vi foretog med Hefring, var en 14 Dages Reise til Skien med mange Anløbssteder. Rummet i Kahytten var, om end noget knebent, vel benyttet, og der var fuldt Kjøkkenstel ombord. Paa den omtalte længere Reise var antaget en saakaldet kjendt Mand, der tillige kunde besørge Opvaskning m. v. Med Hefring fulgte Baaden Un, der udmærkede sig ved en stor Bevægelighed — hvoraf ogsaa dens Navn (unda, en Bølge); den kunde dog under Iagttagelsen af »stor« Forsigtighed i ganske smult Vand bære 5 Personer. I de paafølgende Aar blev Hefring ikke meget benyttet. Halfdan Olsen giftede sig og Foss (Søn af Statsraad Foss), der havde taget juridisk Examen, søgte i længere Tid forgjæves at erholde Ansættelse i et af Regjeringsdepartementerne. Han fattede da den eiendommelige Beslutning at reise til Horten og indtræde som simpel Arbejder i det mekaniske Værksted. Senere reiste han til England og man hørte i mange Aar Intet om ham. Under disse Omstændigheder blev Hefring ikke vel tilseet, og tilslut løb den fuld af Vand og solgtes som Vrag.

Den 19 Mai 1851 døde min Fader i en Alder af 58 Aar og 4 Maaneder efter længere Tids Sygelighed. Han blev fulgt til sit Hvilested paa vor Frelsers Kirkegaard i Christiania af en Samling af Byens bedste Mænd. Statholderen indfandt sig ogsaa ledsaget af de af hans Sønner, der opholdt sig i Christiania. Da Statholderen blev underrettet om min Faders Død

yttrede han: »Hos den Mand var et stort Pund begravet, som han desværre ikke forstod at benytte.« Samme Aar ud paa Høsten blev min ældste Søster Hermine, der en Tid havde været Gouvernante hos Proprietær Brodkorb (Tjötö), gift med Kgl. Fuldmægtig, Alexander Holst, der senere forlod Embedskarrieren som Sorenskriver, og nu bor paa sin Ejendom Belsvog i Alstadhoug. Da min Moder i det paafølgende Aar (1852) bestemte sig til at besøge tvende i Svendborg bosatte Søstre, blev vort huslige Arrangement opløst. Min Moder, ledsaget af min Søster Elise, reiste til Svendborg, min Broder Theodor, der i 1850 var bleven Student, dimitteret fra Christiania Latinskole, flyttede til Holst, som var Eier af et smukt Landsted »Haugen« strax udenfor Vosgrafs Lökke, og jeg tog Ansættelse som Postexpeditør paa Statens Dampskib Christiania, der førtes af Lieutenant (senere Fyrdirektør) Diriks. Det Arbeide, jeg havde at udføre ombord, var ikke vanskeligt; det bestod hovedsagelig i at omkartere den engelske Post. Christiania gik først nogle Maaneder i Rute paa Kjøbenhavn, og da Opholdet dersteds varede i 2 Dage hver Uge, havde jeg Anledning til at lære at kjende denne By, hvor min Fader havde levet i adskillige Aar og som senere skulde blive mit stadige Opholdssted. Ud paa Sommeren blev Ruten forandret til Kiel. Under Opholdet der bestod Adspredelsen for Skibets Officerer og Postmesteren hovedsagelig i at tage Undervisning i Ridning, uden at det imidlertid lykkedes Hofstaldmester von Balle at bringe mig langt frem i denne ædle

Færdighed. Sammen med den anden paa Christiania ansatte Officier Lieutenant (nu Kommandørkaptain) Ravn foretog jeg min første Udflugt i fremmed Land, idet vi engang under Dampskibets Ophold i Kiel aflagde et kort Besøg i Hamburg.

Efter et Ophold i Svendborg lagde min Moder Hjemreisen til Norge over Kjøbenhavn, og der blev min Søster Elise forlovet med Lieutenant i Marinen I. C. Tuxen, som hun havde seet i Svendborg. Ved Tilbagekomsten til Christiania sent paa Høsten flyttede vi ind i en mindre Leilighed, jeg havde fundet i Theatergaden, og der stod den 2den Aprii 1853 Elise og Tuxens Bryllup. Deres Bekjendtskab var stiftet ved hvad man pleier at kalde en tilfældig Begivenhed, men denne havde afgjørende Følger ikke alene for min Søster, men ogsaa for mig personlig. Ud paa Høsten reiste min Moder efter gjentagne Opfordringer til Kjøbenhavn, og jeg arrangerede mig sammen med min Broder paa den Maade, vore Finantser tillod. Vi boede først i Pilestrædet og senere i Universitetsgaden, og spiste en billig Middag hos Mme Hall i Kirkegaden. Sommeren 1854 opholdt min Broder sig paa Kalvøen ud for Tvedestrand, hvor vor Fætter Albert Lassen (nu Overtoldbetjent i Christiania) var Krydsbetjent, for der i Ro at studere Theologi — en Ro, som han med sit letfængelige Gemyt og mangfoldige Interesser vanskeligt kunde finde i Hovedstaden. Vaaren 1855 blev jeg pludselig angrebet af et stærkt Ildebe- findende og efterat jeg havde holdt Sengen nogle Dage fandtes det nødvendigt at bringe mig paa Rigs-hospitalet

som stærkt angreben af Tyfus. Jeg blev indlagt paa et Værelse, hvor der allerede fandtes en døende Mand, og da han kort efter forsvandt, blev jeg alene. Min Broder viste sig i høi Grad opoffrende og besøgte mig stadigt uden at nære nogen Frygt for Smitte; jeg hlev under mit Ophold paa Hospitalet, der varede i 6 Uger, meget vel behandlet af vedkommende Læger og Kandidater. Min Fætter Hartvig Lassen, som jeg oftere pleiede at besøge, førend jeg blev angreben af denne Sygdom, fik samtidigt en Snev af samme, der for ham gik hurtigt over. Efterat have forladt Hospitalet opholdt jeg mig nogen Tid hos min Svoger Holst paa hans Villa, og der gjenvandt jeg saa hurtigt mine Kræfter, at jeg allerede i Juli Maaned kunde tiltræde min Tjeneste i Departementet. I September samme Aar blev jeg konstitueret som kgl. Fuldmægtig, idet en ældre Fuldmægtig i Indredepartementet var bleven befordret til Byfoged, — en Befordring der blev feiret paa Ladegaardsøen i den saakaldte Greveskov med en større Kontorbanket. I Fuldmægtigposten erholdt jeg kgl. Udnævnelse den 3 October. Ud paa Høsten kom min Moder tilbage til Christiania og vi flyttede ind i en mindre Leilighed i Dronningens Gade. Omtrent paa den Tid blev jeg Medlem af Spiseselskabet «Gosen», hvor jeg deltog i mange muntre Middage ligetil mit Giftermaal i 1868. Da den Etage, vi tidligere havde beboet hos Murmester Kiene i Agersgaden, blev ledig Vaaren 1856, flyttede vi atter derhen, og vi forblev der indtil en Ildebrand nødte os til at forlade denne

Bolig 10 Aar senere. Min Broder, der havde taget den theologiske Embedsexamen i 1855 og var bleven ansat som Lærer ved Christiania Borger- og Realskole, flyttede ogsaa ind hos hende. Sidst i Aaret 1856 giftede han sig — imod min Moders og mit Ønske — i en ^{uig} Alder af ~~24~~ Aar med en Datter af Pastor Deinboll i Romedal. Den unge ~~16-aarige~~ Præstedatter havde naturligvis Intet, og min Broder, der var en mindre god Økonom, havde maaske allerede dengang nogen Gjæld. Da hverken min Moder eller jeg kunde lægge Skjul paa vor Mening om denne forhastede Forbindelse, var Følgen heraf, at vi i flere Aar ikke saa noget til det unge Par, indtil vi gjorde det første Skridt til en Forsoning. I Aaret 1863 blev min Broder udnævnt til Kateket i Egersund; han fik i dette Ægteskab 7 Børn, hvoraf 3 ere døde.

Sommeren 1856 fulgte jeg min Ven Lambrechts, der tidligere havde været min Kontorchef, men dengang var Civildommer i Christiania, paa en Reise, han af Regjeringen var anmodet om at foretage for at undersøge forskjellige Misligheder ved Jurisdiktionen i Tønsberg og tilstødende Landdistrikt. Vi reiste først til Laurvig, hvor Lambrecht konfererede med vedkommende Amtmand, og derpaa til Tønsberg. Lambrechts betalte Udgifterne ved min Reise og til Vederlag skulde jeg skrive i Retsprotokollen efter Diktat. Forhøret blev holdt for lukkede Døre i flere Dage, og mange Blade bleve beskrevne. En Dag holdtes Forhør paa Landet (Sems Arresthus) til Oplysning om hvorledes derværende

Fanger blev behandlede. Da Forhøret var afsluttet, spurgte Lambrechts som sædvanligt, om de tilkaldte Lagretsmænd havde noget at bemærke; en ældre Smed reiste sig da og forklarede, »at han følte Trang til at udtrykke sin Høiagtelse for nærværende Ret«. Man var dersteds ikke vant til at se Retten bestyret med den Alvor og overlegne Dygtighed, som Lambrechts er i Besiddelse af. Han er nu Justitsarius i Norges Høiesteret. Jeg har sammen med ham og fælles Bekjendte foretaget mange Vandringer saavel i Christiania smukke Omegn som videre over Høiderne. Ofte droge vi ud Lørdag Eftermiddag til Ringerige for først at komme tilbage Søndag Aften.

I de nærmest paafølgende Aar fandt jeg en Tilfredsstillelse i undertiden at beskæftige mig med folkeretlige Spørgsmaal, og jeg skrev nogle Afhandlinger, som blev trykte i dansk Tidsskrift for Søvæsen, hvis Hovedredaktør var min literære Svoger Tuxen. I Aargangen for 1857 er saaledes optaget: »Nogle Bemærkninger ved den paa Pariserkongressen i 1856 vedtagne Søretsdeklaration«, — i Aargangen 1859: »En engelsk Priseretsdom«, og i Aargangen 1862: »Om krigsførende Magters private Skibsfart under Søkrig — den sidste af disse Afhandlinger med Angivelse af Navn. — I Sømandsforeningen i Christiania holdt jeg 5 Februar 1858 et Foredrag om Konsulatvæsenet, som Foreningen lod trykke. — Da jeg syntes det gik noget smaat med Befordring i Departementet, underrettede jeg i August Maaned 1858 Vedkommende om, at jeg agtede

at søge et Embede udenfor Departementet, men da man ønskede at beholde mig, blev det saakaldte Kontor for det Indre delt i tvende, og det uagtet vedkommende Kontorchef af al Magt søgte at modsætte sig dette af den Grund, at han ved Befordring ønskede at kunne paaberaabe sig at have bestyret et besværligt Kontor. — Den 15 September 1858 blev jeg konstitueret som Chef for det nye Kontor, hvorunder var bleven henlagt forskjellige tildels heterogene Sager, men som fik Navn af Kontor for Handels- og Konsulatsager. Kgl. Udnævnelse i denne Post erholdt jeg den 14 Juli 1859, efterat Storthinget havde samtykket i denne Udvidelse af Departementet for det Indre.

Sommeren 1860 foretog jeg en længere Reise i Udlandetsammen med en noget ældre Kollega i Departementet, Bureauchef Kaltenborn. Det var dengang ikke paa langt nær saa sædvanligt at reise i Udlandet som senere hen. Ved Henvendelse til den norske Regjerings Formand Statsraad Petersen erholdt vi saakaldte Statholderpas, hvilket ansaaes tilraadeligt i Betragtning af at Norditalien, som vi ønskede at besøge, Aaret forud havde været den Krigsskueplads, hvor Franskmændene og Piemonteserne maalede sig med Østerrigerne. Reisen foregik først i August Maaned over Kjøbenhavn og Stettin til Berlin, hvori vi opholdt os nogle Dage for at bese Musæerne samt foretage en Udflugt til Potsdam. Vi boede i et Hotel i Berlins Hovedgade »Unter den Linden« og undlode ikke efter en i Hotellet given Anvisning at følge Vagtparaden for at se Keiser Vilhelm,

der, naar Paraden passerede forbi, pleiede at vise sig i et Vindu i nederste Etage, venligt hilsende det forsamlede Publikum. Den gamle Keiser, der nyligt (Marts 1887) har feiret under Tilstedeværelse og Tilslutning fra de fleste europæiske Regenter sit gode Aar, iagttager fremdeles denne Sædvane at vise sig for Vagtparaden (og Publikum) i sit »historiske Hjørnevindu«. Vore Reisepas bleve paa Foranstaltning af Legationssekretær Due forsynede med Legalisationer af den østerrigske, italienske samt franske Legation, navnlig for at den projekterede Reise i Norditalien ikke skulde møde nogen Hindring. Ved Ankomsten til Dresden, hvor vi ønskede at se det berømte Galleri med Rafaels Madonna, indtraf det mindre sædvanlige Tilfælde, at Nøglen til min noget stundesløse Kollegas Reisekuffert efter længere Tids Søgning fandtes gjemt inde i selve Kufferten; den var bleven stukket ind i et Hjørne, hvor Laaget kunde løftes lidt op. Det gik nu videre over München — hvorfra min Kollegas uforholdsmæssigt store Kuffert blev expederet til Paris poste restante, idet min Kuffert var fuldtud tilstrækkelig for os begge — til Lindau ved Bodensø og derfra over Zürich og Olten til Luzern. Under Opholdet i Zürich stege vi op paa Uetliberg, hvor vi en smuk Morgen for første Gang kunde beundre en af Schweitz's mange herlige Udsigter med en snedækket Alpekjæde i Baggrunden. Paa Stationen Olten blev jeg skilt fra min Reisefælle. Olten er en meget animeret Station, hvor man efter Bædekens Raad skal lægge vel Mærke til de forskjellige Trains

og tillige vogte sig for Lommetyve. Vi vare komne ind i et Train, der skulde gaa til Basel, og bleve først i sidste Øieblik opmærksomme paa Feiltagelsen; jeg var saa heldig at komme ind i Trainet til Luzern, netop som dette afgik, men min Reisefælle blev staaende igjen paa Stationen. Uheldet var kun af ringe Betydning; Kaltenborn kom med næste Train nogle Timer senere til Luzern, hvor han fandt mig i det forud aftalte Hotel, men Feiltagelsen havde betaget ham i den Grad, at han var ude af sig selv og udtalte sin Beklagelse over at have begivet sig ud paa en saa vanskelig Reise. Herpaa var intet andet at svare end at foreslaa at skilles ad; han kunde, om han ønskede det, vende tilbage til Christiania, jeg agtede i saa Fald at reise til Paris. Kaltenborn begjærte en Times Betænkningstid, gik en længere Spadseretur og vendte rolig tilbage med den Erklæring, at han gjerne fortsatte med mig den følgende Dag over Alperne. Han var en retskaffen og mere end almindelig kundskabsrig Mand, men hans senere triste Skjæbne gjør det ikke usandsynligt, at han allerede i længere Tid kan have baaret paa en Spire til Sindssygdом. — Dagen efter gik vi med Dampskib over Vierwaldstättersøen til Fluelen, hvorfra vi den paafølgende Formiddag i et behageligt Veir og paa gode Coupépladse i Diligencen tiltraadte Reisen til la bella Italia. Veien over St. Gotthard fører langs med Floden Reuss, som man hyppigt passerer over. Vi naaede mod Solnedgang det højeste Punkt col du St. Gotthard henved 6500 Fod, hvor man

passerer flere mindre Fjældvand langs med en Række af snedækkede Tinder og Isbræer, der samlede danne St. Gotthard. Aftenen var ualmindelig smuk, Luften let og frisk og den nedgaaende Sol kastede et Farveskjær over Ismasserne. Det storartede vilde Landskab maa have gjort et stærkt Indtryk paa mig, da jeg endnu efter mange Aars Forløb tydeligen mindes min Vandring over le col. Strax efter passeredes Albergo del San Gotthardo (2095 m. Høide), hvor Nedstigningen begynder. Jeg glemmer ikke let denne Nedfart i det mest glimrende Maaneskin. Den store Diligence med Forspand af 6 Heste vendte med Sikkerhed i de uafbrudte Slyngninger og i en Fart, som neppe efterlod Tid til at kaste et Blik ned i bratte Afgrunde. Noget efter Midnat forlode vi Diligencen i den pitoreske By Bellinzona, og fortsatte Dagen efter med en anden Diligence til Locarno og derfra med Dampskib nedad Lago Maggiore til de boromæiske Øer. — 23 Aar senere (1883) under helt forandrede saavel private som offentlige Forhold, foretog jeg samme Reise i modsat Retning. Jeg kom med min Hustru fra Lago Maggiore og havde i Laveno ligeoverfor de borromæiske Øer løst Jernbanebillet til Luzern — en Strækning der nu kunde tilbagelægges i omtrent 9 Timer. St. Gotthards Tunnelen var da aaben for den almindelige Færdsel i dens hele Længde (15,000 m.) fra Airolo til Göschenen tvers igjennem Fjældets uhyre Granitkrop, men de Naturskønheder og forskjellige Interesser, Reisen over de høje Fjelde frembød i 1860, vare nu ombyttede med

Jernbane og en mørk med Røg fyldt Tunnel. Efter Konduktørens Raad tilbragte vi i Mørke de lange 20 Minutter, Farten gennem Tunnelen medtager; dersom Gassen brænder, bliver Luften i Kupeen end mere bedærvet og trykkende. Vist er det, at vi med Glæde gjensaa Dagslyset og nød den friske Luft, da vi ved Göschenen kom ud af Tunnelen. Vi skildtes her fra vore belgiske Venner, som vi havde truffet i Ragaz, Bellaggio og Stresa, Direktør Demanet og hans Broder med Hustru. Det var en mindre behagelig Overraskelse for dem at erfare, at vi i Tunnelen allerede havde passeret under Andermatt, som de agtede at besøge, og at de endnu havde en Diligencereise derhen paa flere Timer opad Bjerget.

De italienske Søer ere i Almindelighed et Endepunkt for de fleste Reisende, der besøge Schweiz uden at kunne udstrække Reisen længere sydover. De frembyde ogsaa et stort Udvalg af meget tiltalende Opholdssteder rundt Søernes Bredder, navnlig i den Del af Sommeren, da man helst søger at undgaa de større Byer. Det mest bekjendte Sted paa Lago Maggiore er de smaa borromæiske Øer, tilhørende en adelig Slægt Borromeo. For nogle Aarhundreder tilbage fandtes i samme en Helgen, for hvem der i Bunden af Søen ved Arona er reist en kjæmpemæssig Statue, sammensat af Bronze, Jern og Murværk. Paa en af Øerne — Isola bella — er opført et Slot med kunstige Haver i Terrasser, hvor man har samlet alle Sydens og tildels endog tropiske Egnes Herlighed af Blomster, Frugter og sjældne Trær.

Slottet selv og Malerisamlingen ere mindre mærkelige, men fra Terrasserne findes herlige Udsigter over de frugtbare og farverige Omgivelser med Simplon i Baggrunden. Vi ankom til dette fortryllende Sted en smuk og varm Dag ud paa Fftermiddagen efter en heldig Fart nedad Søen. Min rastløse Reisefælle ønskede strax at bese Slottet og Haven, uagtet vi trængte mere til en Middag, da vi siden Morgenkaffe i Belinzona kun havde nydt en Flaske vino d'asti paa Seiladsen nedad Søen. Den Middag, vi senere indtog i det lille Hotel, der støder til Slottet, kan jeg endnu mindes, uagtet den langt fra var overdaadig; samtidigt med os dinede et ungt smukt engelsk Par, som saa meget elskovsfuldt ud og passede vel til Situationen. Senere lod vi os en Tid lang ro om paa Søen i et mageløst Maaneskin for ret at nyde den smukke Aften og høre Fiskernes Sang fra Isola dei Pescatori. Dagen efter reiste vi videre til Milano.

Midtpunktet i Milano og det Sted, hvor det offentlige Liv koncentrerer sig, er Piazza del Duomo. Domkirken, der er en af de største Kirker i Europa, er prydet med en Uendelighed af Taarne og Statuer, men da Piazza har ringe Udstrækning, er det for at se Kirken nødvendigt at stige op paa dens Tag, hvilket heller ikke er forbundet med noget Besvær og dertil er meget lønnende, da Kirken først kommer til sin Ret, naar den sees ovenfra. Med klar Horizont skal Udsigten fra Kirkens Tag over den hele Alpekjæde fra Mont Cenis til Splügen være storartet, men da den nordlige Horizont i Regelen er disig, er det de Færreste, der ere saa

heldige at faa denne Udsigt at se. I Kathedralen forevises mod særskilt Godtgjørelse det indskrumpede Lig af den tidligere omtalte Helgen Carlo Borromeo, og der findes ogsaa i Nærheden en Kirke, der bærer hans Navn. Paa Piazza del Duomo udmunder den pragtfulde og stærkt besøgte Passage eller Galleri Vittore Emanuele med elegante Magaziner, Kaffeer og Restaurationer, og umiddelbart til Galleriet støder det store Theater la Scala beliggende paa en Plads af samme Navn, hvor Leonardo da Vinci er reist i Marmor. Derfra er ikke mange Skridt til Milanos Malerigalleri. I Refectoriet i Klostret Santa Marie delle Grazia findes malet i Olie paa Muren af Leonardo da Vinci et berømt Billede af den hellige Nadver. Franskmændene benyttede i Aarhundredets Begyndelse Refektoriet til Kaserne og senere til Hømagazin, og Billedet har lidt meget ved Fugtighed.

Fra Milano gik vor Reise til Venedig. Efter at have passeret Kamppladsen ved Solferino, kom vi ind paa det østerrigske Gebet, og her var naturligvis en langvarig Pasundersøgelse. Alle maatte ud af Vagonerne og aflevere Pas for derpaa at holdes indelukkede paa Stationen. Efter længere Granskning af disse vigtige Dokumenter, blev Navnene opraabte og Passene tilbageleverede. Jeg opraabtes under Navnet Petersen (Passet var undertegnet af Statsraad Petersen), og da jeg kjendte mit Pas, fandt jeg det raadeligst at melde mig som Petersen. Ved Ankomsten til Venedig overraskedes vi med Spørgsmaal om vi vilde fare med Omnibus til det opgivne Hotel l'Europe, men det viste sig snart at

Omnibus her vilde sige en større Baad. Der var med Trainet meget faa Reisende til Venedig og heller ikke var der Mangel paa Plads i det Hotel, vi toge ind. Da man derfra kan gaa til Markuspladsen, nød vi der endnu samme Aften vor Kaffe og Cigar i et herligt Maaneskin. Tvende Dage droge vi ud om Morgenen, ledsagede af en Kommissionær fra Hotellet, den første Dag i Gondol, den anden tilfods. Vi besøgte blandt andet flere private Palæer paa Canale Grande; i et af disse, hvor en ældre Herre sad og læste uden at lade sig forstyrre af os, betroede Kommissionæren os den Hemmelighed, at den unge Hertug var paa Sicilien for at deltage i den Frihedskamp, som med det Første vilde bryde løs. Da vi kort efter kom til Genua, vare vi ogsaa Vidner til, at Garibaldi en mørk Aften indskibede sig for Sicilien med en Skare Frivillige (de Tusindes Tog) ledsagede af en enthusiastisk Folkeskare. Vort Besøg i Venedig fandt ikke Sted i noget heldigt Tidspunkt, selv paa piazza de San Marko var der ikke meget Liv. Som bekjendt ansees ikke Venedig for en sund By; i mange af de smalle Kanaler er Luften ikke god, der er fugtigt i Husene, og grønt Slim paa Murene, Vandet er slet, Haver og Træer findes ikke, i Kanalerne er der giftige Myg, det fik vi føle den første Nat, da vi havde været uforsigtige nok til at lade et Vindu aabent, fordi Luften var noget lummer, og dog er der fremdeles noget eget, ganske eiendommeligt ved denne By; den bringer Tankerne hen paa Orienten.

Den sidste Aften, vi opholdt os i Venedig, hørte

vi efter Middagen i Hotellet en Samtale mellem tvende Reisende, der bleve enige om i Fællesskab at leie Vogn for Reisen til Florents, hvorhen der dengang ikke fandtes nogen Jernbane. Der var ikke lagt nogen bestemt Plan for vor Reise, men Muligheden af at udstrække den til Rom og Neapel havde været berørt. Kaltenborn havde nu faaet Smag for Reiselivet og syntes, det gik heldigt og uden Vanskeligheder, saa at han gjerne vilde gaa ind paa at følge den Rute sydover, som de tvende Reisende agtede at tage; men da jeg havde hans besynderlige Adfærd i Schweitz i frisk Erindring, kunde jeg ikke have megen Lyst til at indlade mig med ham paa en længere Reise i et Land, der paa den Tid var i en usædvanlig Gjæring, og hvor Kommunikationerne kunde blive ganske anderledes vanskelige, end vi hidtil havde været vante til.

Jeg har ofte beklaget, at den italienske Reise kun kom til at omfatte den nordlige Del af dette herlige Land, og nogen Leilighed til atter at besøge Italien vil sandsynligvis ikke mere frembyde sig.

Dengang betragtede jeg det som Reisens Maal at komme til Paris, hvor jeg ønskede at opholde mig saa længe som muligt, idet jeg ingen Anelse kunde have om, at jeg faa Aar senere vilde faa Anledning til at lære den mægtige Stad at kjende under ganske andre gunstige Forhold.

Paa Reisen fra Venedig til Genua foretog vi et hurtigt Besøg til Bellaggio ved Comosøen. Vi gjorde der Bekjendtskab med tvende Danske, en Politiembeds-

mand Pretsman og en ældre Maler Moltke, der havde opholdt sig nogen Tid i Bellaggio og saaledes vare istand til at føre os om til de bedste Udsigtpunkter i Villa Serbellonis Have paa Klippepynten ovenfor Staden. Vi spiste Middag sammen med dem og oplivede den gamle Maler ved at give Champagne. Allerede Dagen efter forlode vi Bellaggio for over Colico at tage til det for sin yppige Vegetation bekjendte Sted Chiavenna, hvilket Sted en Slægtning af Kaltenborn havde anbefalet ham at besøge.

Den Nat, vi opholdt os der, havde vi et meget stærkt Uveir, og den paafølgende Morgen reiste vi tilbage nedad Søen til Como, hvorfra vi strax fortsatte videre til Genua.

Genua, Italiens største Handelsplads, har en smuk Beliggenhed — det stiger fra Havet op mod Bjergene. I de trange, uregelmæssige Gader i Nærheden af Havnen er der en livlig Færsel, men ogsaa megen Larm og Uro. Det Bedste, et Besøg i Genua har at frembyde, Villa Pallavicini, fik vi ikke at se, da vort Ophold kun var kort, og Villaen, der ligger 1 Mil fra Genua, kun var tilgængelig om Formiddagen. Den frugtbare Kyststrækning paa begge Sider af Genua (Rivieraen), er jo bekjendt som noget af det smukkeste, Italien har at frembyde.

Rimeligvis var der i Aaret 1860 ikke nogen Jernbane langs Kysten til Frankrige, ellers havde vi vist ikke taget ad Søveien til Marseille.

Efter et kort Ophold i Marseille og Lyon ankom

vi en Aften ind i September Maaned til Paris (gare de Lyon) og kjørte i en vis Spænding den lange Strækning gennem den mægtige Stad til Hotel des Hautes Alpes i rue Richelieu lige i Nærheden af Theatre Français — et Hotel, der rimeligvis var os anbefalet af en eller anden Landsmand. Vi steg op i øverste Etage og forbleve i dette Logis de 5 à 6 Uger, Opholdet i Paris varede. Naturligvis var det en Undtagelse at finde os der uden om Natten; i Lighed med, hvad vi stadigen havde gjort paa næsten hele vor Reise, delte vi ogsaa et Kvistkammer i Hautes Alpes, det var under et længere Ophold i Paris nødvendigt for os at afvige fra den hidtil fulgte Regel at tage ind i første Klasses Hoteller.

Jeg tror, vi endnu samme Aften besøgte den nærliggende Café de la Régence, om hvilken Baedeker siger, at den er kjendt i hele Europa.

Vort Ophold i Paris var forholdsvis billigt, og Tiden blev i det Hele vel benyttet. Vi begyndte med at indtage vor Middag i forskellige Restaurants — i Palais Royal à prix fixe (2 og 2 $\frac{1}{2}$ Frs.) — men vi mærkede snart, at denne Føde ikke var tilstrækkelig, og vi pleiede senere som oftest at dinere i Nærheden af Palais Royal, f. Ex. hos Pestel — Restaurant Saint Honoré, der var noget bedre (3 Frs.).

Blandt de mange Theatre besøgte vi navnlig ofte Theatre Français og Gynnase. Dengang var det ikke saa vanskeligt som nu at erholde Billetter til de store Theatre i Paris; saavel under dette første

senere i Aarene 1864—65 kunde jeg i Reglen erholde en god Plads uden at tage Billet forud til forhøiet Pris.

De første Skuespillere ved Theatre Français i den Periode vare Samson, Geffroy, Prevost, Regnier og Bressent samt af Damer Søstrene Augustine og Madelaine Brohan, Mlles Fix, Figeac og Emilie Dubois.

Min Reisefælles rastløse Aktivitet medførte, at jeg allerede under dette første Ophold i Paris erholdt et ganske godt Kjendskab saavel til Staden som dens Omgivelser, idet vi stadigen streifede om med den røde Bog i Lommen. Vi steg op i Vendôme-Søilen (der 11 Aar senere blev omstyrtet af Kommunarerne og derpaa atter opført), i Juli-Søilen (Place de la Bastille), i Tour St. Jacques, der frembyder Udsigt over den smukkeste Del af Paris, paa l'Arc de Triomphe, Notre-Dame-Kirkens Platform, Pantheon, paa Montmartre o. s. v. Vi besøgte Louvre og de derværende Samlinger, Luxembourg, Palais de Justice, Jardin des plantes, Hotel des Invalides med Keisergraven, Panthéon, Père Lachaise, Abelard og Heloises Monument, samt endelig ikke at forglemme le Bois de Boulogne med dens Promenader og Væddeløb — i det Hele toutes les curiosités de Paris, der ere tilgængelige for det store Publikum. Selvfølgelig foretog vi ogsaa de sædvanlige Udflugter i Paris' nærmeste Omegn, navnlig til Versailles.

I Omegnen af St. Cloud fik vi engang Leilighed til at se Keiseren paa nært Hold; han red langsomt ned ad en Vei, kun ledsaget af en Rideknægt, og besvarede venligt de tvende Nordmænds Hilsen.

Da vi efter omtrent 3 Maaneders Fravær kom tilbage til Christiania, udtrykte den Bankier, vi havde benyttet, sin Forbauselse over, at vi havde foretaget en saa lang Reise for det ikke meget betydelige Beløb, der var medgaaet.

I Begyndelsen af Aaret 1861 modtog jeg paa mit Kontor et uventet Besøg. En tarvelig og efter Aars-tiden meget tyndklædt Sømmand kom ind og sagde: »Her ser du mig igjen; jeg har Intet at leve af, kan du gjøre noget for mig?« Det var min Ven, Theodor Foss, der var kommen med Seilskib fra London til Færder, hvorfra han i en Lodsskøite havde seilet til Christiania. Jeg blev meget bevæget og henvendte mig strax til Statsraad Bretteville, som med sædvanlig Velvillie bemyndigede mig til at antage Foss som midlertidig Assistent paa mit Kontor.

I det første Aar arbejdede han meget vel og jeg blev endog bemyndiget af Statsraaden til at underrette ham om at han ved given Leilighed vilde kunde paaregne at blive udnævnt til Fuldmægtig, men senere gik det tilbage med ham; jeg maatte endog en Tid besørge ham indsat i Sindssygeasylet Gaustad; han led af Frygt — en Art Sindssyge, der ansees for vanskelig at helbrede. Saavidt jeg ved havde der tidligere i hans Familie været Tilfælde af Sindssyge. Under mit Fravær fra Christiania i 1864—65 reiste han til Kjøbenhavn i Selskab med en Søster, og alt hvad jeg under saadanne Omstændigheder kunde gjøre for ham, var at skaffe ham en Pension.

Jeg skrev herom til Generalkonsul Ewerløf, som underrettede mig om, at han engang havde været paa Spor efter ham, men at dette tabtes.

Jeg havde en anden Mand i mit Kontor, som jeg ogsaa var nødsaget til at besørge indsat paa Sindssygeanstalten — en gammel Kopist ved Navn Hauge, der var i Besiddelse af adskillige Kundskaber, men af Mangel paa fornøden Selvtillid var han ikke kommen videre end til at være Renskriver. Han havde været Student samtidig med Hs. Excellence Stang, og jeg har ofte seet Excellencen hente »sin kjære gamle Hauge« ind for at renskrive et eller andet Brev. Et af Hauges sædvanlige Udbrud, naar der var vel meget at renskrive, var: »Papiret er taalmodigt, eller: Skade for de rene Blade«. Hans Galskab var stille Vanvid — han kunde saaledes undertiden ikke faa Benklæder paa og maatte af den Grund forblive hjemme. Han døde paa Sindssygeanstalten, hvorhen jeg maatte bringe ham, og han blev begravet der. Anstaltens Præst fremstillede for de Tilstedeværende den Gamle, der var ham ganske ubekjendt, som et afskrækkende Exempel. Han havde forsøgt at tale til den Døende om hans religiøse Opfatning, men faaet det Svar: »Det er forsilde«, et bekjendt historisk Udraab, som Hauge ofte citerede.

Den 16 Januar 1861 blev jeg paa Statsraad Brettevilles Forslag udnævnt til Cancellist ved St. Olafs Orden. Sommeren samme Aar fandt et skandinavisk Studentermøde Sted i Kjøbenhavn, det sidste, der har været afholdt. Jeg besøgte paa den Tid min

Svoger Tuxen, og ved sit Bekjendtskab til Dr. Ploug skaffede han mig Adgang til at deltage i Mødet. Glandspunktet i samme var en kongelig Banket, Frederik den 7de gav i Fredensborgs Park. Vi overnattede i Hillerød, og spadserede langs Esrom Sø til Fredensborg; derfra kjørte Landbefolkningen os i alleslags Kjøretøier til Helsingør.

Da det norske Storting i 1862 skulde meddeles Excellencen Manderstrøms Notevexling angaaende det slesvigske Spørgsmaal, anmodede man mig om at besørge disse Dokumenter oversatte og trykte. Oversættelsen, der for en Del blev udført af Foss, maatte jeg gennemgaa dels med hans Ex. Sibbern og dels med Statsminister Stang, og da det Hele var færdigt fra Trykkeriet, blev jeg paalagt at eskortere disse vigtige Dokumenter samt personlig overlevere dem til Stortingets Præsident.

I Begyndelsen af Aaret 1863 reistes Spørgsmaal om at indlede Forhandlinger med Frankrig om Afsluttelse af Handels- og Skibsfartstraktater, noget der gjentagende Gange tidligere var bleven forsøgt, men uden Resultat.

Udsigterne vare dog nu bedre, efterat Frankrige i 1860 og 1861 havde sluttet saadanne Overenskomster med England og Belgien, men det var at forudse, at man vilde komme til at forlange betydelige og gennemgribende Reduktioner i de svenske og norske tildels høie Toldsatser. Efterat der i svensk og norsk Statsraad den 17 Juli 1863 var afgivet Bestemmelse om, at de forenede Rigers Minisser i Paris Baron Adelswärd

skulde indlede Underhandlinger med den franske Regjering om Afsluttelse af en Handels- og Skibsfarts Traktat, og under disse bistaaes af en svensk og en norsk Embedsmand, blev i samme Statsraad fra svensk Side hertil udnævnt Kommerceraad Willerding, Chef for Afdelingen for Handelssager i Udenrigsdepartementet, medens dette Hverv for Norges Vedkommende overdroges mig ved Kgl. Resolution af 29 August, afgivet i norsk Statsraad.

Den norske Regjerings Foredrag saavel om Indledelse af Underhandlinger som om min Sendelse maatte jeg selv concipere. Allerede forinden Bestemmelse var afgivet herom, havde Willerding sat sig i Korrespondance med mig navnlig for at udtrykke sin Tilfredsstillelse med nogle Bemærkninger i Morgenbladet om Ønskeligheden af, at man snart vilde fremme denne Sag.

Som naturligt var, benyttedes den Tid, der hengik inden jeg fik Ordre til at møde frem i Paris, til at erhverve mere Færdighed i at tale Fransk. Jeg tog Undervisning heri hos en i Christiania vel kjendt Mand, Cand. theol. Sproglærer Thomas Krag, der var en anseet Lærer, specielt i Fransk. Krag døde i Christiania den 24 Juni 1887.

I Begyndelsen af November Maaned 1863 fik jeg Ordre til at begive mig til Paris, og da jeg maatte opholde mig en Dag i Gøtheborg for at komme mig efter en stormfuld Reise, fik jeg Anledning til at gjøre Willerdings Bekjendtskab. Underhandlingernes Aab-

ning meddeltes i Journal Officiel for 8 December 1863 paa følgende Maade: L'exposé de la situation de l'Empire annonçait la negociation prochaine d'un traité de commerce et de navigation avec les royaumes unis de Suède et de Norvége. Les conférences ont été ouvertes aujourd'hui (7 Dec.) à l'hotel du ministère des affaires étrangères par L. L. Exc. M. Drouyn de Lhuys et M. Armand Behic Ministre de l'agriculture, du commerce et des travaux publics, plénepotentiaires de S. M. l'Empereur, qu'assistaient en qualité de Commissaires M. M. Barbier, Directeur général des Douanes et des contributions indirectes, Herbet, Conseiller d'Etat, Directeur des Consulats et Affaires Commerciales, et Ozenne, Directeur du Commerce Extérieur.

La Suède et la Norvége étaient représentées par M. le Baron d'Adelswärd, Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de S. M. le Roy, Charles X V, auquel sont adjoints M. M. Willerding, Conseiller de Commerce, Chef de la Direction commerciale au Département des Affaires Etrangères à Stockholm, et Bernhoft, Chef de Division au Département de l'Intérieur à Christiania. *TC*

M. M. Due, Secrétaire de la Légation de Suède et de Norvége à Paris, ainsi que M. Titz, Secrétaire au Collège de Commerce sont présentés par M. le Baron d'Adelswärd et admis à la séance.

M. Gavard, Rédacteur au Ministère des Affaires Etrangères est chargé de la rédaction des procès-verbaux.

Der afholdtes ialt 7 Conferencer, og les procès-

verbaux des Conférences er en Bog i stor Arkformat paa 179 Pagina; mellem 2 og 3 Conférence hengik 8 Maaneder. Den 3die Conférence var den vigtigste; de forskjellige Reduktioner, som fra fransk Side begjærtes i de svenske og norske Toldtariffer, bleve i Hovedsagen bestemte i den nævnte Conférence. Imidlertid var den norske Regjering i Juni Maaned fremkommen med en Fortolkning af den norske Grundlov, der gik ud paa, at Forandringer i Toldtariffen maatte bortfalde, hvis de ikke godkjendtes af Storthinget, i hvis Magt det saaledes vilde staa at kuldkaste en Traktat, hvorved Frankrige skulde være bunden i den i Traktaten bestemte Tid. Efterat jeg var bleven gjort bekjendt med denne Udtalelse, tilskrev jeg Departementet for det Indre, at jeg efter det Bekjendtskab, jeg havde erhvervet til de hos de franske Underhandlere raadende Anskuelser, var overbevist om, at det ikke ved nogen Forklaring vilde være muligt at borttage det for Franskmænd Stødende, der vilde ligge i en Bestemmelse, som tillod et norsk Storthing naarsomhelst at kuldkaste en Traktat, hvorved Frankrige skulde være bunden i 10 Aar. Departementet henvendte sig derpaa til Hs. Ex. Statsministeren for at forhøre, om han var af samme Mening. Dette var ogsaa i det Væsentlige Tilfældet; Grev Manderstrøm erklærede sig fuldt forvisset om, at man fra fransk Side aldrig vilde indgaa paa en Bestemmelse, hvorefter hvert sammentrædende Storthing i Norge skulde have det i sin Magt at ophæve Traktaten. Traktaterne afsluttedes den 14de Februar og bleve, saavel i de forenede Riger som i

Frankrige, satte i Kraft fra 15de April 1865 af, hvorpaa de stadfæstedes af det norske Storting samme Aar. For Sveriges Vedkommende bleve Traktaterne bifaldte af Stænderne i Februar Maaned 1866. Hs. Ex. Grev Manderstrøm holdt hos Ridderskabet og Adelen en Tale, der indeholder en Udsigt over de førte Forhandlinger. Om Baron Adelsvärd og de ham tilforordnede Kommissærer anføres i denne Tale følgende: »At indgaa i en detaljeret Beretning om denne lange, trættende og med Dygtighed førte Underhandling, vilde optage for megen Tid og desuden maaske i andre Henseender være mindre hensigtsmæssigt. Jeg indskrænker mig til at sige, at ikke ubetydelige Vanskeligheder opstod mere end engang, og de vilde ikke kunne været fjærnede, hvis der ikke fra begge Sider havde været et oprigtigt Ønske om at komme hinanden gjen­sidigen imøde og paa den Maade bringe Sagen til en tilfredsstillende Afslutning. Jeg opfylder ogsaa en Pligt, naar jeg bevidner, at Hs. M. Minister og de for Sagen særskilt afsendte Underhandlere ved deres rolige, men i fornødent Fald bestemte Optræden i væsentlig Grad have bidraget hertil.«

Om Afsluttelse af Traktaterne blev der ialt i Aarene 1863 til 65 af den norske Regjering afgivet 12 Foredrag; det sidste af disse var Propositionen til Stortinget om Traktaternes Stadfæstelse dateret 7de September 1865. Disse Foredrag udgjorde ikke mindre end 12 trykte Ark stort Format 2 Spalter Text paa hver Side.

Da det var min Pligt at holde Departementet for

det Indre à jour med de Forhandlinger, der førtes i Paris, havde jeg en betydelig Korrespondance med vedkommende Statsraad og hans Expeditionssekretær. Jeg afsendte til Statsraaden mindst 50 Breve og til hans Sekretær over 100 Breve, hvilke Breve som oftest vare paa flere Ark.

I den første Tid af Underhandlingerne var Direktør Herbet undertiden ikke ganske behagelig mod mig; han var ikke let at forstaa over det brede Conférence-bord og blev snart utaalmodig. Heri foregik efterhaanden et fuldstændigt Omslag. Han søgte at drille Willerding ved at fremhæve den norske Kommissær, der flere Gange viste sig istand til paa Stedet at afgjøre Spørgsmaal om Toldsatser for franske Produkter i Norge, medens saadanne fra svensk Side stadigt toges ad referendum. Da 3die Conference var afsluttet, udbrød han: »Quel beau pays la Norvège, et Mess. quel homme Mr. Bernhoft« — hvilket vakte Munterhed og bevirkede, at de franske Ministre komplimenterede mig. Nogle Dage efter mødte jeg Herbet, som spurgte mig, om jeg havde »mes pouvoirs« . i Orden, da han nu haabede, at Traktaterne i den nærmeste Fremtid maatte kunde undertegnes. Da jeg hertil svarede, at jeg som bekjendt kun var Kommissær, bemærkede han, at han havde antaget, at jeg fra norsk Side var befuldmægtiget til at undertegne Traktaterne. Om Willerding yttrede han til mig: 'Il ne fait rien pour presser l'affaire, il est trop craintif.' I et for Norge ganske vigtigt Spørgsmaal stillede Herbet sig ogsaa paa min Side. Béhic havde

med Rette gjort opmærksom paa, at det var modsigende at begjære Indførselstold paa Trælast ophævet i Frankrige, medens man i Norge vilde vedblive at beholde en ikke ubetydelig Udførselstold paa denne Artikel, men de franske Underhandlere lode sig dog tilslut nøie med en Garanti for, at den gjældende Sats ikke skulde blive forhøjet saalænge Traktaten stod ved Magt, idet Herbet fremhævede, at man fra norsk Side under Conferencerne i flere Tilfælde havde vist sig villig til at imødekomme Krav, som stilledes af de franske Underhandlere.

Traktatforhandlingernes Aabning gav Anledning til, at de franske Ministre, der deltog i Forhandlingerne, indbøde os til større Middage. Drouyn de Lhuys Middag i Udenrigsministeriets Palais udmærkede sig som noget ganske storartet. Baron Adelsvärd førte Mme Drouyn de Lhuys tilbord, og Willerding og jeg vare placerede i Nærheden af Værten. Jeg sad mellem en forhenværende Minister og en ældre General; Generalen underholdt mig om Krigen mellem Danmark og Tydskland, som netop var begyndt, medens den forhenværende Minister beskæftigede sig med Sammenbygningen af Louvre og Tuilerierne, som han i sin Tid havde paabegyndt. Man sad tilbords i store Lænestole, og der var næsten en Lakai bag hver Stol; den overdaadige Anretning stod i Forhold til Udstyret.

Paa et Bal i Tuilerierne, hvor man altid maatte indfinde sig i Uniform eller Hofdragt, blev Willerding og jeg af Baron Adelsvärd forestillet for Keiseren og Keiserinden; Baronen forklarede, at vi vare afsendte for at

afslutte en Handelstraktat, hvortil Keiseren svarede: »J'espère que cela réussera«. Keiserinden talte en Stund med den persiske Envoyé — en mørkladen Mand med en høi spids Uldhue — og da jeg stod lige ved Siden, havde jeg god Leilighed til at se hende paa nært Hold. Senere hen var jeg tilstede ved Kamrenes Aabning og hørte Keiserens Tale. Herbet var saa venlig at skaffe Willerding og mig efter min Anmodning Adgang til den diplomatiske Loge til stor Forundring for Baron Adelsvärd; vi maatte ogsaa ved denne Leilighed møde i Uniform. Vi bleve endvidere indbudne til et stort Bal hos Seinepréfekten Baron Hausman i Hotel de Ville, ligesom vore franske Kollegaer i Conférencerne indbød os til Middage. Efterat Traktaten var bleven undertegnet bleve vi indbudne til at deltage i et kostumeret Maskebal hos Udenrigsministeren.

Den Mand, hos hvem jeg nød den største Gjæstfrihed under mit Ophold i Paris, var Baron Adelsvärd. Der hengik neppe nogen Uge uden at Willerding og jeg modtog Indbydelse til Middag i rue Rovigo; som oftest var der ikke andre tilstede end det ved Legationen ansatte Personale: Due (nu Minister i St. Petersburg), Reuterskjöld (Minister i Amerika) og Lagerheim (Minister i Berlin) samt Militærattaché Oberst Staff. Efter Middagen spillede Baroneren regelmæssigt nogle Partier Billard inden han gik i sin Klub. Hos Due, der boede i Nærheden (avenue Montaigne), spilledes oftere Kort; det hændte ikke sjelden, at jeg mod min Villie midt paa Dagen maatte deltage heri; Kortene kom

frem, Gardinerne rullede ned, og Døren blev stængt for paatrængende Landsmænd. Willerding og jeg boede den hele Tid, omtrent $1\frac{1}{2}$ Aar, paa Boulevard Malesherbes i Nærheden af Madelainekirken; vi havde hver to Værelser med Opvartning, Lys og Brænde og betalte herfor hver 320 Francs maanedlig, altsaa for det hele Ophold hened 6000 Francs hver. Opgangen var elegant, men 109 Trappetrin!

I det længere Tidsrum, der hengik mellem 2den og 3die Conference, var der Anledning til at foretage forskjellige Udflugter. Efter at Willerding og jeg havde indtaget sammen en bedre Middag den 17de Mai, reiste vi om Aftenen til Dieppe for at bade. Varmen havde været meget trykkende nævnte Dag, men kort efter indtraadte en af de i Frankrig sædvanlige Omslag, og Thermometret sank fra omkring 28° Celsius til 12° , hvoraf fulgte, at Opholdet i Dieppe dengang kun varede i en Uge. Omtrent midt i Juni reiste vi efter et gjentaget Besøg i Dieppe over Newhaven til London. Jeg fik se en Del af denne mægtige Stad samt dens nærmeste Omgivelser, men kom snart til det Resultat, at Paris i alle Henseender var at foretrække. Saavel den svensk-norske Minister i London, Grev Wachtmeister, som Konsul Tottie bød os paa Middage, og jeg erindrer, at Willerding og jeg — uagtet det var en stjerneklar Aften — havde nogen Vanskelighed med at finde vort Hotel, da vi havde forladt Konsul Tottie, som var den faktiske Bestyrer af Generalkonsulatet. Baron Beck-Friis, der dengang var

Legationssekretær i London, ledsagede os efter Middagen hos Grev Wachtmeister til Londons Tivoli. Da London snart paa Grund af tiltagende Varme blev et mindre behageligt Opholdssted, reiste vi til det bekjendte Badested Brighthon, hvor vi omtrent vare alene, da Badesæsonen endnu ikke var begyndt i England. Efter at have opholdt os nogen Tid der, reiste vi tilbage til Fastlandet og fortsatte med Søbad i Dieppe, hvor vi boede i Hotel Royal, der har en herlig Udsigt over Havet. Vi traf der Baron Cederstrøm, en elskværdig ung Mand, som jeg senere gjorde nærmere Bekjendtskab med i Paris. Blandt Skandinaver, der opholdt sig samtidigen hermed i Dieppe, kan nævnes de nu afdøde Ministerresidenter Bergman og Crusenstolpe, som jeg ogsaa senere traf i Paris. I Midten af August Maaned meldte vi os færdige til en ny Konference, men da de franske Underhandlere begjærte, at Sagen maatte blive udsat til i Oktober, besluttede vi at foretage en Reise i Schweiz. Vi forlod Paris en Aften i August ledsagede af Titz og befandt os den følgende Morgen i Bern, hvor vi fra Hotel Bernerhof allerede kunde nyde den herlige Udsigt til Berneroberlands Bjærgkjæde — Wetterhorn, Schreckhorn, Finsteraarhorn, Eiger, Mönch, Jungfrau, m. m. Derfra gik vor Reise over Thunersø til Interlaken, det sædvanlige Udgangspunkt for Fjeldvandring. Vor Bagage efterlodes i et Hotel, og i et herligt Veir fore vi let tilsinds op ad Brienzersø til Giessbach, hvor man for at komme op til Hotellet benytter en eien-

dommelig Slags Jernbane — den Vogn, der gaar nedad, drager den opstigende Vogn op. Derfra gik Reisen til Meiringen i Haslidalen, og næste Dag fortsattes til Hest over Rosenlauri Gletscher og Store Scheideck. Her skiltes Willerding fra Titz og mig, idet han tog Veien til Faulhorn, medens vi fortsatte til Grindelwald. Da han den følgende Dag ankom derhen, havde han meget at fortælle om den storartede Udsigt fra Faulhorn paa de ligeover liggende Fjælde, der i det klare Maaneskin syntes saa nære, at han næsten havde været fristet til at gribe efter dem. En engelsk Reisende havde taget Plads i Nærheden med Benene dinglede ud over Afgrunden, og da Willerding gjorde en Bemærkning om den farlige Plads, han havde valgt, pegede Engelskmanden paa Schreckhorn og svarede, at han Dagen forud ved Nedstigningen derfra havde været i en ganske anden vanskelig Situation. Willerding havde haft en mindre god Nat i det tarvelige Hotel paa Faulhorn, hvor han maatte dele Seng med en anden Reisende, men han var meget tilfreds med sin Udflygt og gav en komisk Skildring af, hvorledes Føreren af Hesten, for at den ikke skulde styrte forover paa vanskeligere Steder under Nedfarten, af al Kraft havde holdt igjen i Hestehalen. Fra Grindelwald toge vi den interessante og meget benyttede Rute over Lille Scheideck og Wengernalp. Man passerer forbi Jungfrau, der her viser sig »dans toute son éclatante blancheur et sa majesté sans pareille«. Man tror at være det mægtige Fjæld ganske nær. Vi hørte flere Gange en

fjern Lyd, som lignede Torden, og saa Snemasser glide ned, der i den Afstand, vi befandt os, nærmest lignede en udkastet Skuffe Sne. Hotel Jungfrau paa Wengernalp ligger i en Høide af 5700 Fod. — Vor næste Udflugt gik over Gemmi en Rute, der er meget besøgt af Turister og anses for en af de interessanteste Passager i Alperne. Fra Spiez ved Thunersø gik vi med en Diligence over Frutigen til Kandersteg. Næste Dag til Hest gennem et prægtigt Fjældlandskab med en Mængde Tinder, Gletcher og flere større Søer. Gemmi er en lodret, omtrent 1500 Fod høi Fjeldvæg, hvori er indhugget i Zigzag en Vei eller Sti, der i Reglen er $4\frac{1}{2}$ Fod bred; paa de steileste Steder er eller ialfald har der været anbragt et Slags Rækværk. Undertiden rager et Zigzag ud over det, der befinder sig umiddelbart under. Til Nedstigningen medgaar omtrent en Time. Nogen virkelig Fare antages denne Fjeldvei imidlertid ikke at frembyde, selv for Personer, som ere tilbøielige til Svimmelhed, naar de have en paalidelig Ledsager, der ikke lider af denne Svaghed. Et Ulykkestilfælde er indtruffet i Aaret 1861; en Dame, der red nedad og selv vilde styre Hesten, styrtede i Afgrunden. — Jeg var ikke kommen langt nedad Gemmi inden jeg blev betagen af Svimmelhed og maatte vende mig mod Fjeldet for at undgaa at se Afgrunden. Den i høi Grad nervøse Willerding kjendte ikke Svimmelhed og var allerede langt nede, men heldigvis var Titz i Nærheden, og ved at tage hans Arm og undgaa saa meget som muligt at se Afgrunden, kom jeg vel ned,

men jeg var dog noget medtagen og maatte hvile en Stund inden jeg kunde fortsætte til Bad Leuk (*Louèche les Bains*), et naturlig salt og varmt Vand, der i stor Overflod vælder ud af Jorden. Dagen efter reiste vi videre til Louèche—Ville, hvor vi toge Jernbanen til Martigny. Maalet for vor Reise var nu *Montblanc*. Vi steg atter til Hest og toge paa Reise til Chamonix, den Vei, der fører over Col de Balme, for paa Tilbage-turen at benytte Ruten Tête noire — begge Veie ere omtrent lige besværlige. Fra Col de Balme, der danner Grændsen mellem Schweiz og Frankrig (Savoie), er der en prægtig Udsigt over Montblanckjæden. I Chamonix opholdt vi os nogen Tid for at foretage mindre Udflugter i den nærmeste Omegn. Vi steg op paa Montanvert for at se den enorme Gletcher, der fra Montblanc strækker sig ned i Chamonixdalen, omgivet af høje Bjærgtoppe (*aiguilles*). Med sine Spalter og Ujævnheder minder denne Gletche om et oprørt Hav, deraf Navnet *la mer de Glace*. Ledsagede af Førergik vi fra Montanvert til le Chapeau — en Tur, der medtager indpaa 2 Timer — over den nederste Del af *la mer de Glace*. Opstigningen paa den modsatte Side var besværlig; den ender med Trin huggede i en stejl Klippe kaldet *le mauvais Pas*, hvor der er anbragt Jernstænger som Holdepunkter. — Willerding foreslog nu at vi, inden vi forlod Fjældregionerne, skulde foretage Reisen til Zermatt, hvor man befinder sig lige i Midtpunktet af det mest storartede Parti af Alperne. Især ønskede han at se Mont Cervin, Zermatts Løve, der

efter hans Sigende skal have Udseende af en steilende Hest, et Fjeld, der dengang endnu ikke var besteget. Dette blev først udført i 1865 af 4 Engelændere, hvoraf 2 omkom tilligemed en Fører. Da jeg ikke var synderlig tilbøielig til at ledsage ham paa denne Fjeldreise, opgav han den, og vi toge Veien ned ad Rhonedalen til Genfersøen for at udhvile os nogen Tid i de bekjendte gode Hoteller i Vevey og Lausanne. Hjemreisen til Boulevard Malesherbes foregik over Genf og Lyon.

Den 8de Februar 1865 fandt den sidste Konference Sted, og Procesverbal slutter med at de franske Befuldmægtigede »se felicitent de pouvoir terminer les travaux des conférences en prenant note de la dernière concession (Reduktion i Vintolden fra svensk Side). Baron Adelsvärd udbad sig derpaa som sidste Koncession fra fransk Side, at de franske Medlemmer af Konferencerne vilde dinere hos ham paa en af disse Herrer bestemt Dag. Den 14de Februar undertegnedes de trende Exemplarer af Traktaterne i Drouyn de Lhuys private Salon i Nærværelse af samtlige Personer, der havde været tilstede i Konferentsmøderne, og Dagen efter afreiste Titz som Kurér med de til Udenrigsdepartementet og den norske Regjering bestemte Exemplarer. I de tyske Hertugdømmer blev han opholdt ved stærkt Snefald, men han kom forresten vel frem. Mod Slutningen af Februar fandt Baronens Middag Sted; Antallet af de Indbudne (næsten alle af Diplomatiet) var større end sædvanligt. Efter Middagen stod jeg ved en Kamin og talte med den danske Minister i

Paris, Grev Moltke-Hvitfeldt, som Due netop havde presenteret mig for. Greven, der fremdeles indehaver samme Post, begyndte uforbeholdent og høit at tale om de lige ved Siden af os siddende franske Ministre, som han karakteriserede som overmodige og lidet behagelige. De forstode naturligvis ikke, hvad der blev sagt, men det var tydeligt, at de havde en Fornemmelse af at Samtalen gjaldt dem. Herbet, der var upasselig, blev ved denne Leilighed savnet; han var i Grunden en gemytlig Mand, og han skulde være meget afholdt af sine Venner.

I det norske Dagblad »Morgenbladet« for 7de Januar 1877 findes optaget efter norsk Retstidende en Fremstilling af Underhandlingerne med Frankrig i 1863—65 angaaende Afsluttelsen af Handels- og Søfarts-traktat. De med Frankrig afsluttede Traktater bleve vel modtagne i Norge. Statsraad Bretteville blev af den franske Regjering udnævnt til Grand Officier af Æreslegionen, men da der forlangtes et Kommandørkors for hans Expeditionschef Bonnevie, fandt man fra fransk Side, at der forlangtes formeget, og det blev nægtet. Dette var formodentlig Grunden til at Bonnevie den 27de Marts 1865 blev udnævnt til Ridder af St. Olaf for fortjenstlig Embedsvirksomhed samme Dag, som Baron Adelswård erholdt Storkors af St. Olafs Orden. Baron Adelswård var allerede for flere Aar siden Grand Officier af Æreslegionen og kunde efter Reglementet ikke opnaa høiere Grad, da Æreslegionens Storkors kun gives Ambassadører. Da jeg kom tilbage til

Christiania, ventede mine Venner og Bekjendte, at jeg efter den sædvanlige Praxis, der havde været fulgt selv i temmelig ubetydelige Anliggender, skulde blive udnævnt til Ridder af St. Olaf for fortjenstfuld Udførelse af offentligt Hverv, men dette skede ikke, og det blev af Mange opfattet som en umotiveret Underkjendelse fra den norske Regjerings Side af den Maade, hvorpaa jeg havde varetaget Norges Interesser. Endmere paa-faldende fandt man dette, efterat Statsraaden ^{den Expeditionse} samtidig med Traktaternes Ratifikation havde bevirket ~~X~~ Bonnevie udnævnt til Olafsridder. Den eneste Anerkjendelse, der blev mig tildelt ved Hjemkomsten, var at Aviserne meddelte, at jeg var vendt tilbage - efter vel udført Hverv. Den sande Grund til denne Behandling var utvivlsomt, at Chefen for Departementet for det Indre ikke ønskede at staa i Skygge for en Underordnet. Det er mig bekjendt, at Statsminister Sibbern udtalte sin Misbilligelse med, at jeg ikke blev bragt i Forslag til at erholde St. Olafs Orden. Da han senere kom til Christiania, søgte han mig i mit Kontor og udtalte i meget stærke Udtryk sin Anerkjendelse af den Maade, hvorpaa mit vanskelige Hverv var udført. Men herved blev det. Den 8de April udnævntes Willerding og jeg til Kommandører af Æreslegionen, hvilken Orden blev mig tilstillet ved en Skrivelse fra Drouyn de Lhuys, dateret 15de April saalydende: »Monsieur j'ai l'honneur de vous faire connaitre que l'Empereur, non auguste souverain, voulant vous donner un temoignage signalé de son estime particulière, à l'occasion de la signature

des traités de commerce et de navigation entre la France et les Royaumes. Unis de Suède et de Norvege, vient sur ma proposition de vous conférer la croix de Commandeur de son Ordre Imperial de la Légion d'honneur. Je suis heurenx d'avoir été à même d'appeler sur vous cette marque de haute distinction et je m'empresse de vous transmettre les insignes que vous sont destinés. Recevez Monsieur avec mes sincères félicitations les assurances de ma considération très distinguée. Denne Dekoration vil efter den i Frankrig brugelige Sædvane ikke blive begjært tilbageleveret efter min Død. Æreslegionen er indstiftet af Napoleon den 1ste i Aaret 1804 kort efterat han havde antaget Keisertittel. Journal des Débats har (Januar 1886) meddelt, at Keiseren oftere skal have udtalt, at Æreslegionen vilde blive Gjenstand for Manges Ærgjerrighed, og at det vilde blive anset som den høieste Udmærkelse at blive optaget som Medlem af samme. Journal des Débats tilføier, at Keiserens Ord endnu den Dag i Dag have fuld Gyldighed.

Ved min Afsendelse til Paris var der ikke truffet nogen Bestemmelse om den Godtgjørelse, jeg skulde oppebære under mit Ophold dersteds; der blev kun sagt mig, at jeg kunde arrangere mig paa samme Maade som Willerding, og at jeg skulde erholde samme Godtgjørelse som han. Da jeg fra Willerding erholdt Underretning om, at den ham tilkommende Godtgjørelse var bestemt til 40 Francs daglig fra Ankomsten til Paris og indtil Udvexlingen af Traktaternes Ratifikationer

eller fra 15de November 1863 til 22de Marts 1865, begjærte jeg mit Tilkommende anvist efter samme Beregning. Dette skede ogsaa: den norske Stats Udgifter ved dette langvarige Ophold i Paris kom paa denne Maade til at udgjøre henved 20,000 Francs (19,720). For Sveriges Vedkommende vare Udgifterne omtrent det dobbelte, idet Willerding foruden Godtgjørelse for Opholdet i Paris, omtrent 20,000 Francs, desuden bibeholdt Gage som Kommerceraad samt medhavde en Sekretær, der opholdt sig i Paris ligesom Underhandlingernes Begyndelse indtil den 15de Februar 1865, da han blev afsendt som Kurér med de undertegnede Traktater. Titz oppebar under Opholdet i Paris omtrent 12,000 Francs beregnet efter 800 Francs maanedlig, foruden at han ogsaa bibeholdt den Gage, han havde i Kommercekollegiet. Willerding opfordrede mig gjentagne Gange til at opføre paa min Regning til Departementet for det Indre et Beløb modsvarende Bureau-chefs Gage i Departementet under Opholdet i Paris, da jeg nemlig efter Statsraad Brettevilles Ønske ved Afreisen fra Christiania havde fratrukket Bureauchefsposten. Efter Fradrag af havte Udgifter saavel i Paris som i Christiania (Bolig m. m.) samt foretagne Reiser, havde jeg af den mig udbetalte Godtgjørelse ikke meget tilbage.

I Marts eller April Maaned havde jeg Anledning til at deltage i en Seilads i en af Paris's Hovedkloaker. Man steg ned ved Madelainekirken og roede eller stegede opad Boulevard Malesherbes indtil Kirken St. Augustin, hvor vi maatte stige op til Oververdenen,

hvilket antagelig samtlige Deltagere med Glæde gjorde; Luften i Kloaken var forresten upaaklagelig. Ligeledes benyttede jeg mig af en descente i en Katacombe, noget, som der sjælden er Anledning for en Fremmed til at deltage i. Gallerierne ere smykkede med Menneskeben og øverst er opstillet en Række af Kranier, der for Tilfældet bleve belyste med Elektricitet. Medens vi ventede paa Katakombernes Aabning, fik jeg se Mr. Herbet omgivet af endel Venner, hovedsagelig literære Personer, som jeg tildels havde seet ved en Middag hos ham. Da jeg udvexlede en Hilsen med ham, lod det til at han vilde benytte Leiligheden til at være vittig paa min Bekostning, idet han høit proklamerede, at det var nødvendigt at passe vel paa, at jeg ikke blev borte i Katakomben ellers »risikere vi, at Norge sender sin Flaade ud og blokerer de franske Kyster«. Jeg var ved denne Leilighed saa heldig strax at kunne svare, at det ikke vilde blive første Gang, at mine Landsmænd hærjede i Frankrige og gik Seinen op for at beleire Paris. Nu fik jeg Latteren paa min Side, og Herbet vendte sig noget fortrydelig bort og svarede: »Det var andre Tider den Gang«. — Herbet døde allerede i August 1867; han omtaltes i Journal des Débats i en længere Artikel, og hans Ven Guizot talte ved hans Grav. Hans fulde Navn og Titler var: Charles François Edouard Herbet, ministre plenipotentiaire de première classe, conseiller d'Etat, directeur au ministère des affaires étrangères, grand officier de l'ordre imperial de la Legion d'honneur etc. etc.

Af de

franske Ministre og Kommissærer, der deltog i Konferencerne, lever saavidt vides nu kun Béhic, der er Bestyrer af Messageries nationales, samt maaske Ozenne, der for flere Aar siden har taget Afsked, medens jeg er den eneste Gjenlevende af de svensk-norske Underhandlere og Kommissærer.

En Tid efterat Forhandlingerne vare afsluttede reiste Willerding til Italien med en Slægtning. Hs. Exc. Manderstrøm havde opfordret ham til at drage sydover for at udhvile sig i bedre klimatiske Forhold efter de hafte Anstrengelser i Paris; Hs. Excellence ønskede gjerne at se ham igjen sidst i Mai Maaned, og underrettede ham derhos om, at han havde bevirket ham udnævnt til Storofficer af den tunesiske Orden. Efter at have taget en bevæget Afsked med mig reiste Willerding til Nizza. I Modsætning hertil hørte jeg intet fra Christiania, men af Aviserne erfarede jeg, at Traktaternes Afslutning var bleven hilset med Glæde langs Norges Søkyst. Der afsendtes den ene Deputation efter den anden for at komplimentere Statsraad Bretteville for det opnaaede heldige Resultat, hvortil Statsraaden svarede med Løfter om, at han ved given Leilighed nok skulde drage Omsorg for, at de hidtil opnaaede Begunstigelser udvidedes i forskjellige Retninger! Det gamle Bud i Departementet yttrede til mig efter min Hjemkomst, at Deputationer langveis fra fremstillede sig næsten hver Dag i Kjole og hvide Handsker, og han forsikrede, at i den lange Aarrække, han havde tjent i Departementet, havde han ikke seet

noget lignende. Da man havde underrettet mig om, at der intet var til Hinder for at jeg, ligesom Willering, forblev en kortere Tid i Udlandet, hvis jeg ønskede det, benyttede jeg mig deraf til at forlænge Opholdet i Paris. Jeg stødte paa flere Skandinaver, med hvem jeg foretog forskjellige Udflugter. Jeg tilbragte saaledes en Dag i St. Germain i Forening med endel danske Stipendiater; vi streifede om i Skoven og havde en meget behagelig Dag; Aftenen tilbragtes paa en Terrasse med henrivende Udsigt, og jeg, som ansaes for den mest bemidlede, maatte give Punch. Senere kom Baron Cederstrøm til Paris, og jeg var da meget sammen med ham. Inden min Afreise blev der paa Restaurant du Helder af endel Svenske og Norske givet en animeret Middag, hvor Due udbragte min Skaal som den virkelige Fader for Traktaten, hvortil jeg skyndte mig at svare, at vi alle vidste, at Barnet i Virkeligheden havde flere Fædre, som jeg følgelig ikke behøvede at navngive, for hvilket Svar en af de svenske Deltagere senere takkede mig. En Mand, med hvem jeg oftere var sammen under Slutningen af Pariseropholdet, Brigadelæge Randers fra Christiania, deltog i det nævnte Selskab.

Et I Juni Maaned kom jeg tilbage til Christiania efter et Fravær af over halvandet Aar (omtrent 20 Maaneder). Statsraad Bretteville modtog mig meget venligt, men derved forblev det — St. Olafs Orden, der havde været benyttet i mange Tilfælde, der stod langt under det Hverv, man havde betroet mig, fik jeg ikke denne

Gang. Derimod lod Statsraaden mig vide, at hvis jeg ønskede et Honorar, var der fra hans Side intet til Hinder for at anbefale mig hertil. Ved en sidst i Juli Maaned eller i Begyndelsen af August afgiven Resolution blev der tilstaaet mig et Honorar af 4000 Kr. I en mindre Familiekreds paa Statsraadens Landsted ved Drøbak takkede han mig for det heldigt udførte Hverv, men forøvrigt spurgte han mig aldrig om, hvad der var passeret i den lange Tid, jeg opholdt mig i Paris.

Til Fuldstændiggjørelse af Afsnittet om den franske Traktat vil jeg ikke undlade at berøre, at den norske Statsrevision 4 Aar efter Traktatens Afslutning i Antegnelserne ved Statsregnskabet for 1865 fremkom med Bemærkninger om, at jeg under mit Ophold i Paris var bleven tilstaaet en højere Godtgjørelse end den norske Statsrevision fandt nødvendig. Man havde derfor haft under Overveielse, hvorvidt Chefen for Departementet for det Indre ikke burde tilsvare Beløbet, men Konklusionen gik imidlertid ud paa at Sagen »efter Omstændighederne kunde passere«. Kort efterat Statsrevisionens Antegnelser vare bekjendte mødte jeg paa Gaden Formanden i Statsrevisionen, en i Christiania vel kjendt Advokat; han standsede for at komplimentere mig i Anledning af den saa heldigt (for 4 Aar siden) afsluttede Traktat, og udtrykte derhos sin Beklagelse over, at jeg nu vilde forlade Norge og overtage en Post i Udlandet (Konsulatet i Barcelona). Jeg kunde hertil ikke undlade at give det Svar, at Advokaten ikke

syntes at være ganske enig med Statsrevisoren. Denne Bemærkning kom noget uventet og fremkaldte en Forklaring om, at han ingen Befatning havde haft med Statsrevisionens Antegnelser angaaende Udgifterne ved Afsluttelsen af den franske Traktat; Antegnelsen var forfattet af hans Kollega i Statsrevisionen og jeg vidste nok, »at man i en kollegial Bestyrelse ofte kunde være nødsaget til at underskrive, hvad man tildels ikke var enig i«. Den Kollega, som Advokaten ikke vilde staa til Ansvar for, havde tidligere haft en Konflikt med min Svoger Holst; han var bleven overdraget Salget af nogle større Skovstrækninger i Nordland, men havde behandlet denne Sag paa en saa besynderlig Maade, at Holst, for ikke at udsætte sig for at miste sine Skove, havde fundet det nødvendigt at anmode en anden Advokat i Christiania, om at foretage en Reise til Nordland for at bringe Sagen i Orden.

Kort efterat jeg var kommen tilbage til Christiania maatte jeg atter sysselsætte mig med den franske Traktat, idet jeg havde at forfatte Udkast til den kgl. Proposition, hvori Stortinget indbydes til at meddele Stadfæstelse paa Traktaten. Jeg benyttede denne Leilighed til at omhandle flere vigtige Punkter vedrørende Traktaten, der dels vare forbigaaede i de afgivne Regjeringsforedrag, dels ufuldstændigt behandlede, hvilket gav Anledning til at tvende Medlemmer af Stortinget, forhenværende Statsraader Birch—Reichenwald og K. Motzfeldt, ved en Leilighed ytrede til mig, at man strax kunde forstaa at Propositionen til Stortinget var

forfattet af mig. Da Sagen kom under Behandling i Stortinget delte Storthingskomitéen sig i trede Fraktioner, af hvilke tvende foreslog, at Stadfæstelsen skulde ledsages af Tillæg, medens den tredie indstillede Traktaterne til Stadfæstelse sans phrase. Efter tvende Dages Debat blev ved endelig Votéring den 14de November Traktaterne bifaldte *sans phrase* med 62 Stemmer mod 49. Den strengeste af disse Fraser (undertegnet af nuværende Statsminister Sverdrup og trede Bønder), lød saaledes: »Stortinget, der finder, at den ved Traktaterne tilsigtede Ordning af Toldforhold ikke i alle Dele er fuldt forenelig med Grundloven eller stemmende med Rigets Tarv, anmoder Regjeringen om, at traktatmæssige Forpligtelser med Hensyn til Toldsatser for Fremtiden maa blive Stortinget forelagte til Stadfæstelse, forinden de sættes i Kraft«. Jeg afsendte herom strax et Telegram til Baron Adelswärd, som han besvarede paa følgende Maade:

Paris, le 15. Novbr. 1865.

Mon cher Bernhoft.

Comme vous le pensez bien, votre télégramme d'hier m'a fait grand plaisir, et vous avez été tres aimable d'avoir eu l'attention de me l'envoyer. Ce que s'était passé dans la commission ne me plaisait pas — en sorte que je suis d'autant plus satisfait du resultat final. Reste maintenant la Suède, espérons que les Etats seront aussi sages que le Storting.

En vous offrant tous mes remerciements, mon cher Bernhoft, je vous renouvelle l'assurance de mon estime

et de ma bonne amitié — résultant de notre collaboration, dont je conserve le meilleur souvenir.

Da jeg i Aaret 1868 havde bestemt mig til at gaa over i Consuls kariéren, anmodede jeg Baron Adelsvärd om at meddele mig et Vidnesbyrd om min Deltagelse i Forhandlingerne i Paris om Afsluttelse af Handels- og Skibsfartstraktat med Frankrig. Det af Baronen udstedte Vidnesbyrd er saa lydende: »Lors de la négociation des traités de commerce et de navigation conclu a Paris entre les Royaumes Unis et la France en Fevrier 1865, Monsieur Bernhoft, Chef de bureau au Ministère de l'Interieur á Christiania me fut adjoint en qualité de représentant des intérêts de la Norvège, et prit ainsi une part active au conférences qui eurent lieu au Ministère des Affaires Etranèges de France. Il deploya à cette occasion du zèle, du talent et des qualités solides, qui contribuèrent puissamment á obtenir un résultat favorable. Je me plais á le reconnaitre et à rendre justice á mon excellent collaborateur, — en esperant que ce faible tribut, payé á son mérite, lui sera utile dans la carrière ou il ambitionne d'entrer«. Denne Attest, om hvilken Lagerheim yttrede, at jeg ikke maatte tro, at der var mange, om hvem Baron Adelsvärd vilde have udtalt sig paa den Maade, var ledsaget af følgende Brev: »Paris, den 17de Oktober 1868. Mon cher Bernhoft. Voici la piéce que vous me demandez par votre lettre du 12 crt; je fais des vœux bien sincères, croyez le, pour qu'elle vous soit utile et pour que vous obtenez le poste que vous recherchez, — en attendant je vous

prie d'agreer mes félicitations sur votre prochain mariage avec l'assurance de mes sentiments les plus distingués«.

Efter Hjemkomsten fra Frankrige havde jeg Anledning til at deltage noget mere i det selskabelige Liv, i Christiania, end jeg tidligere havde været vant til. Dels havde jeg under mit Pariserophold gjort Bekjendtskab med flere reisende Landsmænd, og dels kastede Afsluttelsen af den franske Traktat midlertidigen en Slags Glands over den i Forhold til det vigtige Hverv unge Kontorchef. En i Christiania for sin Gjestfrihed meget kjendt Mand Konsul Westye Egeberg søgte mig strax, og jeg kom en Tid oftere i hans Hus. Jeg gjorde hos ham blandt andet Bekjendtskab med den smukke Frøken N. Munch, for hvem jeg en kort Tid nærede en vis Interesse; Brødrene Homann og navnlig Advokat Henrik Homann og hans elskværdige Frue viste mig megen Gjestfrihed; Fru Homann havde paa den Tid i sit Hus en ganske ung og elskværdig Søster, Miss Maklean. En Kollega, Bureauchef Michelet, havde under mit Fravær giftet en ung fransk eller belgisk Dame, og da jeg en Tid besøgte dem oftere, havde jeg Anledning til at vedligeholde Færdighed i at tale Fransk. Det fulgte ogsaa af sig selv, at jeg gjorde Bekjendtskab med den franske Konsul, Baron Michaux, og hans Chancelier de Bancenel; jeg indbød dem ved en Leilighed til en for mig stor Diner, og Baronen viste mig samme Høflighed. Fra Bancenel modtog jeg i Aaret 1872 under mit Ophold i Barcelona et Brev fra Breslau, hans daværende Opholdssted, hvori han blandt andet skriver:

»Parlez moi aussi de Mme votre mère qui, je m'en souviens, savait si bien faire les honneurs de votre maison«.

I August Maaned 1865 blev et for længere Tid tilbage for Storthinget fremsat kgl. Lovforslag ang. offentlig Kontrol med Dampskibsfart til Forebyggelse af Ulykkestilfælde atter taget under Behandling. Indredepartementet anmodede mig om at sammentræde i Komité med Direktør for Statens mekaniske Værksted paa Horten Sørensen samt Kapteinlieutenanterne Knap og Ihlen for at udarbejde et Forslag til Lov herom. Efterat have holdt Møder saavel i Christiania som Horten afleverede Komiteen i December 1865 et motiveret Lovforslag angaaende Tilsyn med Dampkjedler og Dampskibe, der strax blev forelagt Storthinget i 1866 og udkom som Lov den 4de Juni samme Aar. Da denne Lov overdrog Kongen at anordne forskjellige nærmere Bestemmelser, som vare nødvendige inden Loven traadte i Kraft den 1ste Januar 1867, blev jeg anmodet om at intræde i en ny Komité med Professor Christie, Kapteinlieutenant Ihlen samt Værksbestyrer Sinding for at udarbejde Forslag til herom fornødne Forskrifter. Komiteens Betænkning og Forslag blev afgivet ud paa Høsten, og under 24de November 1866 blev der udfærdiget en kgl. Plakat indeholdende nærmere Forskrifter ang. Tilsyn med Dampskibe samt Anordning af Tilsynskommissioner.

Ud paa Vaaren 1866, 10 Aar efter at min Moder atter var flyttet ind i Murmester Kienes Gaard i Agersgaden, udbrød en alvorlig Ildebrand i anden Etage, som vi beboede. Min Fætter, Overtoldbetjent Lassen, havde

besøgt mig om Aftenen, og jeg fulgte ham ud gennem Kjøkkenet. Pigen var med min Moders Tilladelse paa et Bal. Mange Timer havde jeg ikke sovet, inden jeg vaagnede ved Brandalarm. Husene paa den anden Side af Gaden vare oplyste af Flammer, saa at jeg strax forstod, at der var Ildløs i vor Leilighed. Det brændte ogsaa alvorligt i Kjøkkenet, og der var ingen Tid at spille. Jeg hjalp min stakkels Moder, der var ligesom lamslaet af Skræk, med i Hast at samle en Del af hendes Gangklæder og noget Sølvtoi og bragte hende ind i et Nabohus, hvorfra hun kort efter blev afhentet i en Slæde fra Kjøbmand Benneche. Ilden blev slukket, men Huset var saa beskadiget af Ild og Vand, at det for en Tid var ubeboeligt. Dagen efter mødte jeg Fru Homann, der havde udstedt Indbydelser til et stort Bal; hun spurgte strax om Kjolen var reddet, hvorpaa jeg kunde give det Svar: Jeg har reddet Kjolen og Deres Fotografi — det øvrige er mig ligegyldigt. Min Moder kunde ikke rigtig komme sig efter denne uheldige Affære; hun led et ikke ringe Tab især af ældre Sager, som hun satte megen Pris paa, og det saameget mere som hun kort forud havde nedsat sin Assurance til et altfor lavt Beløb. Brandvæsenet antog, at Branden hidrørte fra, at Asken fra Ildstedet i Kjøkkenet var bleven opbevaret i et Træspand. Jeg blev indkaldt til at møde ved Politiforhør og gjorde der gjældende, at det var sandsynligere, at den skrev sig fra Skorstenspiben, som var gammel og meget uregelmæssigt konstrueret — en Sandsynlighed som vedkommende Brandmester ikke

var istand til at bestride. Stiftamtmanden i Christiania fandt, at min Moder paa Grund af den begaaede Uforsigtighed med at opbevare Aske i et Træspand i ethvert Fald maatte ilægges en Mulkt, som foresloges bestemt til 200 Kr., men Statsraad Bretteville (Brandvæsenet hørte under Departementet for det Indre) fritog hende for denne Mulkt, idet han yttrede til vedk. Embedsmand i Departementet: »Bernhoft vilde naturligvis komme til at betale Mulkten, og jeg synes ikke, vi kan mulktere ham«. Paa et Kostumebal i Frimurerlogen traf jeg senere hen den Politieembedsmand, der havde administreret Forhøret, og da jeg udbad mig Æren af at drikke med ham og takke for den udviste venlige Behandling, svarede han: »Men hvorledes skulde ogsaa en simpel Brandmester kunne bestaa i en Diskussion med en Mand, der har sluttet Traktater med den franske Regjering«.

Efterat have opholdt os nogen Tid i Benneches mod os altid gjæstfrie Hus reiste min Moder til Kjøbenhavn, og jeg leiede for Sommeren i den saakaldte Homansby tvende Værelser hos min Kollega i Indredepartementet Fuldmægtig Nicolaysen. Da jeg ønskede at komme bort fra Christiania i nogen Tid, reiste jeg til Frederikshald for efter Indbydelse at besøge en gammel Bekjendt, Toldinspektør Vogt. Senere fandt jeg, at en skandinavisk Udstilling, der samme Sommer fandt Sted i Stockholm, var en passende Anledning til at se denne Stad. Jeg anmodede Willerding om at afholde til mig et Værelse paa et Hotel, og fik herpaa det Svar, at det vilde være Baron Cederstrøm en Fornøjelse at stille til

min Disposition tvende Rum, der tilhørte hans Broder, som skulde opholde sig i Udlandet den hele Sommer. Baronens beboede i samme Hus et lignende Appartement, og for Kaffe eller The om Morgenens vilde der blive sørget af Baronens Pige. Da jeg havde nøiere Bekjendtskab til Baron Cederstrøm siden mit Ophold i Paris, betænkte jeg mig ikke paa at modtage dette venlige Tilbud og reiste over Gøteborg til Stockholm. Jeg havde det i en enhver Henseende udmærket hos Baronens, ligesom dette Ophold i Stockholm i det Hele var særdeles behageligt. Jeg traf der sammen med min Svoger Tuxen og Elise og gjorde gjennem dem det første Bekjendtskab med Heegaard og Frue. Hs. Ex. Sibbern indbød mig til en større Middag, og jeg var ogsaa tilstede ved en Soupé hos Arveprindsen (nuværende Kong Oscar). Æreslegionens Kors, som jeg ved denne Leilighed bar om Halsen, tildrog sig Kong Carls Opmærksomhed, og efter at have søgt Oplysning om hvem jeg var, gik han hen til mig og sagde: »Goddag Bernhoft — du har opholdt dig saalænge i Udlandet — jeg kjendte dig ikke strax«. Det var første og sidste Gang, jeg havde den Ære at tale med Kong Carl. Under Soupéen havde jeg den Ære af Hs. Ex. Manderstrøm at blive forestillet for Friherre Gripenstedt — en interessant Personlighed, som Willerding oftere havde omtalt for mig paa Grund af hans Interesse for den franske Traktat. Jeg deltog ogsaa i en større Middag hos Hs. Ex. Manderstrøm, hvor der var en Del fremmede Diplomater samt Kabinetssekretær Lindstrand (senere Ministerresident

i Madrid.) Forøvrigt var jeg under mit Ophold i Stockholm ofte sammen med min elskværdige Vært samt Lagerheim, Willerding og Titz. Hjemreisen til Christiania blev lagt over Kjøbenhavn, hvor jeg boede i Hotel Royal, og efter den Opfordring, jeg havde modtaget af Fru Heegaard, aflagde jeg Visit i Blaagaardsgade. Det var første Gang jeg saa Rita. Nogle Dage efter blev jeg indbudet til Middag paa Blaagaard, og jeg gjorde der Bekjendtskab med Cand. Yngvar Nielsen, der var bedre kjendt i Huset end jeg og lod til at beskjæftige sig meget med Rita. Hans Fader, Telegrafdirektør Nielsen, havde opholdt sig en kort Tid i Paris i Aaret 1865 som Repræsentant for Norge i en Telegrafkongres og havde da engang laant min Bureauchefsuniform for at kunne være tilstede ved en almindelig Præsentation i Tuilleriesne; han indehaver endnu sit Embede, uagtet han er født i 1818; Sønnen er Universitetsstipendiat i Historie og Geografi. — Under dette Ophold i Kjøbenhavn besøgte jeg ogsaa en Mand, hvis Bekjendtskab jeg havde gjort for flere Aar tilbage, Islænderen Grimur Thomsen, Departementssekretær for det danske Udenrigsministeriums Afdeling for Handels- og Konsulatsager. Jeg havde sat mig i Forbindelse med ham, fordi han ogsaa havde skrevet en Afhandling om den neutrale Skibsfart i Krigstid, og vi havde gjensidigen udvexlet vore folkeretlige Brochurer. Efter hans Indbydelse havde jeg engang deltaget i en Middag med en Del Islændere paa »Constantia«, hvor det gik meget lystigt til. — Under mit senest omtalte Besøg i Kjøbenhavn indbød

han mig til Middag paa hans daværende Sommeropholdssted »Møllen«. Selskabet bestod af tvende østerrigske Diplomater, der opholdt sig i Kjøbenhavn for at ordne et Erstatningskrav i Anledning af den sidste slesvigske Krig, samt en Embedsmand i det danske Finantsministerium, Etatsraad Levy, der ogsaa havde Befatning hermed. Den ene af de østerrigske Afsendinge, Haymarle, en meget sleben og behagelig Mand, blev kort efter Medlem af det østerrigske Ministerium og døde i en ung Alder; den anden var en Ungarer.

Til min Moders Tilbagekomst fra Kjøbenhavn Høsten 1866 havde jeg leiet en Etage i Nærheden af Pilestrædet. Hun havde allerede i nogen Tid været sygelig, og det meste af Vinteren maatte hun holde Sengen. Min afdøde Fader havde lidt i høi Grad af Ansigtssmerter, og min Moder blev nu angreben af samme Sygdom; hendes Læge, der var anseet som dygtig Operateur, men heller ikke videre, kunde intet gjøre for hende, uagtet hun led meget. Det var en Selvfølge, at jeg under disse Omstændigheder tilbragte en trist Vinter. Vaaren 1867 flyttede vi ned i Dronningens Gade. En af de franske Ministre, der havde deltaget i Traktatens Afslutning, Béhic, aflagde samme Aars Sommer en kort Visit i Norge. Den franske Konsul underrettede mig om hans Ankomst og lod mig vide, at hvis jeg ikke strax søgte Hr. Béhic i Hotel Victoria, kom han til mig. Statsminister Stang gav en Middag for ham, hvor der var en Del høiere Embedsmænd tilstede, og ved denne Leilighed blev jeg ogsaa indbudet. Da Béhic allerede

Dagen efter skulde forlade Christiania, tog han Farvel efter Middagen. Man lagde Mærke til, at han til mig sagde »au revoir« -- han tænkte formodentlig, at jeg ved en eller anden Leilighed atter vilde komme til at besøge Paris. Jeg har imidlertid ikke fundet Anledning til at opsøge ham. Senere reiste jeg til Eidswold og opholdt mig nogle Dage hos Dr. Thoresen, der er gift med min Barndomsveninde Marie Benneche.

I Aaret 1867 blev jeg af Chefen for Marine-departementet Statsraad Hafner tilbudt at indtræde i en Kommission, der skulde udarbejde og besørge trykt en norsk Udgave af det af Frankrige og England vedtagne internationale maritime Signalsystem, ledsaget af Fortegnelse over den norske Orlogs- og Handelsflaade med de givne Kjendingssignaler i det universelle System. De øvrige Medlemmer i Kommissionen vare Kapitain-lieutenant i Marinen, Baron Fritz Wedel-Jarlsberg, Premier-lieutenant i Marinen Rye og Secondlieutenant Salvesen. Arbeidet, der var meget trættende, blev afsluttet Vaaren 1868; der blev tilstaaet Kommissionen til Fordeling et Honorar af 1200 Spd. (4,800 Kr.)

Sidst i Aaret 1867 blev jeg efter nogen Tids Ildebefindende angrebet af en Sygdom i venstre Ben, der er kjendt i Norge under Navnet Ischias (Litré: Douleur fort vive qui, se fixant sur le trajet du nerf sciatique, occupe la partie postérieure de la cuisse et de la jambe). Jeg var nødsaget til at holde Sengene længere Tid og senere benytte Elektricitet for at styrke det angrebne Ben; jeg antager, at der hengik over 4 Maaneder, inden

jeg var istand til at komme ned ad Trapperne for at foretage daglige Kjøreture. I Begyndelsen af Juni begav jeg mig til Grefsen Bad, omtrent $\frac{1}{2}$ Mil fra Christiania, hvor jeg gjenvandt mine tabte Kræfter. Ved dette Bad gjorde jeg Bekjendtskab med tvende elskværdige unge Damer fra Trondhjem, Frøknerne Jenssen, hvis Selskab bidrog betydeligen til at forkorte de ellers lange 6 Uger, Badekuren varer. Mod Slutningen af mit Ophold paa Grefsen modtog jeg Besøg af min Svoger Tuxen. Min Moder havde nu definitivt bestemt sig til at forlade Christiania og tilbringe sine sidste Leveaar i Kjøbenhavn, hvis Klima jo er meget mildere. Da Lægen ved Grefsen Bad havde tilraadet mig at foretage en kortere Reise inden jeg atter overtog min Post i Departementet, fulgte jeg min Svoger til Kjøbenhavn. Den første Aften, jeg tilbragte der, gik jeg med min Svoger og Søster ud i Frederiksberg Park og var saa heldig at vælge en Kafé, hvor Rita var med sine Forældre — et Sammentræf, som Tuxen strax opfattede som Varsel om, hvad Fremtiden vilde bringe. Jeg havde Anledning til at se hende flere Gange dels hos Tuxens og dels paa Blaagaard; en Gang havde Tuxen inviteret Rita til en Forestilling i Alhambra, hvor vi havde den Fornøielse uventet at træffe sammen med Frøknerne Jenssen, som Tuxen ogsaa kjendte fra Besøget paa Grefsen. De vare dengang ledsagede af deres Fader. Efter min Hjemkomst var jeg den 21de Aug. — St. Olafsordenens Stiftelsesdag — som Cancellist ved Ordenen tilstede i Ordenskapitlet i Uniform. Jeg havde i flere Dage tænkt paa at foretage

et afgjørende Skridt, og da jeg kom tilbage fra Stiftsgaarden, gav jeg mig ikke engang Tid til at skifte Dragt, men skrev strax et Brev paa faa Linier til Frøken Rita, i hvilket jeg ogsaa som ærlig Mand ikke undlod at fæste Opmærksomheden paa min ikke ubetydeligt større Alder. Den 25de om Formiddagen modtog jeg et Telegram fra Heegaard saalydende; »Dampskibet bringer Svar, der er efter Ønske, hvilket i Sandhed glæder min Hustru og Anker Heegaard«. Senere indløb et samme Dag skrevet Brev fra Heegaard, hvori meddeltes, at mit Brev til Rita var ankommen om Aftenen den 24de, og at der Intet var bleven talt om dets Indhold, førend Rita Dagen efter gjorde sine Forældre bekjendt med, hvorledes hun agtede at svare. »Efter dette er det vel overflødigt at tilføie, at vi med fuldkommen Tillid lægge vort Barns Skjæbne i Deres Haand«. Da disse Begivenheder indtraf, havde min Moder definitivt forladt Christiania for at bosætte sig i Kjøbenhavn; men da hun paa Reisen derhen havde opholdt sig en Tid i Sandefjord, kunde hun først erholde Underretning herom, da hun kom ombord i det norske Postdampskib, som dengang gik i Rute mellem Christiania og Kjøbenhavn. — Efterat jeg i Aaret 1868 af Helbredshensyn havde nydt megen Tjenstfrihed, kunde jeg ikke forlange ny Permission for at reise til Kjøbenhavn, hvormeget jeg end kunde have ønsket at være sammen med Rita i den Tid, der hengik, inden Bryllup kunde holdes. Desuden havde jeg flere Ting at ordne inden Giftermaalet. Efter den Gage, jeg oppebar som Kontorchef (3,400 Kr.), var jeg

saaledes forpligtet til at sikre hende en Enkepension af Statens Enkekasse, stor 520 Kr. Derfor havde jeg i Afdrag at betale 3600 Kr. foruden Renter. Sidste Afdrag blev betalt i Februar 1874. Den 19de Oktober forlod jeg Christiania og ankom efter en stormfuld Reise over Nyborg til Kjøbenhavn, hvor Heegaard afhentede mig paa Jernbanestationen og bragte mig til Blaagaard, uagtet det allerede var ud paa Aftenen. Paa Bryllupsdagen, den 24de Oktober, modtog jeg et Brev fra Rita, hvori hun blandt andet siger: »— — — Jeg har bedet for os begge, at Vorherre vil hjælpe mig til at blive for dig, hvad jeg inderlig ønsker at være, — din trofaste, hjerteligt hengivne Hustru«.

Vielsen foregik i St. Johannes Kirke paa Nørrebro af Ritas Præst den elskelige, for tidlig afdøde Pastor Frimodt, i Nærværelse af en talrig Kreds af Husets Venner og Bekjendte. Da Rita, hvis fulde Navn er Stephania Petrea Ankerita, er født den 28de Juni 1847, er Aldersforskjellen mellem os ~~over 30~~ Aar. Paa Blaagaard var truffet store Forberedelser til at modtage de mange Gjæster. Husets Veranda var bleven forsynet med en med Tæpper belagt Tilbygning, der strakte sig langt ud i Haven, og her dansedes lystigt udover Aftenen. Taler holdtes, og Champagnen knaldede uafbrudt under Supéen. Min Svoger Tuxen havde skrevet en »ny og fornøielig Vise om den norske Ridder og den danske Pige, som fandt hinanden og bleve forenede i Kjøbenhavn«. Det hedder blandt andet i denne Vise:

Mine Livserindringer.

I Norge lever man nok saa godt
 med Mysost og Lax og Hummer,
 i Frankrig er det kanske mere flot,
 Ægyptens Luft er noget lummer.
 I Spanien gjør de Revolution,
 det passer ikke for enhver Person —
 gaar det ei der,
 kom da kun her,
 i Danmark er der godt at være!

Blandt Gjæsterne paa Blaagaard var ved denne Leilighed Generalkonsul Ewerlöf, som jeg mange Gange havde besøgt under Ophold i Kjøbenhavn, og i hvis Hus jeg har nydt megen Gjæstfrihed. Nogle Dage efter gav han en større Middag for de Nygifte, hvortil saavel Ritars Forældre som Tuxens vare indbudne.

Efter et ganske kort Ophold i Kjøbenhavn tiltraadtes Reisen til Christiania. Rita vidste, at Opholdet der ikke vilde vare længe, og hun havde Intet imod at drage til et sydligere Land. — Ombord i det norske Postdampskib erfarede jeg, at den ældste Advokat Homann pludselig var død under triste Omstændigheder. Forinden jeg forlod Christiania for at holde Bryllup, havde jeg aflagt Visit hos ham, da han nylig havde giftet sig med en ung Dame. Han var ved denne Leilighed meget oprømt; han førte mig hen foran et Speil og anmodede de Tilstedeværende om at betragte tvende lykkelige Mænd, den ene nygift og den anden nær ved Maalet. Naar jeg kom tilbage til Christiania med min Brud, skulde han være en af de første, der indfandt sig. Da jeg med

Rita besøgte Broderen Henrik Homann, var naturligvis baade han og hans Hustru meget betagne af denne uforklarlige Katastrofe. Hos Homann havde Rita Anledning til at gjøre Bekjendtskab med Professor Schweigaard og Frue (født Homann). Da Rita efter en Middag var alene med Fruerne Schweigaard og Homann, udrød Fru Schweigaard efter at have iagttaget Rita en Stund: »Efterat have seet Fru Bernhoft, kan jeg forstaa Grunden til, at Bernhoft ikke fik Macklean«, — en Yttring som antyder, at man antog, at mine Besøg i Homanns Hus egentlig gjaldt hende. Nogle Maaneder forud var hun bleven gift med en engelsk Advokat. — I Januar 1869 blev Rita syg og maatte i længere Tid holde Sengen; hun havde faaet en stærk Forkjølelse, der efterfulgtes af en Sciatique. Hun tilbragte en trist Vinter i Christiania; ud paa Vaaren fik hun et Besøg af sin yngre Søster Marie, der forblev en Tid hos hende. Allerede før Bryllupet vare vi enige om, at jeg skulde melde mig som Ansøger til tvende ledige Konsulater i Alexandria og Barcelona. Barcelona havde hidtil været et ulønnet Konsulat, men da der indtraadte Ledighed i samme, blev der (efter mit Initiativ) ved Kgl. Res. af 31te Juli 1868 bestemt, at det skulde gaa over til et lønnet Embede med Distrikt indtil videre Katalonien. Min Konkurrent til denne Post var Generalkonsul i Alicante, Dahlander, en svensk Handlende, der havde opholdt sig mange Aar i Spanien og oppebar til Kontorhold et Beløb af Konsulskassen. Han blev anbefalet af Komercekollegiet, der fandt det hensigtsmæssigt, at de tvende

konsulære Distrikter Barcelona og Alicante forenedes. Udenrigsministeren, Grev Wachtmeister, samt den norske Regjering bragte mig i Forslag, og den 2den April 1869 blev jeg udnævnt. Paa mit Andragende samtykkede Greven med megen Velvillie i, at jeg erholdt Anstand med at tiltræde Posten i Barcelona, indtil jeg i Løbet af Oktober Maaned maatte blive i Tilfælde at indfinde mig der; Gage oppebar jeg efter de sædvanlige Regler fra Begyndelsen af Mai. Grev W. havde helst ønsket at kunne bevirke mig udnævnt til Generalkonsul i Alexandria, som han ansaa for en vigtigere og mere interessant Post, men Statsminister Stang fandt det, som han udtrykte sig, mere stemmende med Norges Interesser, at jeg sendtes til Spanien, da der stadigen klagedes over den Behandling, vore Skibe og vor vigtigste Udførselsartikel Klipfisk var udsat for i dette Land. I et Selskab i Stiftsgaarden forestillede Statsministeren mig for en anseet Klipfiskgrosserer Rønneberg (Aalesund) med Tilføiende af, at han ved at bevirke mig udnævnt til Konsul i Barcelona »sendte det Bedste, vi have« Det lod til, at man, da jeg skulde forlade mit Fædreland for at overtage en Post i et fjernt Land under vanskelige Forhold, begyndte at tro, at jeg var i Besiddelse af Egen-skaber, som man i Regelen ikke vil finde hos en Departementsfunktionær. Ved en anden Leilighed udtrykte Statsministeren sin Beundring for den unge Frue, som ikke tog i Betænkning al ledsage mig til det langt bortliggende Land. — At jeg bestemte mig til at forlade mit Fædreland og overtage en Post i et af

Europas sydligste Lande var en Følge af mit Giftermaal, da min Hustru foretrak et Ophold i Syden. Den Stilling, jeg indehavde i Departementet for det Indre, var i flere Henseender ikke uden Interesse, og de Statsraader, jeg arbejdede under, vare ikke alene dygtige Mænd, men ogsaa meget venlige, fordringsfrie og imødekommende i deres Optræden. I de norske Aviser meddeles som Modsætning hertil, at den nuværende Regjering i Norge er meget fornem. En Statsraad kan ikke gaa over en lukket Gang for at tale med en eller anden Chef i Forretninger uden at trække Handsker paa og tage Hatten under Armen; navnlig er, hedder det, Hs. Excellence Statsministeren altid officiel med Handsker og Hat. De nuværende norske Statsmænd ville saaledes maaske ikke, som Hs. Ex. Stang, mindes gammelt Venskab med en Renskriver.

For Konsulatet i Barcelona var ved dets Oprettelse kun bestemt en Gage af 6000 Kr., men denne blev, efter mig givet Tilsagn inden min Afreise, fra Begyndelsen af 1870 forhøiet til 8000. Jeg oppebar derhos Læsteafgifter af de til Distriktet ankomne svenske og norske Fartøier, hvilke Gebyrer gav en Indtægt af omtrent 2000 Kr. aarlig. Ved Kgl. Res. af 6te Marts 1874 fik jeg, som Følge af at Læsteafgifterne under de urolige Tider aftog, et yderligere Gagetillæg af 2000 Kr., saa at den *faste Gage* ialt steg til 10,000 Kr. Da Generalkonsulatet i Alexandria, der midlertidigt havde været bestyret af Konsul Munch Ræder, definitivt skulde besættes, modtog jeg fra Grev Wachtmeister et privat Brev af 28de Febr.

1871, hvori han forespurgte, om jeg fremdeles ønskede denne Post, hvortil jeg i 1869 havde været indstillet som Nr. 1 af Kommercecollegiet, der i saa Fald ikke antoges at ville afgive nogen fornyet Indstilling, saa at jeg kun behøvede at anmelde mit Ønske om at erholde Posten for Departementet for det Indre. Den for dette Embede bestemte Gage og Kontorhold m. v. udgjorde tilsammen 18,000 Kr. Mit Svar herpaa gik ud paa, at jeg havde været i megen Tvivl om jeg burde fornye min i 1869 indgivne Ansøgning, men at jeg havde bestemt mig til ikke at gjøre dette, idet et nyt Opbrud med Familie, efter mit korte Ophold i Barcelona, til et endnu sydligere beliggende Sted vilde blive forbunden med mange Vanskeligheder og Udgifter. Jeg maatte derfor indskrænke mig til at udtale min Tak og Erkjendtlighed for dette fornyede Bevis paa Hs. Excellences Velvillie.

I Juni Maaned ledsagede jeg Rita til Moss, hvor hun var tilraadet at benytte varme Søbad. Hun tog ind i et vel anseet Hotel (Reinsch), hvor hun blev godt behandlet. En Familie Bredal i Moss, som jeg havde lidt Bekjendtskab til, viste hende Opmærksomhed under dette Ophold, som hun i det Hele var vel tilfreds med. Efter omtrent 3 Ugers Ophold i Moss reiste hun direkte til Kjøbenhavn, medens jeg forblev i Christania for at tage Bestemmelse med Hensyn til vort Indbo. Der fandtes dengang ikke regulær Dampskibsforbindelse mellem Norden og Spanien, og de Oplysninger, jeg havde indhentet om Udgifterne ved vore Sagers Forsendelse over England, vare ikke meget opmuntrende. Der afgik vistnok

saavel Dampskibe som Seilskibe fra vestlandske Havne med Klipfisk til Spanien, men det var at befrygte, at Sager, forsendte med disse, stedse vilde komme til at bevare den mindre behagelige Klipfiskduft. Det var under disse Omstændigheder en væsentlig Tjeneste, Lieutenant Salvesen viste mig, ved at meddele Underretning om, at der vilde komme til at afgaa en norsk Korvet til Ægypten i Anledning af Suezkanalens Aabning, og at jeg ved Henvendelse til Admiral Knap antagelig vilde erholde Tilladelse til at sende mine Sager med denne Korvet til Cadix, hvilken Havn skulde anløbes paa Nedturen. Admiralen, der ikke havde glemt, at vi havde arbeidet sammen i Komité, samtykkede heri, og mine Sager bleve, endog uden nogen Udgift for mig, afhentede i Christiania og førte til Horten i et af Marinens Transportfartøier." Desværre havde jeg dengang allerede, naturligvis med betydeligt Tab, solgt mange gode Sager. De svenske og norske Konsuler erholde ikke som de fleste andre Staters Konsuler Bidrag af det Offentlige til Bestridelse af de betydelige Udgifter, Reise og Flytning fra Sted til andet medfører; til Gjengjæld kunne de ikke mod deres Ønske forflyttes, noget der er sædvanligt i andre Lande.

Under mit Ophold i Kjøbenhavn paa Reisen til Spanien fik jeg Leilighed til at deltage i et stort Bal paa det senere afbrændte Christiansborg Slot i Anledning af den danske Kronprinds' Formæling med Kong Karls Datter Louise, den 28 Juli 1869. Hs. Majestæt Kongen af Danmark, der gik om blandt sine Gjæster, henvendte

sig ogsaa til mig, som han mente at have seet i Stockholm. Generalkonsul Ewerløf, der var Vidne hertil, indbød mig strax til Middag den paafølgende Dag. Under den overdaadige Souper paa Slottet kom jeg ind i et Værelse, hvor det gik ganske muntert til, og hvor jeg fandt min Svigerfader og Assessor Rimestad. I August Maaned forlod Rita og jeg Kjøbenhavn for at tiltræde Reisen til det fjerne Land, som i adskillige Aar skulde være vort Hjem. Vi toge Veien over Schweitz, hvor vi opholdt os en kortere Tid i Vevey ved Genfersøen. En saa pragtfuld Maaneskinsaften, som vi havde i Grand Hotel du Lac, glemmes ikke let. Senere gik Reisen over Genf og Lyon til Marseille. Da der dengang ikke existerede nogen Jernbaneforbindelse fra Perpignan til Gerona (Spanien), havde vi, for at undgaa at kjøre over Bjergene i en ubekvem Diligence i omtrent 12 Timer, bestemt os til at tage med Dampskib fra Marseille til Barcelona, men vi maatte snart gjøre den ubehagelige Opdagelse, at Færselfidlerne overalt mellem Spanien og det øvrige Europa paa den Tid vare høist primitive. Vi indskibede os i Marseille paa et spansk Dampskib, der forklaredes at være det bedst udstyrede i denne Rute. Fartøiet var i den Grad overlastet med Varer paa Dækket, at det ikke var muligt for de faa Passagerer at bevæge sig. I Kahytten, der var udstyret med en Del Sovekabinetter, røg Spanierne uafbrudt Papircigaretter, og Skibets Fører, en temmelig uopdragen Person, endog om Natten. Beværtningen ombord var ganske i Forhold hertil. Heldigvis var

Veiret smukt og Havet blankt som et Speil i de to lange Døgn denne Seillads varede. — Det første Indtryk af Barcelona og dens Befolkning var heller ikke synderligt lovende. Ved Landstigningen sloges endel Personer af banditagtigt Ydre om den ubetydelige Bagage vi medførte, hvorpaa vi fore afsted i et miserabelt Kjøretøi gennem en lang trang Gade, indesluttet af Mure (calle bajo muralla de mar), til det paa Rambla (plaza del teatro) beliggende Hotel quatro naciones. Der forbleve vi ikke mange Dage; Hotellet udmærkede sig kun ved høie Priser og var derhos beliggende paa det uroligste Sted i Barcelona, hvilket vil sige meget. Efter Konsul Christophersens Anvisning, der havde været i 5 à 6 Aar i Barcelona som ulønnet Konsul, blev dette Hotel ombyttet med Senor Morassos »casa de huespedes«, calle Dormitorio de San Francisco, Nr. 6. — En af mine Collegaer i Barcelona, den engelske Konsul Hr. Bäker, der i lang Tid havde opholdt sig paa Stedet, havde nyligen taget sin Afsked. Han boede paa Plaza national (tidligere real) i en tredie Etage, men da anden Etage i Huset snart vilde blive ledig, agtede han at flytte ned i den; han var en gammel Mand og havde opholdt sig saalænge i Barcelona, at han ikke vilde forlade Stedet. Herom var han saa velvillig at underrette mig, idet han anbefalede mig at leie 3die Etage, et Raad, som jeg strax fulgte. — Det var paa den Tid meget vanskeligt at finde i Barcelona en mere passende Bolig, beliggende paa det frieste, bedste og forholdsvis roligste Sted i Staden,

hvor jeg derhos, i Lighed med hvad den engelske Konsul havde gjort, kunde installere Konsulatkontoret. I Husets første Etage boede den italienske Generalkonsul de Martino, der ogsaa havde Kontor samme Sted, og min Hustru fandt senere i Mme de Martino, trods betydelig Aldersforskjel, en trofast Veninde. Over Husets Indgangsdør (Porte og Gaardsplads ere ukjendte i Barcelona) blev der anbragt tvende Vaabenskjold, og paa det flade Tag (terrado) vore Konsulsflag. La casa consular, som Huset gjerne kaldtes, blev under urolige Tider betragtet som det sikreste Privathus i Barcelona, og Uroligheder samt opløste Statsforhold maatte vi vænne os til under vort syvaarige Ophold i Spanien. Vi betalte for denne Leilighed i aarlig Husleie 4200 Realer, der modsvarer 1050 Frs. Efter mine Indtægter kunde vi vistnok bestaaet os en noget dyrere Vaaning, men den frembød for os flere Fordele, og engang installerede der ønskede vi ikke at foretage en Flytning. Vi foretrak at leve tarveligt i Spanien, for i den varmeste Tid at kunne forlade Landet nogen Tid.

Det lille Appartement, vi midlertidigen, indtil vi kunde tiltræde den paa Plaza national leiede Etage, maatte lade os nøie med hos Snr Morasso, var temmelig tarveligt udstyret. September Maaned var meget varm og vi fik stifte Bekjendtskab med Sydens Plage — Mosquitos. Man frygtede for Uroligheder af det »socialistiske Parti«, Garnisonen, der i Reglen var 20 à 30,000 Mand, var forstærket, — og vi fik ogsaa snart en Forsmag paa de spanske Forhold. Natten til den

1 Oct. blev Herman født — Gaderne var da paa flere, Steder opbrudte af Oprørerne for at kunne bygge Barrikader og hindre Kavalleriet fra at hugge ind; som Følge heraf havde jeg Vanskeligheder med at faa hentet den engagerede sage—femme, der forøvrigt behandlede den hele Sag med en bedrøvelig Nonchalance. Rita led meget ved den stærke Varme, der fremdeles vedvarede i October Maaned, men den nye Verdensborger trivedes vel. Heldigvis var Ritas Bagage — en Kuffert og en stor Kurv, der var afsendt fra Kjøbenhavn efter vor Afreise og hvis Udeblivelse begyndte at forrolige hende, ankommen nogle Dage før Hermans Fødsel.

Konsulsposten i Barcelona bestyredes ved min Ankomst midlertidigen af en Spanier ved Navn Casagemas. Han var i Besiddelse af Formue, drev ingen Forretninger og var vel hjemme saavel i det franske som engelske Sprog. Jeg søgte strax at komme i et godt Forhold til ham, og han bistod mig velvilligen med de fornødne Arrangements af den leiede Bolig. — For at skaffe mig en Adspredelse indbød han mig til at være tilstede ved en Tyrefægtning, saameget mere som man antog, at det vilde blive sidste Gang dette Skuespil gaves i Barcelona. Alle Pladser vare optagne i den store Cirkus, tildels af det bedre Publikum; der var en særskilt Loge for Stedets Autoriteter, hvorfra udgik Ordre om Nedslagtingen af de dødsdømte Tyre og Heste. Jeg kunde ikke udholde at betragte længe denne umenneskelige Adspredelse; især fandt jeg den

Maade, hvorpaa de udslidte Heste behandlede, for høist oprørende. Der blev senere i de 7 Aar jeg opholdt mig i Barcelona ikke givet Tyrefægtninger dersteds, men disse Skuespil vedvare fremdeles paa andre Kanter af Spanien, og der gaves endnu i Aaret 1884 i det sydlige Frankrige Tyrefægtninger af spanske Trupper. I Bladet la France for 12 Juni 1884 omtales saaledes en Tyrefægtning i Nimês, under hvilken der blev dræbt 6 Tyre og forefaldt »des scenes odieuses«, i hvilken Anledning Bladet forlangte »qu'on en finisse avec ces atrocités répugnantes«. Der blev ogsaa strax udstedt et Forbud af den franske Indenrigsminister. I Spanien vedvare disse Skuespil fremdeles; i Aaret 1886 vakte en kvindelig Toreador (la Fragosa) megen Begeistring paa Grund af hendes uforfærdede Optræden. Man begynder dog i den bedre Presse at nedlægge Protest mod denne Gladiatorkultus. Medens de bedste Tidsskrifter gaa ind af Mangel paa Deltagelse, blive Torreadorerne hovedrige Mænd. De forskjellige Personer der optræde ved en Tyrefægtning (la corrida de toros) ere

1) Picadores, der ere til Hest i høie Sadler og udrustede med Landser. Hestene have Bind for Øinene og ere saa usle, at de neppe kunne gaa;

2) Capeadores svinge sine Kapper foran Tyrens Øine for at bortlede dens Opmærksomhed fra el picador, der paa Grund af den tunge Dragt ikke kan redde sig selv; Tyren forfølger dem rundt Arenaen indtil de springe over den høie Barrière;

3) Banderilleros udslynge Pile med Sværmere, der explodere, naar Pilen træffer Tyren og

4) endelig optræder Matador klædt i Silke med rød Kappe, og idet det rasende Dyr styrter løs paa ham, lader han det ved en Vending passere forbi og støder Klingen i dets Nakke.

Allerede inden min Afreise fra Norge havde jeg henvendt mig til den svensk—norske Ministerresident i Madrid med Anholden om, at han vilde bevirke, at det Møblement, jeg agtede at medtage til Spanien, indførtes toldfrit. Minister Lindstrand henvendte sig strax herom til Generaldirektør Gisbert, som forklarede, at der herom ikke fandtes nogen Bestemmelse i den spanske Toldlov, og at han var ude af Stand til at meddele Tilladelse hertil. Om spanske Undersaatter, der, efter at have været bosat i Udlandet, vilde vende tilbage til Spanien, havdes vel Forskrift om, at de kunde indføre toldfrit Sager anskaffede i Udlandet, men denne kunde ikke bringes i Anvendelse paa Fremmede. Lindstrand skrev derpaa en officiel Note til Udenrigsministeriet, men erholdt samme Svar. — I de fleste Lande er det en almindelig vedtaget Regel; at hvad en Konsul de carriére medfører ved Ankomst til et nyt Land indgaar frit. Saavel i Havre, da jeg senere blev forflyttet derhen, som i Kjøbenhavn, lod Toldvæsenet uden nogen Slags Undersøgelse passere hvad jeg medførte til den første Installation, uagtet dette var meget mere end hvad der var sendt til Spanien. (Dictionnaire du diplomate et du Consul par de Cussy, 1846, Pag. 198). Jeg

havde imidlertid ikke behøvet at henvende mig til Ministeren herom, eftersom mine Sager, som tidligere omtalt, vare afsendte fra Norge med en norsk Korvet, der landsatte dem i Cadix, og derfra besørgede Konsul Christophersen den ældre dem sendte til Barcelona uden at Toldvæsenet befattede sig med dem. Havde jeg noget tidligere erfaret, at et norsk Orlogsskib paa den Tid vilde komme til at anløbe Cadix, kunde jeg med ringe Bekostning have sendt hele vort Indbo til Barcelona. — Da Leiligheden paa plaza national var bragt i nogenlunde Orden, flyttede vi ind i samme i Begyndelsen af December Maaned, og omtrent samtidigt hermed kunde jeg meddele Casagemas hans Udnævnelse til de forenede Rigers Vicekonsul i Barcelona. Han boede i Nærheden af Plaza national, i Gaden Conde del asalto, og i de Aar, jeg opholdt mig i Barcelona, kom jeg vel overens med ham. Efter at jeg i 1876 var bleven udnævnt til Generalkonsul i Havre, erholdt han paa mit Forslag Vasaordens Ridderkors. Min Collega, Wilhelm Christophersen, der fra Barcelona var bleven befordret til et lønnet Konsulat i Buenos Ayres, har i et Brev til mig af 1869 yttret, at en amerikansk Konsul i Barcelona Little havde karakteriseret Casagemas som ensidig, pengegrisk og spansk, hvorimod han ikke vilde bestride hans Dygtighed — en Dom som Christophersen var tilbøielig til at underskrive. For mit Vedkommende kan jeg, hvad amerikanske Konsuler angaar, oplyse, at den amerikanske Konsul Perkins, der ved min Ankomst til Barcelona havde afløst Hr. Little,

var en meget upaalidelig Person, der efter et kort Ophold maatte rømme fra Barcelona for Gjæld. Senere dukkede han op i Portugal, hvor han, efter hvad der berettedes i Aviser, ægtede en fornem, men mindre vel anseet Dame, med hvem han begav sig til Paris. Der stiftede han en betydelig Gjæld af den Beskaffenhed, at han kom i den franske Justits Hænder for en længere Tid.

Den 11 December 1869 døbte jeg Herman i Vidners Overvær i Overensstemmelse med de Forskrifter, min Broder havde meddelt mig. Han fik Navnene Herman Anker. Under vort Ophold i 1876 i Kjøbenhavn blev den foretagne Daab saavel af Herman, som senere i 1871 af Louise, under 21 April stadfæstet i St. Johannes Kirke af Sognepræst Frimodt, der havde forrettet vor Vielse i 1868.

Efterat Dronning Isabella den Anden var fordrevet fra Spanien i Aaret 1868, stod Marskalk Serrano i Spidsen for Styrelsen af dette urolige Land. Min Anerkjendelse som Konsul i Barcelona er undertegnet af ham den 22 Novbr. 1869 i Egenskab af »El Regente del Reino«. I dette Dokument, der i Formen er en Ordre til Generalkapteinen i Katalonien, udtales, at forsaavidt jeg ikke befattede mig med Handelsforretninger, skulde jeg være berettiget til »la interposicion de su arbitrio en las controversias que se ofrecieren entre mercaderes y gente de mar para conciliarlos; y que goce las exenciones, prerogativas y libertades que le deben ser guardadas, sin ponerle en ello embarazo

alguno; bien entendido que si ejerciere el comercio ó hiciere alguna operacion mercantil sera tratado, en cuante á este punto se refiere, como cualquier otro comerciante extranjero sin distincion alguna.«

Hvad der hovedsageligen optog min Tid under mit syvaarige Ophold i Barcelona var at beskytte saavidt muligt svenske og norske Skibsførere under deres Tvistigheder med spanske Myndigheder, navnlig Toldvæsenet og Sundhedsvæsenet. Feil i Manifest, Uoverensstemmelse mellem dette og Konnossementer, Undladelse af at opgive, hvad der var paabudt om Ladning, Vægt, Værdi m. m. medførte Bøder, og da en Andel af disse tilfaldt vedk. Funktionærer, var det vanskeligt at overbevise dem om, at der ingen Feil var begaaet, eller at der kunde være rimelig Grund til helt eller delvis at eftergive Mulkten. Der fandtes vistnok ved min Ankomst til Barcelona Personer, der paatog sig at varetage Skibsførernes Interesser i saadanne Anliggender, men uagtet de lode sig vel betale herfor, udførte de Arbeidet meget slet. Der udvexledes i saadanne Sager en skriftlig Procedure mellem Skibsfører eller Konsulen paa hans Vegne og den lokale Autoritet, hvorunder stemplet Papir maatte benyttes, og Sagen kunde derpaa indbringes for Generaltolddirektionen i Madrid. Jeg forstod snart, at jeg kunde vise Skibsførerne en væsentlig Tjeneste ved at paatage mig Behandlingen af disse Sager, og det er ogsaa nu udtrykkeligen paalagt Konsulerne i den almindelige Instruktion, der er udfærdiget i Forbindelse med Konsulsforordningen,

at antage sig saadanne Anliggender samt underrette vedk. Myndigheder i Sverige og Norge om Udfaldet af de Forføininger, der ere truffne (Instruktionen § 49). Minister Lindstrand understøttede mig paa bedste Maade ved mundtliggen at tale om disse Sager med høiere Embedsmænd i Ministeriet, og jeg er endnu i Besiddelse af en større Samling af Breve fra ham, der hovedsagelig omhandle Mulksager. Mine Kollegaer befattede sig saagodt som ikke med saadanne Anliggender; en af dem, den østerigske Generalkonsul v. Lenck yttrede endog til mig, at han ikke fandt det stemmende med en Konsuls Værdighed at skrive paa stemplet Papir. Til Afbenyttelse for Konsulskomiteen af 1876 blev der optaget en Fortegnelse af de Mulksager, jeg havde behandlet i Barcelona, og de Beløb, jeg havde remitteret til Kollegiet og Indredepartementet; Totalbeløbet var henimod 10,000 pesetas (Frs.); heri var ikke indbefattet una célebre multa de piastras 6,400 (32,000 Frs.), som i 1875 ilagdes Brig Vera fra Lyngør, og først tilbagebetalt i 1876. Casagemas skrev herom til mig, at det nævnte betydelige Beløb blev tilbagebetalt i Sølv, saa at han med en Assistent havde været beskjæftiget med at tælle Sølvpenge en hel Dag. Ilagte Mulkt forlangtes altid indbetalte i Guld, men tilbagebetalt i Sølv, hvorved vedk. Embedsmænd kunde tilegne sig den ofte betydelige Kursdifference. Jeg fandt en Tilfredsstillelse i, at kunne vise svenske og norske Skibsførere en virkelig Tjeneste ved at antage mig Mulksagerne, og det bidrog ogsaa til at jeg lærte at

skrive Spansk nogenlunde vel. Efterat have forladt Barcelona korresponderede jeg en Tid med Casagemas paa Spansk, og i Brev af Aug. 1876 skrev han: Felicito à V. por lo bien que conserva nuestro idioma — gracias à la practica de los expedientes.

Vaaren 1870 havde vi Besøg af tvende Universitetslærere fra Lund, Professor Olde og Adjunkt Dr. Lidfors. Oldes Ophold var meget kort, men Lidfors havde vi den Fornøielse at se hos os flere Gange; han er nu Professor i Lund og har under et ganske kort Ophold i Kjøbenhavn søgt os i Aaret 1886; senere har Herman gjort et Besøg i Lund for paa vore Vegne at gjen-gjælde denne Visit.

St. Hansdag samme Aar forlode vi Barcelona for at aflægge et Besøg i Kjøbenhavn. Umiddelbart før Afreisen modtog jeg fra Udenrigsministeren officiel Meddelelse om, at jeg den 8 Juni var bleven udnævnt til Ridder af St. Olafs Orden for fortjenstfuld Embedsvirksomhed. — Det var for Hermans Skyld nødvendigt at medføre paa vor Reise til Norden den ene af vore spanske Piger, Josephine (Pepa). Paa Jernbanereisen langs Kysten kunne vi se Blus tændte rundt om i Barcelonas Omgivelser, altsaa den samme Sædvane, som følges i Norden. I Gerona, hvor Jernbanen dengang ophørte, blev Reisen fortsat i en med 6 Heste forspændt Diligence, til hvilken vi i Barcelona havde kjøbt Kupepladsene. Veien førte over flere Vandløb, og for at Diligencen ikke skulde være udsat for at løftes op af Vandet, var der anbragt Aabninger i Bunden af Vognen,

gjennem hvilke Vandet kunde trænge ind; at Passagererne ved dette eiendommelige Arrangement vare udsatte for at blive vaade, kom ikke i Betragtning. Naar man kom til saadanne Vandløb (dels Smaafloeder dels stillestaaende Vandsamlinger) bleve Hestene ansporede til det Yderste for at paaskynde Overfarten, der om Høsten og Vinteren ikke skulde være uden Fare. Paa den franske Grændse fandt Toldvisit Sted, som jeg med Familie blev fritaget for, da jeg meddelte vedk. Chef at jeg kjendte nøiere den franske Generaltolddirektør, Hr. Barbier. Bemeldte Chef blev saa betagen af denne Meddelelse, at han gik hen til Diligencen for at underholde Rita i den Tid, vi maatte vente. Denne Diligencefart over Bjærgene og ned til Perpignan var forøvrigt ikke uden Interesse og i ethvert Fald uden Sammenligning at foretrække for de tidligere omtalte spanske Dampskibe mellem Barcelona og Marseille. — Barcelona er nu for flere Aar siden sat i Forbindelse med det franske Jernbanenet, og de Vanskeligheder, vi var udsatte for, saavel ved at forlade Spanien som vende tilbage til Barcelona, existere ikke længere. — Reisen fra Perpignan over Montpellier til Lyon var meget besværlig paa Grund af den stærke Varme (indtil 29° Reaumur) og foregik hovedsagelig om Natten. I Lyon besøgte vi Advokat Mathevon og Frue, som modtog os med sjælden Elskværdighed. I Paris opholdt vi os kun i 2 Dage, hovedsagelig af den Grund, at der taltes meget om Sygdomme; Temperaturen var gaaet betydeligt ned. Paa Reisen til Hamburg var Veiret saa koldt,

at Rita i Hamburg købte et Overstykke til vor spanske Pige, der begyndte at skjælve af Kulde i det for hende uvante regnfulde og stormende Veir.

I Kjøbenhavn boede vi hos Ritas Forældre, som havde leiet et Landsted i Taarbæk beliggende lige ved Søen. Efter nogen Tids Ophold der fik jeg en Mindelse af den Sciatique, jeg led af i Aaret 1868, og jeg fandt det derfor klogest at begive mig til Sandetjord Bad. Først i September forlod vi Kjøbenhavn for at vende tilbage til Barcelona, og da vi passerede gennem Tyskland (Hanover—Frankfurt) havde Katastrofen ved Sedan netop fundet Sted (2 September 1870). Vi mødte paa vor Reise gjentagne Gange Train med Saarede, og paa Stationerne var der Skarer af sortklædte, grædende Damer, der kom for at afhente saarede Slægtninge. Et Sted passerede vi et langt Train med franske Soldater, der som Fanger førtes ind i Landet; Rita undlod ikke at vise sin Sympati for dem ved, naar Leilighed gaves, at uddele tyske Smaapenge til dem. I Freiburg standsede Trainet, da der nedenfor denne Stad leveredes en Fægtning mellem et tysk Korps og franske Frivillige, der vilde hindre Tyskerne fra at sætte over Rhinen. Efter nogle Dages Ophold i Freiburg (hvor der var fuldt af tyske Tropper), reiste vi i Selskab med en engelsk Professor paa et meget landligt Kjøretøi en Omvei over Bjærgene til Basel. Vi havde gjort Professorens Bekjendtskab paa Jernbanefarten nedad Rhindalen, og efterat han nogen Tid havde iagttaget Herman, der stadig var i Bevægelse i Kupéen, ytrede han til

Rita: »Je vous fais Madame mes compliments; vous avez le mérite d'avoir créé ce qu'on cherche depuis longtemps un mouvement perpétuel.«

I Lyon besøgte vi som sædvanligt Advokat Mathevon. Han var indtraadt i et frivilligt Korps, der øvede sig flittigt for at modtage den tyske Hær, hvis den skulde tænke paa at angribe Lyon. Ved Ankomsten til Montpellier fik vi den ubehagelige Efterretning, at den gule Feber var udbrudt i Barcelona, hvorfor vi bestemte os til at standse der for at indhente Efterretning om Tilstanden i Barcelona. Der udvikledes i Montpellier stor Virksomhed med at indøve Rekruter og næsten hver Aften afgik der Afdelinger, ledsagede til Jernbanestationen af Musik (den revolutionære Marseilliese), i Retning af Orleans, hvor der i Begyndelsen af November Maaned blev leveret en heldig Træfning med et bayersk Korps. Den store Borger Gambetta havde i Ballon forladt det af Preusserne indesluttede Paris for at lede Forsvaret af den sydlige Del af Frankrige. Under disse ikke meget opmuntrende Omstændigheder maatte Herman under Lægebehandling for et stærkt Anfald af Dysenteri. Den ikke unge spanske Pige, vi havde medtaget, Josephine, havde været ufornuftig nok til oftere at lade Drengen spise en Mængde Druer; han var saa stærkt angreben, at den gamle franske Læge, der behandlede ham, lod os vide, at vi vare udsatte for at miste ham, hvis de givne Forskrifter ikke nøie og strengt iagttoges. Jeg var saaledes nødsaget til hos Udenrigsministeren at begjære Forlængelse af den mig

tilstaaede Permission, som jeg ogsaa strax erholdt. En Agent i Barcelona for svenske Trælasthandlere, norsk Undersaat, Pedro Clausen, som jeg havde vist forskjellige Høfligheder, blev herover saa fortørnet, at han fandt sig opfordret til at skrive til Minister Lindstrand et ordret saalydende Brev: »Af Casagemas erfarer jeg, at Hr. Bernhoft igjen har faaet Permission af Regjeringen, befindende sig for Øieblikket i Montpellier, forundrende mig dog høiligen over, at Regjeringen kan give en saadan Tilladelse, naar den vistnok ei er uvidende om Tilstanden her og Nødvendigheden af Konsulens Nærværelse.« Paa Casagemas Tilspørgsel om, hvad han da vilde jeg skulde udrette under daværende Omstændigheder i Barcelona, hvor Havnen var stængt og følgelig al Skibsfart standset, havde han det Svar: »Hvem skal da begrave mig, hvis jeg skulde dø af gul Feber.«

Nogle Aar senere kom til Barcelona en anden Agent for norske Trælasthandlere, som jeg tillod at afhente norske Aviser hos mig; men hvad denne Person tilsigtede var at sætte sig i Forbindelse med en Tjenestepige, jeg med adskillig Bekostning havde faaet fra Schweiz. Pigen forsvandt, og blev, efter hvad jeg erfarede, besørget hjemsendt af bemeldte Agent.

Fra Minister Lindstrand fik jeg et længere venkabeligt Brev af 25 October, hvori han blandt andet skriver: »Saavidt jeg af Aviserne kan slutte, er den gule Feber i Barcelona endnu ikke i Aftagende, hvilket jeg, for Hr. Konsulens Skyld meget beklager. Fra

Udenrigsdepartementet har jeg erholdt Underretning om Forlængelse af Hr. Konsulens Tjenstfrihed til den 15 Novbr. Dersom Hr. Konsulen under Haanden kan træffe Arrangement med Casagemas, saa at De heller ikke til den Tid behøver at vende tilbage til Barcelona, lover jeg ikke paa nogen Maade at lade Vedkommende dette vide. Da Havnen i Barcelona er bleven stængt og al Søfart følgelig ophørt, turde Deres Nærværelse der være temmelig unødigt. Jeg ved nu af egen Erfaring hvad det vil sige at plages i fremmede Lande og har ingenlunde Hjerter til at bidrage til at andre pines.«

Først den 24 Novbr. kunde vi forlade Montpelier^l og fortsætte Tilbagereisen til Barcelona, hvor vi ankom i god Behold efter et Fravær af 5 Maaneder.

Da vi Sommeren 1871 ikke kunde forlade Barcelona leiede vi for $\frac{1}{2}$ Aar en Villa med Have i Nærheden af en mindre By, Pedralbes, omtrent en Mil fra Barcelona og forbunden med denne ved en lokal Jernbane. Da det ikke ansaaes for ganske sikkert at bo saa langt fra Barcelona, var Leien meget billig. Villaen indeholdt tvende Etager, hvoraf den øverste, der var bestemt til Soveværelser, var udstyret med en Balkon. De Døre, der førte ud til denne, vare indvendigt forsynede med Jernplader, og paa Forbindelsesdøren mellem 1ste og 2den Etage var ikke mindre end 5 Afstængningsapparater! Her blev vor ældste Datter, Louise, født den 11 Juli; Thermometret viste den Dag i Skyggen næsten 32° R. (39 C.) — en Temperatur, i hvilken hun trivedes meget vel. Hun blev døbt den 23 Sept. samme

Aar, og denne Hjemmedaab blev, som tidligere nævnt, stadfæstet i St. Johannes Kirke i Kjøbenhavn den 21 April 1876. Da vor spanske Pige, Josephine, ikke var skikket til at passe et nyfødt Barn, var hun bleven ombyttet med en dansk Jomfru Torp, som Rita kjendte fra tidligere Dage. Torp blev besørget afsendt fra Kjøbenhavn til Bordeaux, hvor min Kollega, den svensk—norske Konsul tog sig af hende og sendte hende med et Exprestrain til Cette, hvor en anden Konsul velvilligen afsendte hende Søveien til Barcelona, — naturligvis alt paa min Bekostning. Nogen synderlig Glæde af dette ganske kostbare Arrangement havde vi ikke; Torp kunde ikke finde sig tilrette i det fremmede Land, og da vi det paafølgende Aar besøgte Kjøbenhavn, benyttede hun Leiligheden til at forlade os; hun tog Tjeneste hos den danske Minister i Stockholm, Bille.

Den nylig valgte spanske Konge, den italienske Prinds Amadeus, besøgte i 1871 Barcelona. Ombord i et italiensk Orlogsskib, der befandt sig i Havnen, blev der i Anledning af Kongens Nærværelse givet et Bal, hvortil de fremmede Konsuler bleve indbudne. Man dansede i et glimrende Maaneskin paa Korvettens Dæk langt udover Natten.

Efterhaanden som den stærke Varme aftog ud paa Høsten, blev Opholdet paa Landet, især efter et voldsomt Tordenveir, hvis Lige jeg ikke har seet, ganske behageligt, og vi vilde gjerne forblive der saa længe som muligt, uagtet jeg hver Dag for Kontorets Skyld var nødsaget til at tage ind til Barcelona. Men en Nat

hørtes nogle Skud og der fortaltes, at der havde vist sig Tyve eller mistænkelige Personer i Nærheden, hvoraf fulgte at vi maatte finde os i at vende tilbage til Barcelona, da vor spanske Pige under saadanne Omstændigheder ikke paa nogen Maade vilde forblive længere paa Landet. — Der var i Aarets Løb adskillige Mulksager under Behandling, som skaffede saavel Minister Lindstrand som mig en Del Arbeide. I et Brev af 4de Dec. udtaler Lindstrand sig om de spanske Embedsmænd paa følgende Maade; »Jeg begynder at blive træt af at have at gjøre med de spanske Embedsmænd, som ere over al Beskrivelse lade, forsømmelige og uvidende. Vil man udrette noget, maa man, ligesom Drogmanerne i Tyrkiet, saagodt som dagligen minde dem om Udførelse af de dem paahvilende Pligter, og selv da kommer man neppe nogen Vei med dem. De love alt, men holde lidet af hvad de love. Hvilket bedrøveligt Land, dette Spanien!«

I Aaret 1872 aflagde vi et Besøg i Kjøbenhavn, hvor vi vare indbudne til at bo paa Heegaards Landsted. Afreisen foregik med et mindre Dampskib »El correo de Cette«; vi havde taget Billetter til Cette paa Forhaand og sikkert os Sovepladse. Et mere overfyldt Dampskib saavel i Kahytten som paa Dæk, og som Følge deraf et mere urenligt Stel har jeg ikke seet eller kunnet gjøre mig nogen Ide om; heldigvis var Søn blank som et Speil. Man frygtede for Uroligheder i Barcelona, og derfor søgte alle, der vare istand dertil, at komme bort. Da Dampskibet anløb Port Vendres,

benyttede vi Leiligheden til at forlade dette herlige Dampskib.

Efter at have opholdt os nogen Tid paa Landstedet reiste Rita og jeg til Stockholm. Vi boede paa Hotel Rydberg og foretog blandt andet Udflugter i Omegnen som oftest ledsagede af Lagerheim og Titz. Redaktøren af Aftenbladet, Dr. Sohlman, indbød os til en lang Kjøretur i Omegnen, som afsluttedes med en munter Middag paa Hasselbakken. Han førte os en Dag ud paa et Landsted ved Søen, hvor hans Familie opholdt sig, og vi gjorde da Bekjendtskab med Hegardt og Frue. Jeg anede ikke dengang, at Hegardt skulde optræde som en farlig Konkurent til Generalkonsulatet i Kjøbenhavn. Tilbagereisen til Kjøbenhavn blev foretaget over Christiania. Samme Sommer fandt den første nordiske Industri- og Kunstudstilling Sted i Kjøbenhavn, og vi havde da Anledning til atter at være sammen med Dr. Sohlman paa Heegaards Landsted. — Der blev under denne Udstilling foretaget en Udflugt til Fabrikerne ved Mølleaaen, over Lyngby til Raadvad, hvor vi dinede i det Fri og derefter superede i en Have ved Strandmøllen.

Den lidet hensynsfulde Maade, hvorpaa Torp behandlede os ved at forlade Tjenesten i Kjøbenhavn, efter at vi havde haft den Udgift at forsende hende til Spanien, satte os i Forlegenhed. Vi havde ingen Lyst til at gjentage Experimentet med at indføre en dansk Pige til Spanien, men at reise uden Pige med tvende smaa Børn vilde blive meget besværligt især for Rita. Under disse

Omstændigheder vare ^{de} saa heldige at erfare, at en i Lausanne bosat dansk Dame Fru Hansen opholdt sig paa Besøg i Kjøbenhavn og snart skulde vende tilbage. Vi tilbød hende fri Reise ned til Genfersøen, mod at hun vilde deltage i Omsorgen for vore tvende Børn. Hertil var hun meget villig med det Tillæg, at vi ogsaa udstrakte dette til hendes halvvoxne Søn. Ved Ankomsten til Lausanne skaffede hun os derhos en Stuepige; Kokkepige havde vi allerede i Barcelona, nemlig den brave Pedra, der var gift med Pedro, som vi havde haft siden Aaret 1870, og som forblev i vor Tjeneste indtil jeg forflyttedes til Havre. — Da Generalkonsulatet i Helsingfors var ledigt i 1872, meldte jeg mig som Ansøger, ikke fordi jeg ventede at faa denne Post, der altid vil blive besat med en svensk Mand, men for at vise, at det var mit Ønske fremfor alt at forlade Barcelona. I Brev af 16de Septbr. s. A. underrettede Lagerheim mig om, at Departementet for det Indres Indstilling gik ud paa som Nr. 1 Generalk. i Algier Rouget de St. Hermine, Nr. 2 mig, Nr. 3 Konsul i Kiel Roth, samt at der var al Grund til at antage, at Kollegiets Forslag vilde komme til at stemme hermed. Han tilføiede, at efter hans Mening burde jeg ikke være utilfreds med dette Udfald. »Des destinées plus brillantes vous attendent — och gubben Broström (Generalk. i Havre) kan ikke dröja länge. — Jag har känt på Petersburgs klimat och enligt hvad alla säga er Helsingfors värre — det er noget ganska ryseligt«.

Efterat Kong Amadeus havde forladt Spanien, ind-

traadte i 1873 et af de mest urolige Aar, Landet har oplevet, og som sædvanligt gik Barcelona i Spidsen. En oprørsk Hob Socialister havde sat sig fast i Gracia, og for at ødelægge de der opførte Forskandsninger blev Gracia beskudt fra den høitliggende Fæstning Montcuic. Bomberne gik følgelig tildels over Barcelona, og dette Bombardement vedvarede i flere Dage. Under saadanne Omstændigheder var der intet andet at gjøre end at holde sig hjemme; alle Udsalg stængtes med de brugelige svære Jernlemmer, og den sædvanlige Omsætning ophørte. Samme Aar var der ogsaa en militær Revolte i Barcelona; Officererne maatte om Natten forlade Kaserne og tildels springe ud af Vinduerne; i flere Dage streifede de oprørske Soldater om i Barcelona tildels i drukken Tilstand — uden egentlig at gjøre sig skyldig i grovere Excesser — indtil der endelig ankom nye Tropper fra Madrid. Ved et Tilfælde, i hvilket der var alvorlig Uro i Barcelona, var jeg sammen med min Kollega Martino steget op paa Husets flade Tag for at iagttage Situationen, men da en Geværkugle slog an i vor umiddelbare Nærhed, flygtede vi naturligvis hurtigst muligt fra dette farlige Sted. Senere bragte vi i Erfaring, at der var opslaaet Plakater i Staden, hvori advaredes mod at vise sig paa Tagene; der var nemlig flere Steder i Byen bleven skudt derfra paa Tropperne, og for at hindre dette havde man i Kirketaarnene placeret Soldater, der havde Ordre til at skyde paa enhver, der viste sig paa et Tag. I et Brev fra Lambrechts skriver han blandt andet om Tilstanden i Barcelona: »Det maa da være

et slemt Hul det Barcelona for en Nordbo, der er op-
 tugtet i et disciplineret, offentligt og privat Liv og vant
 til Orden og rimelige Sæder samt tror at til Menneske-
 rettigheder hører passende Beskyttelse for Liv og Lemmer
 samt Gods. Jeg istemmer af fuldt Hjerte dit Ønske om
 en snarlig Forflytning fra dette Hul og knytter hertil
 et almindeligt Ønske om alt Godt for dig og dine i det
 nye Aar«. Under 10de Marts skriver Titz: »Ikke uden
 et vist Vemod har jeg i den sidste Tid tænkt paa mine
 Venner i Barcelona; sikkerligen have de senest der ind-
 trufne Begivenheder ikke bidraget til at forøge Sikker-
 heden eller gjøre Livet mere behageligt. Ønskeligt vilde
 være, om De snart maatte kunne ombytte Barcelona
 mod et mere civiliseret Opholdssted. — Den unge Ex-
 cellence, Sveriges Fremtid og Norges Haab, alias Lager-
 heim, har nu optraadt ved Hoffet som tjenstgjørende
 Kammerherre hos Dronningen, men trods den »ply-
 magerade Hatten« er han altid den samme Lagerheim.
 Mången Gang have vi erindret de behagelige Timer, vi
 forrige Sommer tilbragte med Dem og Deres Hustru i
 Stockholm«. . . . Selv Lindstrand, som jo var vant til de
 spanske Forhold, fandt Tilstanden i Barcelona betænkelig.
 Han skriver i et Brev af 27de Marts: »Tilstanden i
 Barcelona maa være forfærdelig, og jeg kan ei andet
 end gjentage mit flere Gange udtalte Ønske, at der snart
 maatte aabne sig en Udvei for Hr. Konsulen til at slippe
 vel derfra«. Fra Professor Lidfors i Lund fik jeg Brev
 ang. Ordning af nogle for hans Regning indkjøbte Bøger,
 ved hvilken Leilighed han skriver, at han ikke vilde have

uleiligtet mig hermed, hvis ikke Tilstanden i Barcelona var i saa høi Grad fortvivlet, at det vilde være ham umuligt at ordne dette uden min Assistance. Han slutter med af inderste Hjerte at beklage Hr. Konsulen med Familie, som er nødsaget til at forblive i dette ulykkelige Land under saadanne Forhold. Da Lindstrand som sædvanlig meddelte mig Permission i nogen Tid, underrettede han mig om, at han ogsaa havde tænkt paa at begive sig til Schweitz, og da det vilde være interessant at kunne træffes, forespurgte han, om vi paa Forhaand havde taget nogen Bestemmelse med Hensyn til Opholdssted. Vor Bestemmelse var at benytte Badene i Ragaz og senere opholde os en Tid i Interlaken. — Vor Reise foregik som sædvanlig over Lyon (hvor vi besøgte vor gjæstfrie Ven Advokat Mathevon), og derfra toge vi til Genfersøen, hvor vore to Børn bleve anbragte hos Fru Hansen, der paa Morkle Fjeld i en betydelig Høide havde indrettet et modest Sanatorium for Personer, der trængte til at styrkes i frisk Bjergluft. Efterat de for Bade i Ragaz reglementerede 3 Uger vare tilende, reiste vi over Luzern og Col du Brunig til Meiringen. Herfra fortsattes Reisen til Hest over Rosenloui Gletcher langs Schrekhorn, Finsteraarhorn og Jungfrau ned til Grindelwald — den storartede sædvanlige Rute, der hvert Aar befares af Tusinder af Reisende. Senere opholdt vi os i en modest men ganske god Pension i Unterseen, hvorfra der var Anledning til at foretage mange smukke Promenader. Vi besøgte saaledes den gamle Casse (forhenværende dansk Minister), der boede

i en lille Pension i en høit liggende Landsby Beatenberg — 2 Timers Kjøretur fra Unterseen — med en smuk Udsigt. En Dag i September Maaned fik vi Besøg af Lindstrand, som havde fundet vore Navne i en Fremdenliste i Hotel Jungfrau, hvor vi havde opholdt os nogle Dage. Senere saa vi oftere Hr. Lindstrand; jeg spadserede med ham, og han indbød os til en Diner i det Hotel, hvor han opholdt sig. Vi forlode Interlaken til samme Tid som Lindstrand og skiltes ad i Lausanne, hvor vi skulde afhente vore Børn. Inden Afreisen fra Interlaken havde jeg Brev fra Lagerheim, hvori han skriver, at han vel kan forstaa, at jeg er misfornøiet med Spanien i Almindelighed og specielt med Barcelona, samt at det under de derværende Forhold jo maatte være en betænkelig Sag at vende tilbage med Familie, men det fik vel gaa endnu engang og saa aldrig mere. Ved samme Leilighed meddelte Lagerheim, at der var indløben slette Efterretninger fra Willerding, der var bleven Generalkonsul i London efter den gamle Tottie. Han havde i Hamburg faaet en slem rheumatisk Attake, der havde holdt ham i Sengen i 4 Uger og endnu var han ikke istand til at gaa uden Hjælp. Han tænkte nu paa at reise til Wisbaden, saasart han kunde taale Reisen, og hvis han ikke kunde kureres der, stod intet andet tilbage end at tage Afsked. »Dette lyder jo sørgeligt« — skriver Lagerheim — »fra ham, som ellers pleiede at have godt Humeur for to«. — Willerding tog sin Afsked i 1877 og var i de sidste Aar, han levede, meget sygelig; han døde i Gøteborg i Slutningen af Aaret 1885.

Kort efter Hjemkomsten i October Maaned indløb Brev fra Lindstrand om, at han var kommen heldigt tilbage, uagtet der var mange Anledninger til at befrygte Modsatsen. Under de første Dages Ophold i Madrid viste Thermometret 32° i Skyggen, men senere var det bleven saa koldt, at Vinterdragt maatte benyttes Morgen og Aften. Han maatte, ligesom jeg, beklage sig over Postgangen, Breve fra Stockholm vare jevnlige 10 Dage gamle, forsaavidt de i det Hele naaede frem o. s. v. »Es una delicia vivir asil«

I November Maaned 1873 blev jeg overrasket ved at modtage Underretning fra en Mægler om, at et svensk Orlogsskib var kommen ind i Barcelonas Havn og lagt i Karantæne. Jeg søgte strax Sundhedsdirektøren (El director de sanidad) og erfarede, at svensk Korvet Balder var ankommen uden Sundhedspas. Efter min Anmodning ledsagede Direktøren mig til Karantænen; Chefen for det svenske Orlogsskib blev anmodet om at indfinde sig, og efterat endel forelagte Spørgsmaal om Fartøiets Reise og Sundhedstilstanden ombord vare besvarede, blev Karantænen hævet, saa at jeg endnu samme Dag kunde ledsage ham paa den sædvanlige formelle Visit hos Generalkapteinen i Katalonien. Denne Post var dengang besat med en gammel Militær, der ikke forstod andet end Spansk, hvilket Sprog Hr. Virgin naturligvis ikke kjendte. I den korte Tid, Balder forblev i Barcelona, søgte vi at vise Hr. Virgin den Høflighed, Omstændighederne tillode; vi havde saaledes en Middag for ham og nogle af Officererne, og vi førte

ham med os i Barcelonas Opera, der kan rumme 7 à 8000 Tilskuere, og hvor man som oftest fik høre dygtige italienske Sængere og Sangerinder, der pleiede at standse nogen Tid i Barcelona paa Reise til Madrid. Min Hustru ledsagede efter Anmodning Hr. Virgin i forskjellige Boutiker for at hjælpe ham med nogle Indkjøb, ved hvilken Leilighed han viste sig i den Grad vanskelig, at han blev dygtigt udskjældt paa Spansk.

Efterat Hr. V. havde sagt os Farvel, maatte han paa Grund af haardt Veir forblive i Barcelonas Havn flere Dage. Søen var meget oprørt og — hvad der sjeldnere hændte — Bølgerne brød over den lange Havnedæmning og afgave det storartede Skuespil, som kaldtes »el mare salta«. Korvetten Saga laa i Aaret 1886 en kort Tid paa Kjøbenhavns Rhed, og en af Officererne, som jeg traf i et Selskab hos Minister Baron Beck-Friis, oplyste, at han havde været med Korvetten i Barcelona ved den omhandlede Leilighed som ung Kadet. Hans eneste Erindringer om Barcelona var Plaza national og Bølgernes Bryden mod Havnedæmningen.

Hr. Virgin blev senere Admiral, og da min Hustru under mit Ophold i Stockholm i Aaret 1876 besøgte mig, bleve vi engang roede over et Sund sammen med Hr. Virgin. Da han ikke lod til at gjenkjende os, ville vi ikke gjøre Bekjendtskabet gjældende.

I et Brev til Minister Lindstrand berørte jeg Balders Besøg, og fik herpaa følgende Svar: »At Korvetten Balders Ankomst til Barcelona ei paa Forhaand an-

meldtes, er en Forsømmelse, som jeg i Hr. Konsulens Sted ikke vilde undlade at omtale for vedk. Myndighed i Forbindelse med Sundhedspas-Historien. Foruden at man for Landets Myndigheder under angivne Forhold staar i et besynderligt Lys, kan et Orlogsfartøis Interesser lettelig lide Skade ved saadan Forsømmelighed.« Jeg indgav ikke nogen officiel Rapport om Balders Ankomst, men skrev herom et privat Brev til Lagerheim, som i sit Svar indrømmede, at jeg burde have været meddelt Underretning om Balders Ankomst.

Sidst i Aaret 1873 havde jeg nogen Korrespondance med Lindstrand betræffende den tidligere omtalte Person Pedro Clausen, der i den tyske Klub havde brugt ærekrænkende Yttringer mod den østerrigske General-Konsul v. Lenk. Den østerrigske diplomatiske Agent i Madrid v. Gravenegs anholdt gjentagne Gange hos Lindstrand, om at bede mig om at formaa Clausen til at affinde sig i Mindelighed med Lenk.

I Aaret 1873 eller 1874 fik jeg Anledning til at gjøre Bekjendtskab med den daværende spanske Minister-præsident Figueras, der var ankommen til Barcelona for at bevæge dets Rigmænd til at forstrække Regjeringen med Penge.

Den 18 Januar 1874 døde min Moder i Kjøbenhavn i en Alder af 75 Aar af et Hjerneslagtilfælde. Hun kaldte henad Kl. 3 om Morgenen paa Pigen, som de sidste Nætter havde været i hendes Sovekammer, at hun vilde op, men var i samme Øieblik død. Da hun havde udtrykt Ønske om hvile paa Christiania Kirke-

gaard i samme Grav som min Fader, blev Kisten efter min Svoger Tuxens Foranstaltning hensat i en Gravhvælving, indtil Dampskibsfarten paa Christiania atter begyndte. Min Broder kom i Frederiksværn ombord i det danske Dampskib Aarhus, som bragte Liget, og fulgte med til Christiania, hvor de danske Sømænd paa en høitidelig Maade førte Kisten iland. Begravelsen foregik den 16de April fra Trefoldigheds Kirken og Sognepræst Svend Brun forrettede Jordpaakastelsen. Ligtøget aabnedes af gamle Benneche og Professor Nissen som Marchaler, og Følget var usædvanligt stort; min Broder skrev mig til, at der fulgte vel 80 Personer, hvoriblandt 8 Præster, det theologiske Fakultet, Statsraad Essendrup, en Deputation fra Porsgrund, Justitiarius Lambrechts, Embedsmænd fra Regjeringsdepartementerne lige ned til min afdøde Faders gamle Departementsbud Hugstedt, samt hans Barbér Wensberg. Kisten var ganske bedækket af smukke Blomsterkrandse, sendte fra Venner og Bekjendte. Min Broder gjengav af Sognepræst Bruns Tale ved Graven Følgende: »En gammel ærværdig Skikkelse, vel kjendt og agtet af den ældre Slægt i denne By som en sjælden Hustru og Moder, en af disse Levninger fra Christiania Fortid, til hvis Navn for mange Ældre knyttede sig Minder, vendte nu hjem til sin Havn — til sin Mands Side. Da Reden blev tom og Børnene, som hun havde levet for, som hun levede for sin Mand, bleve sjeldent vidt spredte om i Verden, reiste den enlige Gamle til et fremmed Land; men Hjemve fulgte hende, og hun bad altid om

at begravet hos sin kjære Ægtefælle. Dette sker nu.«
 — Under et kort Ophold i Christiania i Aaret 1884 besøgte jeg Christiania Kirkegaard for at se mine Forældres Gravsted, og jeg fandt da, at der var reist paa Graven et smukt Kors, ligesom den til min Forundring var pyntet med friske Blomster. Det er min Søster Hermine, som har truffet Foranstaltning til, at vore Forældres Gravsted, der er fæstet for 80 Aar, holdes i Agt og Ære. Min Moder havde altid været meget økonomisk og efterlod nogen Formue; efterat alle Regninger og Udgifter vare betalte, fandtes der efter hende i rede Penge omkring 7000 Kr.

Tilstanden i Spanien var i Aaret 1874 ikke synderlig bedre end Aaret forud. Til den almindelige lovløse Tilstand kom Feiden med Karlisterne paa den spanskfranske Grændse (Karliskrigen 1874—75), som for os medførte den Ubehagelighed, at Posterne ankom meget uregelmæssigt, forsaavidt de ikke ganske udebleve. Engang udeblev saaledes Udenlandsposten til Barcelona i 12 Dage. Der indløb Breve fra Slægt og Venner, hvori man beklagde os og udtalte Ønske om, at der snart maatte findes en Anledning til at forlade dette Sted, »hvor alskens Plager og Uroligheder stadigen holde til Huse«. Forholdene vare ogsaa saa forviklede, at de vanskelig kunde forstaaes selv af dem, der vare bosatte i Landet. Vore Slægtninge i Danmark toge dog Situationen med Ro, idet de trøstede sig med, at saadanne Forhold i Regelen se værre ud paa langt Hold.

Den 26de Mai nedkom Rita med en lille Pige, der

trivedes vel og var meget roligere end de tvende andre. Efter 3 Ugers Forløb fik hun pludselig en Mavebetændelse og Natten til den 20de Juni døde hun. Vor franske Huslæge Delclos havde været hos os den 19de, og troede ikke at Tilfældet var forbunden med Fare, men vi fandt det dog rettest strax at døbe hende under Iagttagelse af de Forskrifter, vi efter min Broder Theodors Anvisning tidligere havde benyttet. Generalkonsul de Martino og hans Hustru vare tilstede som Vidner. Neppe var denne enkle Ceremoni tilende, før det lille Væsen, der i Daaben havde faaet Navnene Mercedes Maria Antonietta (de tvende sidste efter Mme Martino), fik et nyt Anfald, som kaldte hende bort. Efter Conference med en af mine Kollegaer, den schweitziske Konsul Hoel, blev det overdraget til en Kommissionær, der specielt befattede sig hermed, at træffe de fornødne Arrangements til Jordfæstelsen. Mercedes beholdt sine røde Kinder, uagtet Døden havde trykket sit sikke Stempel paa hende. Den 21de Juni blev hun lagt i en lille hvid Kiste bedækket med Blomster; Kisten blev anbragt paa en lille Ligvogn, forspændt med 4 smaa hvide Heste. Følget bestod af Martino, Konsul Hoel, Casagemas, en protestantisk Præst og jeg i tvende Vogne. Den lille Mercedes hviler paa den protestantiske Kirkegaard, der ligger ved Havets Bred i længere Afstand fra Barcelona; hendes Gravsted, som vi naturligvis senere besøgte, blev fæstet for en længere Aarrække; Pedra og Pedro lovede, da vi forlode Barcelona, at føre Tilsyn med Graven.

Den eneste større Udflugt, jeg foretog under Op- holdet i Barcelona, var en Forretningsreise til en mindre By søndenfor Barcelona ved Navn Villa nueva y Geltru. En norsk Skibsfører, der havde besøgt dette Sted, havde et mindre Beløb tilgode hos en Mægler eller Kommissionær dersteds, som jeg havde paataget mig ved given Leilighed at ordne, og da jeg havde Lyst til at se andet end Barcelonas nærmeste Omgivelser, reiste jeg for egen Regning derhen samt indbød ogsaa Casagemas til at ledsage mig. Reisen foregik gennem et smukt Landskab, først med Jernbane og senere med en større Diligence. Da vi efter 2 à 3 Dages Fravær kom tilbage, var Tilstanden kritisk i Barcelona; man frygtede for Uroligheder, og Rita erklærede, at hun for Fremtiden ikke vilde være alene. Senere erfarede jeg, at den Diligence, vi havde benyttet, kort efter var bleven standset af Røvere og udplyndret. Samme Aar foretog den tyske Konsul i Barcelona en Udflugt med endel reisende Landsmænd, Herrer og Damer, til et berømt Kloster Montserrat, der kunde sees fra Barcelona paa Grund af dets Beliggenhed høiere op i Bjærgene. Til Hjemreisen blev tildels Jernbane (Madrid—Barcelona) benyttet, og da Trainet ankom til sidste Station (15 Minutter fra Barcelona), var denne besat af en stærk Bande Røvere, som høfligt forklarede de Reisende, at der ikke vilde tilføies dem nogen legemlig Molest, naar de nøiagtigt afleverede alle Værdigjenstande, medens ethvert Forsøg paa at unddrage sig herfor strax vilde blive straffet med Døden. Da Udplyndringen var fore-

gaaet, stege Røverne til Hest og forsvandt, og nu viste sig først Banebetjentene, som havde forstukket sig og maaske stode i Forbindelse med Røverne. Uheldigvis havde de tyske Herrer og Damer ved denne Leilighed baaret mange kostbare Uhre og Smykker.

Jeg modtog i Løbet af 1874 flere Breve fra Lindstrand, hvori han udtrykte Ønske om at kunne foretage en Reise til Barcelona; han skriver saaledes i April: »Om man ikke kunde vente hver Dag et nyt Statskup eller andet Uvæsen, skulde jeg have Lyst til at besøge Barcelona for at nyde Havluft og have Anledning til at være sammen med Konsulen og Deres Familie.« Den samme Ide omtaltes mod Aarets Slutning i flere Breve med Tilføiende, at det ikke var raadeligt at foretage saadan Reise, da Karlisterne lagde Hinder iveien for Samfærselen: »Det ser ikke ud til at den nuværende Regjering skulde kunne eller engang ønsker at bringe Krigen til at ophøre — hvilken herlig Styrelse! Ved samme Leilighed omtaler han en alvorlig Tvist, jeg havde havt med Havnekapteinen i Barcelona (en ældre Søofficier) i Anledning af den Maade, hvorpaa han havde behandlet en Paaseilingsaffære i Havnen mellem et svensk og et spansk Skib. »Den tyraniske Havnekaptein er vel forbitret over, at det ei tillades ham at herske enevældigt i saadanne Sager; jeg maa imidlertid tilstaa, at Vedkommende her strax indsaa og erkjendte det ubeføiede i hans Paastande, og gav Løfte om, at han skulde erholde en Tilrettevisning.« Naar jeg senere mødte bemeldte Funktionær i Barcelona, pleiede han at se til den

modsatte Side. Heldigvis var det sædvanligt at de spanske Funktionærer skiftede meget hyppigt Plads.

I September Maaned underrettede Fuldmægtig Fleischer i Indredepartementet mig om, at der var indløben Meddelelse fra Havre om, at de forenede Rigers Generalkonsul dersteds Brostrøm var afgaaet ved Døden, idet Fleischer tilføiede, at han antog at denne Efterretning maatte være af Interesse for mig. Det lod til, at mine Venner i Norden gjerne saa, at jeg kunde erholde en mere behagelig Post end Konsulatet i Barcelona; omtrent en Maaned tidligere havde jeg modtaget Brev fra Lagerheim, hvori han omtaler, at der fra Tid til anden var Tale i Udenrigsdepartementet om at tjerne en gammel, mindre vel anseet Konsul i Antwerpen og oprette dersteds et aflønnet Konsulat. »Kan jeg hjælpe til i denne Sag, skal det ikke mangle paa min Understøttelse. Brostrøm og Ewerløf er nu en Gang for alle udødelige!«

Ved samme Leilighed omtalte Lagerheim, at der var Tale om at nedsætte en Komité for at omarbeide den gjældende Konsulsinstrux, men at dette neppe vilde blive iværksat før ind i det paafølgende Aar.

Som sædvanlig forlode vi Barcelona og Spanien i de tvende Maaneder Juli og August.

Denne Gang agtede vi ikke at foretage nogen længere Reise, men vilde indskrænke os til et Ophold i Annecy, og senere benytte Badet Aix les Bains. Vi standsede en Tid i Nimes, hvor Rita traf Aftale med sin Veninde Mme Dumas om at mødes i Annecy.

I Lyon blev Rita alvorligt syg og maatte under Behandling af Læge. Familien Mathevon var som altid meget elskværdig; Fru Mathevon tog strax vore 2 Børn med sig ud paa Landet og beholdt dem, der indtil vi kunde fortsætte vor Reise. Efter et kort Ophold i (som Bædeker siger) l'ancienne et pittoresque ville Annecy toge vi med det Byen af Keiser Napoleon i Aaret 1860 skjenkede Dampskib »la Couronne de Savoie« ned ad den smukke Annecy-Sø til den lille By Talloires (en Time fra Annecy), hvor vi forblev en Tid i en Pension, indstalleret i en romantisk beliggende, men temmelig forfalden Bygning, der tidligere havde været et Kloster (Hotel Pension de l'Abbaye). Vi befandt os her midt i en Turistegn, der frembød rig Anledning til Fjeldvandring og Udflugter; vi havde Montblancs hvide Top ligeover os i en Frastand af 4 à 5 norske Mile. Jeg har i det Hele bevaret en god Erindring om Annecy-Søen og dens naturskønne Omgivelser.

Opholdet i Aix-les-bains, som aarlig besøges af en 3000 Badegjæster, kunde naturligvis ikke være saa frit og ugeneret som Talloires. Aix eksisterede allerede i Romernes Tid — man finder endnu endel Ruiner, der skrive sig derfra.

De varme Svovelkilder have en Temperatur af 36° R. Omgivelserne er smukke; Byen ligger ved en herlig Sø -- lac du Bourget, — og der er rig Adgang til Spadserture.

Vi boede under Opholdet i Aix i en Pension; Mimi fik Meslinger i en mild Grad, og Herman, der blev

overladt vel meget til sig selv, studerede Gadelivet. Familien Heegaard opholdt sig til samme Tid i Aix, og da vi forlode Badet, fulgte Louise med os til Barcelona, for at opholde sig der Vinteren over, hvilket naturligvis var en stor Trøst for Rita efter de forskjellige Gjen-vordigheder, hun havde haft i Aaret 1874. Tilbagereisen foregik over Marseille med et større fransk Dampskib, der paa Reise til Sydamerika med Emigranter anløb Barcelona. Louise fandt, at Ritas Hjem i Barcelona langt overgik, hvad hun havde ventet baade i Hygge og Beliggenhed; *placa national* var »*palais royal*« i formindsket Størrelse, omgivet af smukke Boutiker. Jeg tror, at Louise i det Hele har bevaret en venlig Erindring om sit Ophold i Barcelona og de enkelte Familier, hun der lærte at kjende. — Jeg erindrer, at hun deltog i et Bal, den tyske Koloni gav; Casagemas havde en Tilstilling for hende i Pedralbes, hvor hun fik et slemt Fiskeben i Halsen, som Stedets Apotheker først var istand til at skille hende af med efter en altfor velvillig Anvendelse af forskjellige Midler.

I Begyndelsen af Aaret 1875 underrettede Aall mig om, at det ikke længe kunde forblive nogen Hemmelighed, at man tænkte paa at nedsætte en unionel Komité til Behandling af Konsulatvæsenet. Jeg berørte dette i et Brev til Lagerheim og modtog under 15de Febr. et Svar, hvori blandt andet skrives; »Sagen er den, at Nedsættelse af en Komité blev i Fredags besluttet i sammensat Statsraad. Den vil erholde det Hverv at afgive Betænkning om Konsulatvæsenet i sin Helhed og

ved Siden heraf udarbejde en ny Konsulsanordning. Medlemmerne i denne Komité blive 3 for hvert Rige, og jeg har Grund til at antage, at De bliver en af de norske Medlemmer. Den skal sammentræde under Vaaren eller Begyndelsen af Sommeren i Stockholm, og De har saaledes Udsigt til snart at vende Barcelona Ryggen. Hvad Havre angaar, tror jeg at kunne forsikre, at Spørgsmaalet vil blive snart afgjort uden at overdrages til Komiteen; en saadan Løsning møder ikke nogen Hindring fra de norske Statsraaders Side. Altsaa, De forlader Barcelona inden Ansøgningstiden til Havre er tilende, De tilbringer Sommeren i Stockholm, og under flittigt Komitéarbejde falder Havre som en moden Frugt i Deres Haand. Kan man begjære mere? I ethvert Fald vil jeg allerede nu tillade mig at give Dem det bestemte Raad: Hold Dem færdig til at bryde op fra Barcelona naarsomhelst, og kommer Udnævnelse til Komiteen, saa tag Familien med og gjør ikke Regning paa at komme mere tilbage. — Under saadanne Forhold haaber jeg, at deres Frue ogsaa vil fornye sit Besøg i Stockholm i Løbet af Sommeren. Det skal være mig kjært at kunne se baade hende og Dem i *mit* Hjem, som stiftedes den 4de Novbr. 1874. Altsaa au revoir, min bedste *Generalkonsul* og vær forvisset om min uforanderlige Hengivenhed«.

Samtidig hermed havde jeg endel Skriveri betræffende en for de *spanske* Konsuler udfærdiget Tarif over de Afgifter, de vare berettigede til at opkræve. Denne Tarif var dateret den 25de Juli 1874, altsaa pub-

liceret under mit Fravær (Aix les bains), og blev af mig først indsendt til Kollegiet og Departementet for det Indre i Begyndelsen af Aaret 1875 eller omtrent 5 Maaneder efter Publikationen. Casagemas, der fungerede i mit Fravær, havde ikke bemærket, at en saadan Tarif var udkommen (den var ikke bleven publiceret i Barcelonas Aviser), og jeg var ogsaa i megen Tvivl om den kunde være af nogen Interesse for de forenede Riger. Under en Debat i den svenske Rigsdag i Marts 1875 betræffende blandt andet om Konsulatsagers Henlæggelse fra Kommercecollegiet til Udenrigsdepartementet blev det af et Medlem af 1ste Kammer Hr. Wallenberg som et fornyet Exempel paa den Langsomhed, hvormed Kollegiet arbeidede, anført, at en spansk Forordning af 25de Juni 1874 angaaende Afgifter, *spanske* Konsuler vare berettigede til at oppebære, først blev kundgjort i Posttidningenden 22de Febr. 1875, hvortil af Udenrigsministeren blev oplyst, at Indberetning ikke var indkommen fra Konsulatet i Barcelona førend i Aarets Begyndelse. Den hele Sag havde ingen praktisk Betydning for Sverrige, og den af Hr. Wallenberg reiste Debat havde hovedsagelig til Hensigt at angribe Kommercecollegiet. Forøvrigt skrev Lindstrand den 3die Marts, at han i Statsministeriet havde erfaret, at en Revision af den omtalte Konsulstarif allerede var under Arbeide, og i et senere Brev af 9de Marts forespurgte han hos mig, om høie Vedkommende havde gjort nogen Undskyldning for det mod mig rettede ubeføiede Anfald i den spanske Konsulstarif frogan. »Det vare väl den minsta uprattelse, som kunde lemnas«.

Som et Bidrag til den almindelige Tilstand i Spanien Vaaren 1875 kan anføres, at Karlisterne fra Tid til anden pleiede at opbrænde den Post, der befordredes til Barcelona. I Breve fra Norden klagedes ogsaa over den uregelmæssige Postgang paa Spanien; Breve vare jevnlig indtil 14 Dage underveis.

I Januar 1875 ankom den nyvalgte ungdommelige Konge Alfonso til Barcelona paa Reisen til Madrid. Han blev ved Landstigningen modtaget af Deputationer fra Madrid samt Barcelonas Autoriteter, hvoriblandt de fremmede Konsuler, der vare anmodede om at møde frem i Uniform. Efterat en Præsentation havde fundet Sted begav det hele Følge sig med Kongen tilhest opad Rambla — Rita og Louise havde Plads paa en Balkon i Hotel Oriente — til Domkirken, hvor der holdtes et Tedeum; Konsulerne vare anbragte i Koret, hvor Kongen sad. Da denne Ceremoni var tilende, skulde Kongen med Følge begive sig til Raadhuset, hvor han skulde tage ind under Opholdet i Barcelona, men allerede i Kirken opstod megen Forvirring, og da man kom ud, stormede Barcelonas Populace, der ikke lode sig holde tilbage, saaledes frem, at Kongens Følge sprængtes til alle Kanter. Der opstod nu udenfor Kirken en ubeskrivelig Forvirring ledsaget af Hujen og Skrig — jeg saa i kort Frastand Kongen tilhest saa tæt som muligt omsluttet af Folkemassen. Efter en Tid at have iagttaget dette Skuespil, fandt jeg — som flere Andre — at det var rettest at absentere sig. Veiret var i

Januar Maaned meget mildt, lige indtil 15 Gr., men sidst i Maaneden faldt Temperatuten betydeligt.

I Overensstemmelse med hvad Lagerheim havde forberedt mig paa, modtog jeg en Skrivelse fra Statsraad Vogt, Chef for det norske Departement for det Indre, dateret 17de April, saalydende: »Som det vil være Hr. Konsulen bekjendt blev der ved Kgl. Resolution af 12te Februar sidstl. befalet nedsat en Komité bestaaende af 3 norske og 3 svenske Mænd med det Hværv at afgive Betænkning over og Forslag til de Forandringer i de forenede Rigers Konsulatvæsen, som Komiteen maatte finde hensigtsmæssige, samt Forslag til en ny Konsulsinstrux med Ret for Komiteen til at udtale sig angaaende Spørgsmaal, som staa i en umiddelbar Forbindelse med disse Gjenstande. Da det er min Hensigt, forsaavidt Hr. Konsulen Intet derimod maatte have at erindre, at bringe Dem i Forslag til Medlem af denne Komite, har jeg idag tilstillet Dem et Telegram saalydende: *Désire pouvoir vous proposer comme membre de la commission unionelle sur affaires consulaires. Y consentez vous?* — Efter Modtagelsen af dette Telegram afsendte jeg samme Dag til Statsraaden følgende telegrafiske Svar: »Telegramme d'hier recu; aucun obstacle de ma part«. — Kort efter indløb Brev fra Etatsraad Heegaard afsendt fra Neapel, hvori han underrettede om, at han stolede paa, at vi kom til Kjøbenhavn denne Sommer, og at det var Grunden til, at han ikke lagde Hjemveien over Barcelona. Han længtes meget efter at høre fra Barcelona og bad mig skrive strax til

Florents efter en opgiven Adresse, hvorfor jeg afsendte et Telegram saalydende: Reçu lettre, nommé membre du Comité, partirons bientôt tous.

Midt i Mai Maaned fik jeg pludselig stærke rheumatiske Smerter i den høire Arm, som bevirkede, at jeg maatte holde Sengen en Tid. Louise tilbød da at reise med Børnene og en Pige (Marie som vi havde fæstet i Schweitz og som senere forlod os i Havre). Vor Kokkepige Pedra (og hendes Mand Pedro) forbleve i vor Leilighed i Barcelona for at varetage vort Indbo under et Fravær, hvis Længde ikke paa Forhaand kunde bestemmes. Som tidligere nævnt havde Lagerheim raadet til, naar Udnævnelserne til Komitemedlem kom, ikke at gjøre Regning paa mere at komme tilbage til Barcelona, men dette Raad dristede jeg mig ikke til at følge. Jeg havde undgaaet adskillige Udgifter, hvis det var skeet; jeg beholdt min Vaaning, og Parret Pedro — Pedra, den sidste med fuld Løn, boede der, indtil jeg blev udnævnt til Generalkonsul i Havre, uden at have synderlig andet at varetage end at besøge og soignere den afdøde lille Mercedes Grav.

Den 8de Juni indskibede Louise sig, ledsaget ombord af Martino og Frue, paa et fransk Dampskib, som Messagerie national havde sat i Rute mellem Barcelona og Marseille. Det var først nu, da vi skulde forlade Barcelona, at der blev aabnet en regelmæssig Forbindelse med Frankrige med et vel udstyret Skib.

Louise reiste ikke hurtigt; hun opholdt sig en Tid i Lyon og Paris og naaede først sidst i Juni Maaned

frem til Kjøbenhavn. I Barcelona indtraadte i Juni Maaned en efter Aarstiden usædvanlig Varme; det samme var Tilfældet i Madrid, hvor Temperaturen gik op til 30 à 35° i Skyggen.

Den 14de Juli forlod Rita, og jeg Barcelona med det Haab ikke mere at komme tilbage der. Efter et kort Ophold i Paris ankom vi med Maanedens Slutning til Kjøbenhavn, hvor vi toge ind paa Hotel d'Angleterre; senere reiste Rita til Frederiksværk, hvor Heegaard har et større Jernstøberi, og hvor hun forblev med Børnene, medens jeg tog til Badet i Søderkjøping.

I et Brev af 3die August skrev Rita, at Børnene befandt sig vel, og at især Mimi var Alles Yndling. Herman (eller som han dengang kaldtes nino) sees lidet; hans bedste Ven er Louis Karl Jens, hvem han hjælper med at tage Kartoffler op og dræbe Kyllinger. I et senere Brev meldte Rita, at et spansk Krigsskib, under Indtagelse af Ladning af Krigsfornødenheder var sprunget i Luften, hvilken ulykkelige Affære medførte Tabet af 50 Menneskeliv.

Allerede paa Reise til Søderkjøping blev jeg fraaadet at tage derhen; Badet havde i de senere Aar deklineret (var tråkigt) og kunde ikke maale sig med andre Badeanstalter i Stockholms Nærhed. Man tilføiede dog, at Betjeningen kunde anbefales. Ved Ankomsten til Søderkjøping fik jeg at vide af en dansk Mand, Billedhugger Peters, at der var Værelse ledigt paa Kuranstalten, ogsaa kaldet »Slottet«, hvor der kun maatte bo Damer eller gifte Par, men man tillod mig

at flytte ind der i Betragtning af, at jeg var en gift alvorlig Mand.

Badet var i det Hele billigt; $4\frac{1}{2}$ Krone om Ugen for et Værelse samt 50 Øre for »Sengelinned«. Jeg led noget af Cardialgi under Opholdet i Søderkøping, og af en Læge, der benyttede Badet, fik jeg at vide, at $\frac{9}{10}$ af Befolkningen i Distriktet lide mere eller mindre deraf; forresten syntes jeg, at de kolde Bade i det Hele taget bekom mig ganske vel, uagtet der var liden eller ingen Anledning til at foretage Spadserture, da Badet ligger paa en Slette, og den eneste Promenade gaar langs med en mudret Aa og en Kanal fra Vettern til Søen, der berører Søderkøping. Jeg traf ved dette Bad en Fabrikant af Medicintran fra Throndhjem ved Navn Jordan, der fortalte, at den yngste Frøken Jenssen, som jeg havde gjort Bekjendtskab med ved Grefsen Bad, desværre var bleven gift med en rig Mands Søn, der havde ført et slet Levnet og nu var sendt til en Sindsygeanstalt i Holsten.

I Begyndelsen af September forlod jeg Søderkøping, som jeg visseligen ikke mere kommer til at besøge, og og efter et kort Ophold i Kjøbenhavn tiltraadte jeg Reisen til Stockholm for at indtræde i Konsulatkomiteen, der var sammenkaldt til Møde den 15de September.

Jeg tog ind i det vel bekjendte Grand Hotel, der var taget i Brug omtrent 1 Aar i Forveien. For et stort, vel møbleret Værelse i 3die Etage med en herlig Udsigt over Slottet og Strømparterret, 100 Trappetrin op, men ad en magelig Trappe, havde jeg at betale

150 Kr. maanedlig herunder indbefattet Service og »Eldning«, der foregaar med Damp, som ledes ind i et i Kaminen anbragt Jernrør. Til Værelset hørte en lukket Entré og tvende Rum til Klæder, Kufferter m. v.

Rita forblev imidlertid i Kjøbenhavn, hvor hun først boede en Tid paa Blaagaard og senere leiede en Etage i Blaagaardsgade Nr. 24.

Efter Bestemmelsen traadte Komiteen sammen den 15de September 1875 i et Komiteværelse i Rigsdags- huset paa Ridderholmen. Medlemmerne vare fra svensk Side Præsident i Kammarretten, forhenværende Statsraad Bergstrøm (der nu atter er Medlem af Ministeriet Bildt), Kabi- netssekretær, nu Minister i Berlin Lagerheim, og Komman- dørkaptein Ekman, en ældre Mand, Medlem af et Handels- hus i Gøtheborg; han havde været i Barcelona i Aaret 1836. Kommissærerne fra norsk Side vare foruden mig, Børskommissær i Bergen Michelsen og Konsul Christian- sen i Laurvig (dansk Vicekonsul). Til Formand valgtes Bergstrøm og til Viceformand jeg. Komiteen antog til svensk Sekretær Titz (Willerdings Sekretær under For- handlingerne i Paris) samt til norsk Fuldmægtig i Indre- departementet Fleischer. Komiteens Medlemmer vare anmodede om at møde i sort Dragt og hvidt Halstør- klæde, for efter endt Møde at gjøre Hans Majestæt Kongen samt Hans Excellence Udenrigsministeren den sædvanlige Opvartning. Udenrigsministeren modtog mig meget venligt og yttrede, at han hovedsagelig maatte stole paa, at min Deltagelse i Komiteen vilde sikre et godt Resultat.

Under Begyndelsen af mit Ophold i Stockholm indtraf en stærk Forandring i Temperaturen, og jeg fik formodentlig som Følge heraf reumatiske Smerter over Lænderne, som nødte mig til at søge Lægehjælp. Jeg henvendte mig til den mest bekendte Læge i Stockholm, Professor Malmsten. Han forbød mig paa den Tid af Aaret at tage selv varmt Bad i Stockholm (hvilket jeg havde gjort) og raadede mig til at benytte Elektricitet.

Der blev givet endel Middage i Anledning af Komitearbeidet. Kongen indbød Komiteen til Middag paa Drottningholm, hvor hele den kongelige Familie var tilstede, og et kongeligt Dampskib, Skjoldmøen, blev stillet til Disposition for Reise frem og tilbage. Kongen førte os selv omkring i endel mærkelige Værelser, og lod i den Anledning Lysekronerne tænde.

Udenrigsministeren gav en rigt udstyret Middag, og Præsident Bergstrøm en lignende. Jeg havde ved sidstnævnte Leilighed til Dame en ung Frøken Sjøkrona fra Skaane, med hvem jeg efter Fleischer og Titz's Sigende førte en saa ivrig Konversation, at Titz havde overveiet, om det ikke efter det Bekjendtskab, han havde til min Hustru, maatte være hans Pligt at gjøre Anmeldelse herom. Statsraad Vogt indbød Komiteen til Middag paa Grand Hotel, hvor der ogsaa var Damer tilstede; efter Middagen begave vi os til det norske Ministerhotel, som vi først forlod ud paa Aftenen.

Efterat Komiteen havde været samlet i noget over en Maaned, skiltes vi ad, idet der overdroges Præsident

Bergstrøm, Lagerheim og mig at udarbejde et Forslag til den Betænkning, Komiteen havde at afgive, dog med det Forbehold fra Bergstrøms Side, at han ikke kunde befatte sig med Sagen, naar Rigsdagen (hvoraf han var et meget aktivt Medlem) mod Slutningen af Januar traadte sammen. Det næste Komitemøde antoges derfor ikke at kunne finde Sted førend i Juni eller Juli 1876. Konsul Christiansen kunde heller ikke møde før den angivne Tid, da han var Medlem af det norske Storting. De svenske Medlemmer af Komiteen udtalte sig derhos for, at Christiania valgtes til næste Mødested. Den norske Sekretær i Komiteen yttrede kort efter, at det allerede forekom ham som en dunkel Drøm, at alle disse Herrer havde været samlet i Stockholm en Maaned — alt hvad der passerede i 25 lange Møder var som bortvisket og forglemt, saa at det egentlige Arbejde først nu skulde begynde.

Det langvarige Komiteearbejde foregik med megen Iver. Fra Kl. 10—4 arbejdede jeg i Komiteens Lokale paa Ridderholmen i Forening med Lagerheim og Fleischer. Arbejdet begyndte med at gennemgaa en Mængde Dokumenter, der indeholdt Oplysninger om Konsulatvæsenets Ordning i andre Lande. Der indkaldtes derhos forskjellige Personer (Skibsredere, Exportører, Bestyrere af Dampskibslinier m. v.), som forelagdes Spørgsmaal vedrørende Sagen, en Fremgangsmaade, som den Gang var moderne og populær. Præsident Bergstrøm, som jeg i en svensk Avis leilighedsvis saa kaldet »vor lille Bismarck«, var ved saadanne Tilfælde ogsaa

tilstede. Blandt de Sager, der vare blevne sendte til Komiteens Betænkning, inden den midlertidigen opløstes, var Spørgsmaalet om Oprettelse af et lønnet Generalkonsulat i Havre, efterat Posten var bleven ledig ved den gamle Brostrøms Død. Herom afgav Komiteen en særskilt underdanigst Indstilling, der gik ud paa, at dette Konsulat skulde være lønnet med en aarlig Gage for Generalkonsulen af 14,500 Kr. og 3000 Kr. til Kontorhold samt 4000 Kr. for en lønnet Vicekonsul; ved den endelige Afgjørelse i Statsraad blev Gagen for Generalkonsulen bestemt til 13,000 Kr., men der blev givet et Tilsagn om, at den skulde forhøies, naar der blev Anledning til at udvide det ham underlagte Distrikt.

Da det var min Agt at søge dette nye Embede og Udenrigsministeren ikke havde synderlig Kjendskab til min Fortid, skrev jeg efter Lagerheims Raad til Ministerresident Lindstrand og ^{//} begjærte en Udtalelse om min Embedsfærd i Spanien, for at vedlægges min Ansøgning om at udnævnes til Generalkonsul i Havre. Det af Hr. Lindstrand udstedte Vidnesbyrd var saalydende:

»Med anledning deraf att Svenske och Norske Konsuln i Barcelona Hr. H. S. Bernhoft ämnar annäla sig såsom sökande till det ledigvarande Svensk-Norska Generalkonsulatet i Havre har jag härmed velat meddela det jag, som alltsedan Hr. Bernhofts anställning i nämnda egenskap, med honem i och för tjenesten varit uti ständig beröring, derunder erfarit, att han städse på det omsorgsfullaste och samvetsgrannaste bevakat de

Förenade Rikenas interessen på den ort, som utgör fältet för hans verksamhet, och serskildt att han alltid med synnerligt nit og utmärkt skicklighet handlagt de oftast ganske besvärliga och invecklade ärenden, Svenske og Norske sjöfarande och andra personer förtrott honom att ombesörja; och gör jag mig därför samt med hänsyn jemväl till de i flera hänseenden bedröfliga förhållanden, som nästan under hela Hr. Konsul Bernhofts vistande i Barcelona, der likasom annorstädes i detta land varit rådande, mig till en kär pligt att på det varmasta förorda honom till erhållande af den förflyttning till en förmånligare och angenämare post, som af honom nu önskas.

Madrid och Kgl. Svensk-Norska Beskickningen den 17de December 1875.«

Som tidigare anført havde Rita arrangeret sig i en Leilighed i Blaagaardsgade; det fornødne Møblement blev leiet hos en Snedker. Herman, der nu var over 5 Aar, blev sendt i Skole hos Frøken Brøndsted, der havde 6 Smaadrenge til Undervisning ligeover for St. Johannes Kirken. Om Børnene skrev Rita i et Brev af November 1875: »Mimi har en sød og glad Karakter; den meste Del af Dagen gaar hun alene her med mig og morer sig deiligt med at sy og vinde Garn for mig, idet hun taler uafbrudt om alt muligt. Drengen gjør mig derimod altid mere eller mindre Bryderi; han er stadig uberegnelig og hans Kjærlighed til mig viser sig i, at han er mindre behagelig og fordringsfuld. Ved Siden heraf kan han, som han selv siger, være meget

sød. Med sine Skolesager er han uordentlig, hvori han ikke ligner sine Forældre. Jeg frygter for at se dette Barns Karakter udvikle sig; han har megen Begavelse, men viser sig ikke stadig.«

Sidst i November Maaned var jeg tilstede i et stort Bryllup, som Kammerherre Schlytter (ansat ved den norske Statsraadsafdeling i Stockholm) holdt; hans Datter blev gift med en norsk Handlende Olrog. Bryllupet holdtes i Grand Hotel, hvor Vielsen ogsaa skete.

Jeg traf ved denne Leilighed de Herrer Astrup og Sørensen, der drev betydelige Trælastforretninger i Spanien, hvor de tidligere havde været bosat. De talte med mig om Barcelona og spurgte mig, om deres Agent i Barcelona ikke var en fortræffelig Mand. Da bemeldte Agent just ikke havde udvist nogen passende Adfærd mod mig, kunde jeg ikke besvare dette Spørgsmaal paa en Maade, der behagede disse Herrer. Efter hvad der blev mig sagt, søgte de senere, formentlig i Forening med Hr. Wallemborg, der var Medlem af den saakaldte Handelsnæmd (Børskomité), at lægge Hindringer iveien for min Udnævnelse til det ledige Generalkonsulat i Havre, men alt hvad de kunde udrette var, at jeg ikke blev bragt i Forslag af Næmden i Stockholm. — Hr. Astrup har en Tid været Minister for de offentlige Arbejder i Norge i det sverdrupske Ministerium. Hans Formue angives i Skatteligningen i Christiania for 1887 til 6 Millioner. Hr. Sørensen er bosat i Stockholm, hvor han er Eier af et stort Palais.

Kort før Julen 1875 forlod jeg Stockholm for at

at tilbringe Julefesten i Kjøbenhavn. Jeg tog naturligvis ind i Ritas Leilighed i Blaagaardsgade Nr. 24. Juleaften var den hele Familie samlet paa Blaagaard, hvor der var arrangeret et prægtigt Juletræ, det største jeg har seet. — Den stærke Overgang fra det solrige Spanien til Kjøbenhavns regnfulde og taagede Vinter bekom ikke Rita vel, og hun led meget af Hovedpine. Synderlig Opmuntring skulde hun heller ikke finde ved dette Ophold i Kjøbenhavn, og det usikre i min Embedsstilling var jo heller ikke behageligt; hun boede med Børnene paa en Slags Feltfod, saalænge der ikke kunne træffes Bestemmelse, om vi skulde vende tilbage til Spanien eller komme til at bosætte os i Havre. Paa Kong Oskars Fødselsdag den 21de Januar 1876 var Rita til en større Middag hos de forenede Rigers Minister i Kjøbenhavn Baron Beck-Friis, medens jeg deltog i et stort Bal paa det Kgl. Slot i Stockholm. Rita skrev herom, at det var noget underligt for hende at gjøre sin Indtrædelse »sola«, men Ministeren kom strax imøde ved Døren med stor Venlighed. »Jeg blev ført til Bordet af en ældre svensk Greve og havde paa den anden Side Grev de la Gardie. Baronen spurgte mig over Bordet om Fru Lagerheims Befindende, der havde givet Anledning til Uro, og jeg kunde heldigvis berette, at hun var i Bedring. Beværtningen var overdaadigt serveret og det hele Arrangement smukkere, end jeg hidtil har havt Anledning at se. Efter Bordet forsvandt Herrerne i Røgkabinettet, men Værten underholdt mig og den unge Fru Heckscher med at vise Photographier fra

Spanien, som neppe interesserede hende meget. Da Selskabet tog bort, stod Baronen selv i Entrèen og hjalp Damerne Tøiet paa. Gubben Ewerløf bad dig hilse meget, han tog begge mine Hænder og udtrykte sin Glæde over, at den »søde, lille elskværdige Frue stannade quar her i Vinter«. Baronen har et mildt, behageligt Væsen; det er mig en Gaade, hvorledes en saadan Mand har kunnet undgaa at gifte sig.«

Som nævnt var jeg samme Aften tilstede ved det store Bal, som efter Sædvane gives paa det kgl. Slot i Stockholm. Der var indbuden over 1600 Mennesker; i Tuilerierne syntes jeg der var megen Trængsel, men den var større paa Stockholms Slot. Ballet sluttede med en rig Soupê, under hvilken det gik noget ugenert til i de Rum, jeg var kommen hen; som Følge af at jeg var civilklædt, var jeg ikke bleven anmodet om at soupere, hvor der serveredes for den »høgre Societet.« — Skræderen Fernlund, der havde under Arbeide for mig en Konsulsuniform, (i Barcelona nøiede jeg mig, ved de enkelte Leiligheder, da Uniform benyttedes med min gamle Bureauchef-Uniform) havde naturligvis ikke holdt sit givne Ord. Kort efter var jeg indbuden til et meget smukt Bal hos Udenrigsministeren, hvor Kongen var tilstede. Lagerheim gjorde mig ved denne Leilighed opmærksom paa tvende elegante i Stockholm meget kjendte Damer, Døttre af Statsraad Thyselius, som kurtiseredes ivrigt af nogle fremmede Diplomater, hvilket dog ikke forhindrede, at den ene af dem, der blev opmærksom paa, at jeg iagttog hende, sendte mig et noksaa venligt Øiekast.

En af dem blev senere gift med Lindstrand, som i Aaret 1877 blev befordret til Minister i Italien (Rom), en Post som han fremdeles indehaver.

Af et Brev til Rita af 6te Februar indtages her Følgende: »Min Længsel efter dig er større end nogen-sinde, da jeg veed, du er mat og træt og savner mig. Igaar Aftes betragtede jeg længe den vide Udsigt, jeg har fra Hotellet, med Hundreder af Gasblus. Det var min Faders Fødselsdag. For over 50 Aar siden reiste min Fader strax efter sit Giftermaal til Stockholm; paa Grund af hans ualmindelige Sprogkundskaber var han valgt til at ledsage en norsk Statsraad, der skulde deltagende i en diplomatisk Forhandling om et norsk Anliggende, som i sin Tid gjorde en vis Opsigt, et Erstatningskrav, som England gjerne reiser, naar det angaar en mindre Stat. Min Fader havde maattet forlade sin unge Hustru i en for hende fremmed By (Christiania); han længtes meget efter hende og skrev herom til sin Ven, senere Statsraad Petersen. Jeg mindes, at jeg ofte har hørt Statsraaden sige til min Fader: »Jeg husker nok dine epsistolæ ex ponto (Virgils Breve fra det sorte Hav, hvorhen han var forvist)²«. Det samme gjentager sig nu i en ikke synderlig forskjellig Form med Sønnen«.

Da jeg i Paasketiden reiste til Kjøbenhavn, havde Rita forladt Nr. 24. Hendes Forældre, der foretog som sædvanligt en Foraarsreise sydover, havde ønsket, at hun skulde flytte ind paa Blaagaard for at være sammen med sine Sødskende Marie og Anker. Leiligheden i Nr. 24 var ogsaa meget tarvelig. Rita

skriver saaledes blandt andet. i Brev af 23de Februar: »Mandag Nat havde vi stærk Storm med Sne, saa at jeg havde vanskeligt for at falde i Søvn, og i de tvende sidste Dage styrter Regnen ned; jeg trænger meget til frisk Luft, men maa i dets Sted leve i Kulrøg. Denne Vinter staar for mig som en Sky af Tørv og Kulos. Jeg vilde ønske, vi snart maatte faa et fast Hjem, som vi kunde holde af, jeg er saa træt af midlertidige Arrangements«. I et noget senere Brev skrives: »Efter længere at have tænkt paa Hermans Undervisning i Sommermaanederne fik jeg den Idé at foreslaa Bjørn Stephensen (hvis Forældre i den Tid bo i Taarbæk) at læse lidt med ham hver Dag, hvilket Tilbud han med Fornøielse har modtaget. Hvad skal jeg foreslaa ham i Godtgjørelse herfor?« Rita klager over Hermans Urø og Talent til at opfatte alleslags Kunster, herom skriver: »Du har vist aldrig været en saa vild Dreng, hans Uro er forfærdelig, og naar jeg beder ham sidde lidt stille, svarer han: Det er for mig en Straf at sidde stille«. Om Mimi fortælles ved samme Leilighed, at hun med stor Alvor havde døbt Mufti (Heegaards Hund), idet hun spurgte Pigen Marie: »Hvad skal dette Barn hedde? Herpaa svarede hun selv: Mufti Christian Heegaard, idet hun tilføiede, at hun havde lært dette af Præsten; Mufti fik en Irette-sættelse, fordi den ikke holdt Hovedet stille under Ceremonien.

Da den svenske Rigsdag traadte sammen, blev Komiteen fordrevet fra det paa Riddarholmen benyttede Lokale. I dets Sted anvistes et mindre, mørkt og koldt Rum i Udenrigsministeriet. Følgen heraf var, at jeg

foretrak, saa ofte det lod sig gjøre, at arbeide i mit Appartement i Grand Hotel tildels sammen med Fuldm. Fleischer. Lagerheim, der nu var forfremmet til Kabinetssekretær i Udenrigsdepartementet (omtr. samme Stilling som i andre Lande betegnes ved Titelen Generaldirektør) vedblev at deltage i Arbeidet, forsaavidt hans nye Stilling levnedes Tid hertil; derimod kunde synderlig Hjælp ikke paaregnes af den svenske Sekretær Titz, der ikke viste sig meget. I den norske Sekretær Fuldmægtig Fleischer fandt jeg en fortræffelig og meget behagelig Medarbejder, der var vel inde i Sagen samt ihærdig og udholdende i Arbeidet. Omtrent paa den Tid (Marts Maaned) var jeg i en hovedsagelig norsk Soirée hos Statsraad Helliesen. Man dansede efter Piano, og jeg blev buden Kort. Jeg gjorde der Bekjendtskab med en norsk Sangerinde Mlle Gullowsen, der i længere Tid havde opholdt sig i Paris. Da man underrettede mig om, at hun havde lagt Mærke til mig og spurgt, hvem den Herre var, der havde et saa fornemt Udseende, lod jeg mig naturligvis forestille for Kunstnerinden. Strax efter blev jeg indbudet til Middag hos Statsminister Kjerulf, og senere hos Lagerheim, der gav en Middag for det hele Personale i Udenrigsministeriet, — en Middag, hvor Værten ikke var tilstede, da han var bleven tilsagt til Middag paa Slottet.

I Begyndelsen af April Maaned overleverede jeg til Lagerheim, hvad jeg havde færdig af Forslag til Komiteens Betænkning 25 Ark, forat han kunde gjøre sig bekjendt med dette Afsnit. I Mai Maaned reiste

Præsident eller nu Landshøvding Bergstrøm til Carlsbad; inden han forlod Stockholm, gennemgik han, hvad jeg havde skrevet i 2 Maaneder — 33 Ark; hans væsentligste Indvending mod mit Arbeide var, at jeg undlod at sætte en Streg over t; han modtog derhos til Gjennemsyn et andet Afsnit af mit Arbeide, og det blev overdraget til ham at sammenkalde Komiteen til Høsten til nyt Møde i Christiania eller Stockholm.

De af Komiteen udarbejdede Aktstykker bestode af

1. Historisk Indledning, 6 trykte Ark tospaltet Text, stort Format. For at kunne forfatte denne Indledning maatte Fleischer gennemgaa hele den norske Statsraadsafdelings Arkiv.
2. Forslag til Organisation af de forenede Rigers Konsulater, 16 trykte Ark.
3. Forslag til Kgl. Forordning ang. Konsulatvæsenet, 3 Ark.
4. Forslag til almindelig Instruktion, 8 Ark

altsaa tilsammen ikke mindre end 33 Ark, stort Format, tospaltet Text.

I et Brev, der indløb fra Casagemas, skrives blandt andet om Tilstanden i Barcelona: »Hemos tenido mas brillantes fiestas de la paz. Quiera Dios que sea esta duradero. Desde luego pero me temo qu' no nos faltaran, sin tardar mucho, las alarmas de otro género con cierre de puertos, alguna barricadilla y demas qu'ya V. conose«.

Det synes som Casagemas, der havde seet saa megen Uro i Barcelona, fandt det nødvendigt, at man med visse Mellemlum maa underholde sig med at bygge ialfald en eller anden mindre Barikade.

I Slutningen af 1886 var der flere militære Revolter i Spanien dels i Madrid og dels i Kartagena. En af de oprørske Generaler erholdt i Aviserne følgende karakteristiske Attest: »General Villacampa er en Mand paa omtrent femti Aar med energiske Træk og en stolt Holdning. Han har udmærket sig i Karlistkrigen og har altid taget Del i enhver revolutionær Agitation«.

il Den 26de Mai fik jeg et Brev fra Lagerheim skrevet umiddelbart efter Statsraadets Slutning, hvori han meddeler mig min Udnævnelse til Generalkonsul i Havre, til hvilken Post havde meldt sig 15 Ansøgere. Brevet var saalydende: »Bäste Bernhoft! Tillåt mig væra den første at lykønska Dem till vunen befördran. Jag har en viss rätt dertil, ty ingen kan med varmere sympati följa, hvad godt lifvet bringar Dem ock Deres familj. Mätte nu äfven denna förflytning komme icke blot att motsvara, utan öfverträffa alla Deres förventningar! Sedan kan De en dag, då minnet vänder åter til vistelsen i Spanien, utropa: per angusta ad augusta!

Deres opprigtiga vän Alfred Lagerheim.«

Jeg begav mig strax til Udenrigsministeriet for at frembringe min Tak for Udnævnelsen samt indbyde Lagerheim og Sekretærerne i Konsulskomiteen til en Middag i Grand Hotel, hvilken Middag efter Fleischers Sigende skal have været udmærket. I Forening med Lagerheim afsendte jeg et Telegram til Rita saalydende: »Den hjærteligste Lykønskning frembringes i Anledning af den i Dag stedfundne Udnævnelse«. I Brev af 27de Mai udtatte Rita sin Tilfredshed med det

fald af denne Sag, der saalænge havde været paa Bane og egentlig ikke var nogen Overraskelse, men hun følte sig tilfreds med, at vort fremtidige Opholdssted nu var bestemt. Om Lagerheims Brev af 26de Mai maatte hun ogsaa være enig i, at det var smukt og hjærteligt skrevet, og saameget mere at paaskjønne, som han nok ikke skrev saaledes til Alle og Enhver. »Da jeg fortalte Børnene, at du var Generalkonsul i Havre, spurgte Herman først, om du i Havre ogsaa skulde tale med Matroserne ligesom i Barcelona, og om det var Kongen, der havde sagt dette, eller Regjeringen. Derpaa tilføiede han paa den mest indsmigrende Maade: »Skriv nu til Papa, at han maa købe Vogn og Heste, en Generalkonsul kan da virkelig ikke gaa; desuden er jeg nu her bleven vant til at kjøre. Eget Hus skulle vi da ogsaa have«. Ved Bordet forlangte han Vin til Mimi og sig selv og gjorde Pigen opmærksom paa at Papas Skaal maatte drikkes. Jeg maatte le af ham, han er en pudsig Dreng; han raisonerer ofte som et voxent Menneske og er til samme Tid fuld af alle Slags Drengeskunster. Jeg foreslog, at hun skulde benytte Leiligheden til efter en mindre behagelig Vinter at aflægge et Besøg i Stockholm, hvorpaa vi kunde reise sammen til Sandefjord.

»Idag er Veiret her smukt, og uagtet det blæser stærkt, er Vinden ikke kold. Jeg venter paa Fleischer og Søster for at tage ud paa Hasselbakken og indtage Middag. Jeg har ikke undladt at vise dem den gamle, nu næsten udgaaede Bøg, der spiller en Rolle i mit

eller som jeg nu kan sige vort Liv. Rita gik ind paa mit Forslag, og den 8de Juni reiste hun alene fra Kjøbenhavn, idet hendes Forældre velvilligen beholdt Børnene paa deres nye Landsted i Taarbæk. Den 9de om Morgenen ankom hun til Stockholm, hvor jeg mødte frem for at føre hende til Grand Hotel. Opholdet i Stockholm varede omtrent 8 Dage. Efter Indbydelse besøgte vi Lagerheim paa et Landsted i Nærheden af Drotningholm, hvor Rita ogsaa fik Anledning til at gjøre Bekjendtskab med Lagerheims Svigermoder Enkegrevinde Manderstrøm. En Dag toge vi ud i Skjærgaarden og besøgte Statsraaderne Vogt og Helliesen; vi traf der Statsminister Kjerulf, som nylig havde haft den triste Skjæbne at miste sin Hustru. — Jeg havde allerede i god Tid skrevet til Sandefjord om et passende Logi; Svaret gik ud paa, at der paa Hjertnæs ikke bortleiedes denne Sommer, derimod tilbød man mig tvende Værelser hos »Skibskaftin goksta, som bor nedenfor ved Siden af Kaftin Casberg. Værelserne er pænt møbleret og erholdes fra meten af Juni for 6 Uger til 35 Spd. — 140 Kr. — wis Her Konsulen bestemmer sig til dete Logi, udbedes Svar i omgaaende paast«. Dette Tilbud havde jeg modtaget under Betingelse af, at Værelserne vare vel beliggende og udstyrede, og at navnlig de tvende Senge vare gode; Fjederdyner kunde ikke benyttes. — Lagerheim og jeg vare enige om, at Komitéarbeidet ikke burde optages førend i September Maaned. Fra flere Kanter havde jeg modtaget Lykønskninger i Anledning af Udnævnelser til Generalkonsul i Havre, og

deriblandt ogsaa fra min Ven Lambrechts. Min Kollega i Konsulskomiteen Christiansen havde indbudt os til et Besøg i Laurvig og stillet sin Ekvipage til Disposition. Reisen til Sandetjord foregik over Christiania, hvor vi opholdt os en kortere Tid; vi toge ind i Grand Hotel i Carl Johans Gade. St. Hans Dag indskibede vi os paa et Dampskib til Sandefjord (nogen Jernbanelinie derhen fandtes ikke paa den Tid), og vi ankom efter en smuk Reise i et glimrende Veir til Kaptein Gokstas Hus. Det var for anden Gang jeg benyttede dette Bad; første Gang (1870) var jeg alene og boede paa Hjertnæs (ogsaa kaldet Borgen). Ritas Søster Louise kom noget senere til Sandefjord og boede ogsaa hos Kaptein Gogstad.

Af mere notable Personer, som vi traf under Opholdet ved Badet, kan nævnes General Grimsgaard, Kammerherre Morgenstjerne, Fru Tellefsen, forhenværende Minister, Geheimeraad Hall samt den tidligere nævnte ogsaa forhenværende Minister Casse. Efterat Badekuren var afsluttet, reiste vi over Christiania til Kjøbenhavn og derfra til Havre for at leie en passende Bolig samt for at bestille i Paris endel Møbler m. m., hvorom vi henvendte os til en Møbelhandler, Deslée, 77, Faubourg St. Antoine. Vi vare saa heldige at finde ledig en anden Etage paa place de l'Hotel de Ville Nr. 19 med Udsigt over en større offentlig Have (le jardin publique), hvor vi forbleve de henved 9 Aar, Opholdet i Havre varede; i Husleie havde vi at betale 2500 Frs. aarlig. Jeg havde paa denne Reise desuden det offent-

lige Hver at undersøge Forholdene med Hensyn til flere ledige under Havre sorterende Vicekonsulater samt afgive Forslag om sammes Besættelse.

Den 10de September kom jeg atter tilbage til Stockholm og tog da ind i Hotel de Suede, hvor Fleischer boede. Vi arbejdede flittigt næsten den hele Dag, og saavel Lagerheim som Bergstrøm deltog ogsaa heri med megen Iyer.

Den 26de September reiste vi til Christiania, hvor den samlede Komite skulde møde frem for at afslutte dette langvarige Arbeide. Komiteens svenske Medlemmer toge ind i Hotel Skandinavi, medens de norske valgte Hotel Victoria. Komiteens Møder, der begyndte den 30te September, foregik i Storthingsbygningen, Konstitutionskomiteens Rum, og i Lighed med, hvad der var skeet i Stockholm, var der antaget en Leietjener, der under Komiteens Møder skulde være tilstede i Forværelset. Vi vare alle enige i at holde lange Møder for at Opholdet i Christiania ikke skulde vare længere end høist nødvendigt. For at paaskynde Arbeidet blev der ogsaa oftere, inden Komitemødet fandt Sted, afholdt Konferencer, hvor Landshøvdingen, Lagerheim og jeg mødte frem.

Komiteens Medlemmer indtog i Regelen Middag i Victoria, hvorpaa man drak Kaffe hos Christiansen, der trakterede med Likør og gode Havannacigarer. Der blev under Opholdet i Christiania af Statsraad Vogt givet en større Middag for Komiteen, hvor Statsminister Stang var tilstede; efter Middagen havde jeg en længere

Samtale med Hans Excellence betræffende mit Ophold i Barcelona samt mine Familieanliggender. Senere indbød ogsaa Statsministeren den hele Komite til Middag. Desuden blev jeg af mine ældre Venner i Christiania indbudet til Herre-Middage; jeg mindes saaledes en splendid Middag hos Homann, en større Middag hos Meylænder, en Familiemiddag hos Haneborg, en Ungkarlsmiddag, som Justitssekretær Knap bød paa hos Ingebret, medens Aall gav Middag i Grand Hotel for Lagerheim, Fleischer og mig.

Den 1ste November var Komiteen indbudet til Middag hos Hofchefen, Generallieutenant Fleischer, hvor Kongen var tilstede. Der spistes i 4 Værelser (Komiteens norske Sekretær var en Søn af Generalen).

Da mit Ophold i Christiania varede længere end forudsat, bestemte Rita sig til at reise med Børnene og en Pige til Paris og der oppebie min Ankomst. Hun havde i Kjøbenhavn kjøbt enkelte Møbler, medens hun foretrak at kjøbe de fleste Møbler samt Gardiner og Tæpper i Paris. Hendes Søster Marie havde faaet Tilladelse til at ledsage hende og forblive nogen Tid i Havre. Den 24de October (vor Bryllupsdag) sendte hun mig et Telegram fra Paris saalydende: »Heureusement arrivés hier soir, ma pensée te cherche aujourd'hui plus que jamais.« Rita tog ind i et hende anbefalet mindre »Hotel de Pernambuco et du Nord«, beliggende i Rue Lafayette, hvor denne støder sammen med Boulevard Hausmann. Hun betalte i dette Hotel for tre Værelser og Pension i Entresol for hende selv, to Børn og

Pige 47 Frs. daglig, hvilket ikke kan siges at være billigt. I et Brev af 29de October omtaler hun endel Indkjøb, som hun havde foretaget i Paris, efterat hun havde sat sig i Forbindelse med Prydz i Havre og faaet opgivet forskjellige meget nøiagtige Maal af vor Husleilighed dersteds. Ritas Fader havde ved Afreisen fra Kjøbenhavn givet hende 1500 Frs., med Forpligtelse til at dette Beløb udelukkende skulde benyttes til Indkjøb af Luxusgjenstande og Kunstsager. Saavel hun som Børnene vare i det usædvanligt kolde Veir (un froid noir) meget forkjølede. »Forresten ere de i et ypperligt Humeur og more sig med alskens Snak. Nino beskæftiger sig meget med Heste og Kudske og gjør opmærksom paa, hvilken Forskjel der i denne Henseende er mellem Kjøbenhavn og Paris. Han er en elskværdig Dreng, men ved Siden heraf hoven og lidet villig til læse. Mimi tiltrækker sig Beundring, blot hun ikke maatte tabe sig senere hen.«

mber Først den 4de November 1876 (Foreningsdagen mellem Sverige og Norge) var Komiteen istand til at afslutte dette langvarige Arbeide, der havde været under Behandling i over et Aar. Komiteens Medlem Christian- sen gav i den Anledning en stor Middag i Hotel Victoria for hans Kollegaer, ved hvilken Leilighed der ~~baade~~ blev spist og drukket godt. Titz havde forfattet en Vise. Dagen efter forlod jeg Christiania med første Train i Følge med en ældre Mand, forhenværende Foged Eger, som vilde opholde sig Vinteren over i Paris og nødigt foretog den lange Reise alene. Det begyndte

paa Farten gennem Sverige at sne; et Uheld med Lokomotivet forsinkede Reisen og jeg maatte overnatte i Malmø og Kjøbenhavn, men senere gik alt efter Berregning, og jeg ankom den 10de November til Paris. Mine svenske Kollegaer i Komiteen, der forbleve en Dag længere i Christiania, bleve siddende fast i Snedynger og maatte standse et Døgn i Charlottenberg og senere en Nat i Laxå.

Saasnart jeg var bleven udnævnt til Generalkonsul i Havre, anmodede jeg Casagemas om at opsigte min Husleilighed i Barcelona, afbetale det Tjenestetyende jeg havde efterladt der, samt besørge mit Møblement dels solgt dels afsendt til Havre. Ved det Salg, som i den Anledning fandt Sted i Juli Maaned, indkom et Beløb af 1218 Frs., og det Møblement, som afsendtes Søveien til Generalkonsulatet i Havre via Marseille, blev assureret for et Beløb af 3,500 Frs.; Fragten for disse Sager var 800 Frs.

Da Casagemas meddelte mig Underretning om Sagernes Afsendelse gjorde han opmærksom paa, at forskjellige Ting ikke vare medtagne, fordi vor Kokkepige Petra ønskede at beholde dem. »Les objets marqués elle les payera si vous l'exigez, mais je n'ose pas vous le conseiller, car à mon avis Petra et son mari considerent cela comme leur propre bien.

Efter min Ankomst til Paris i November betalte jeg Møbelhandler Deslée for de hos ham bestilte Møbler over 5000 Frs, og saasnart samtlige i Paris indkjøbte Sager, der fyldte en hel Vagon, vare afsendte, reiste

jeg til Havre nogle Dage før Rita for foreløbigen at bringe en Slags Orden tilveie i Huset inden hun ankom med Marie og Børnene.

Efter et kortere Ophold i Havre vendte Marie tilbage til Kjøbenhavn. Hun blev paa Reisen fra Havre til Hamburg ledsaget af en ældre fransk Lods, der regelmæssigen foretog denne Reise en Gang hver Uge.

I Julen 1876 fik vi Besøg af Jean Tuxen, der opholdt sig for offentlig Regning i England.

Siden Generalkonsul Brostrøms Død i Aaret 1874, havde Konsulatet nominelt været bestyret af hans Brodersøn, der boede i Paris og overlod fuldstændigt Konsulatforretningernes Besørgelse til tvende paa hans Kontor i Havre ansatte Mænd Ullmann og Prydz, hvilket dog ikke forhindrede at Brostrøm i Aaret 1877 blev udnævnt til Generalkonsul i Paris, og at denne mærkelige Begivenhed blev meddelt saavel i det svenske Aftonblad som i det norske Morgenblad gjennem Telegrammer fra London! Der var allerede under mit Ophold i Stockholm udnævnt en svensk Mand, Dr. philosophiæ Danielsen til svensk og norsk Vicekonsul i Havre, og i Henhold til et af mig udtrykt Ønske var han afsendt til Havre nogle Maaneder, forinden jeg overtog mit nye Embede, for at kunde være tilstede paa Generalkonsulatet og søge at erhverve nogen Kjendskab til Konsulatforretninger, men efter hvad Danielsen senere meddelte mig var der ikke Anledning for ham til at lære noget-somhelst ved at være tilstede paa Brostrøms Kontor. Strax efter min Ankomst blev der leiet et rummeligt

Kontorlokale paa et for Skibsfarten meget beleiligt Sted, hvor Konsulatet fremdeles er installeret. Danielsen uddannede sig paa Konsulatkontoret til en dygtig Mand; da jeg forlod Havre efter et Ophold dersteds af 9 Aar, blev han konstitueret i Posten og efter et Aars Forløb udnævnt til Generalkonsul. Jeg opholdt mig paa den Tid i Stockholm som Medlem af en kgl. Kommission, der holdt Møder i Udenrigsdepartementet, og Udenrigsministeren kaldte mig flere Gange ind til sig for at tale om Besættelsen af Havre. Den norske Regjering havde indstillet Generalkonsul Bøtker i Leith som Nr. 1, medens Collegiet havde opført Danielsson. Jeg anbefalede paa det kraftigste min mangeaarige Medarbejder, og han blev ogsaa kort efter udnævnt.

Antallet af de saakaldte Consuls de carrière udgjorde i Havre 8, nemlig: Den engelske (Bernal, der fremdeles er i denne Stilling), den russiske (Neilizov og senere de Vasmer), den tyske (v. Lindenfels, nu ansat i Udenrigsministeriet i Berlin), Amerika (Oberst Britsland), den svensk—norske, den spanske, den italienske samt den peruanske. Under mit Ophold i Barcelona var de fremmede Konsulers Antal 6: Den italienske (de Martino), den franske (de Valat — Forfatteren af en officiel Haandbog for de franske Konsuler), den østerrigske (Lenk von Wolfsberg), den engelske, den amerikanske (Perkins) samt den svensk—norske. Hr. Perkins har jeg tidligere havt Anledning til at omtale. Hans Collega i Havre, Obersten, var efter Sigende drikfældig; han fik pludselig Afsked, og jeg saa han

senere nogle Gange paa Gaden i en noget beruset Tilstand.

I Marts Maaned 1877 underrettede Chefen for Departementet for det Indre, Statsraad Vogt mig om, at der muligen snart vilde blive Spørgsmaal om at afsende til Paris en Mand, der for Norges Vedkommende skulde bistaa de forenede Rigers Minister i Paris under forestaaende Forhandlinger om en fornyet Handels- og Skibsfarts-Traktat mellem de forenede Riger og Frankrige. Statsraaden vilde i den Anledning forhøre, om jeg i saa Fald maatte være villig til at overtage dette Hverv. Mit Svar herpaa gik ud paa, at jeg ikke vilde undslaa mig herfor, da jeg haabede at kunne paaregne en velvillig Overbærenhed. Det blev imidlertid den Gang ikke noget af de paatænkte Forhandlinger, men det synes dog at jeg har befattet mig noget med Sagen, da jeg underhaanden blev takket for den Maade, hvorpaa jeg holdt Departementet à jour med hvad der passerede i Frankrige. Aall skriver blandt andet Følgende: »Deres P. M. blev strax forelagt Statsraaden og en Afskrift af den er sat i Cirkulation mellem Statsraadets Medlemmer. Af Deres Følgrebrev til mig har jeg ligeledes leveret en Extrakt, og jeg formoder, at Deres Bemærkninger deri ikke ville blive upaaagtede.« Ved samme Leilighed erholdt jeg Underretning om, at Willerding havde indgivet Ansøgning om Afsked, samt at Fleischer snart vilde komme til at tiltræde en længere Udenlandsreise, hvortil han havde erholdt et Aars Permission. Mod Aarets Slutning skrev Aall, at der

var afgivet Foredrag om yderligere Forlængelse af den franske Traktat for 1 Aar, som, var det mindste, man kunde lade sig nøie med; Tidspunktet syntes ikke at være gunstigt til at forhandle om en ny Traktat. I Slutningen af 1878 fandt en ny Forlængelse Sted indtil Udgangen af 1879.

Den 1 April 1877 blev min yngste Datter Rita Mercedes født; hun døbt i den skandinaviske Sømandskirke i Havre midt i Mai Maaned og hendes Bedsteforældre samt hendes Tante Louise, der opholdt sig i Paris, kom i den Anledning til Havre for at være Vidner ved Daaben. Rita Mercedes er saaledes døbt paa mere regulær Maade og med større Ceremoni end vore tvende andre, der saa Dagens Lys i Spanien. Den 13 October samme Aar indløb et Brev fra Paris, i hvilket Heegaard underrettede om, at han atter var ankommen til Paris med Hustru paa Reise til Syden og agtede at aflægge et kort Besøg i Havre. Der tilføies derpaa: »De er vist bleven forundret over at modtage et saa stort Brev; vedlagte Dokument giver fornøden Oplysning, og jeg skal kun tilføie, at dets Indhold er Resultatet af flere Aars Overveielser; den nærmeste Grund til at disse nu ere komne paa Papiret er, at jeg føler, at den mindre arbejdsdygtige Alderdom nærmer sig og dermed Forpligtelse til at beskikke mit Hús. En saadan Ordning maa for Dem, der jo heller ikke er ganske ung, være en stor Betryggelse for Deres Families Fremtid, ligesom De ogsaa vil have Udsigt til selv at nyde Behageligheden af en betydelig forøget Indtægt; De er

den Første, der er bleven meddelt Underretning om den af mig tagne Beslutning, og Dokumentet sendes for at De inden min forestaaende Ankomst kan være forberedt paa Sagen.« Det omhandlede Dokument var saalydende: »Jeg underskrevne svensk og norsk Generalkonsul Bernhoft, gift med Rita Bernhoft, født Heegaard, forpligter mig herved til — mod Overlevering til mig som Eiendom af sikkre danske Børspapirer (Obligationer ikke Aktier) til saadant Beløb, at den aarlige Rente deraf udgjør mindst 10,000 Kroner — samtidigt med saadan Overlevering at meddele paa min Hustrus og egne Vegne fuldstændigt Afkald paa Arv baade efter min Hustrus Fader og efter hendes Moder.«

Jeg erklærede mig paa Ritas Vegne meget tilfreds med dette Tilbud, men 2 Aar senere blev Sagen optaget i en forandret Form.

Da Rita ikke vilde modsætte sig et Arrangement, som hendes Forældre ønskede, blev jeg Eier af endel Huse, med hvis Bestyrelse jeg ikke har kunnet befatte mig. Den aarlige Indtægt, jeg har havt af samme, var en Tid 7 à 8000 Kr., ^{men} og den ^{ne Indtægt er nu} er nu gaaet ned under 7000 Kr. ~~til det indbyrdes beløb~~

385) Den 1ste December 1877 (Hans Majestæts Navnedag) blev jeg udnævnt til Kommandør af Vasa Ordens første Klasse. Casagemas fik nogle Maaneder efter Ridderkorset af samme Orden, i hvilken Anledning han skrev til mig: Je ne veux pas vous cacher combien cela me flatte, mais comme sans doute ceci est du en bonne partie à la bonté avec laquelle vous m'avez

toujours recommandé, j'accomplis un devoir en vous temoignant ma reconnaissance.

Mine norske Kollegaer i Komiteen Michelsen og Christianssen udnævntes i 1880 til Riddere af Nordstjernen. Fleischer blev Ridder af Vasa Orden i 1879.

Da Konsulskomiteen opløstes den 4 November, blev der af dens norske Medlemmer undertegnet en Skrivelse til Departmentet for det Indre angaaende Honorar for Fuldmægtig Fleischer, hvori anførtes, at Komiteens svenske Medlemmer havde meddelt den Oplysning, at det i Sverige var sædvanligt, at en Sekretær i Komiteer — foruden Skyds og Diætgodtgjørelse og med Bibehold af fuld Gage i anden Stilling — tilstaaes Honorar beregnet efter 300 Kroner pr. Maaned, og da den svenske Sekretær havde arbeidet for Komiteen i 10 Maaneder, var han bleven anbefalet til at erholde et Honorar af 3000 Kr. Den usædvanlige Dygtighed, Virksomhed og Nidkærhed, Fleischer havde udvist som Komiteens Sekretær i et Tidsrum af over 1 Aar indeholdt en stærk Opfordring til at anbefale, at han blev tilstaaet et ligesaa høit beregnet Honorar, som det, der var foreslaet for hans svenske Kollega, men da Fleischer ikke ønskede at modtage et saa betydeligt Honorar, havde Komiteens norske Medlemmer maattet indskrænke sig til at andrage paa, at dette kun bestemtes til 1600 Kr. Paa den lange Udenlandsreise, Fleischer foretog, besøgte han os i Havre tvende Gange; i October 1877 og Julen samme Aar. I et Brev dateret Paris den 3 Januar 1878 skriver han: »Jeg takker Dem og Deres

Frue meget for de hyggelige Dage, jeg tilbragte i Deres Hjem og kan forsikre, at det smukke Juletræ længe skal lyse i min Erindring. Hertil slutter jeg mine bedste Ønsker for Dem og Deres i det nye Aar. Jeg kan ikke finde, at Havre er et saa slemt Sted; naar man kan sidde i sin Families Skjød — ou peut-on être mieux. «

Hvad Juletræet angaar deltog Fleischer meget ivrigt i at pynte samme; jeg ser ham endnu i Aanden paa Toppen af en Stige med Lorgnet i Øiet mønstre sit Værk, inden Børn og Tjenerskab erholdt Adgang til at beundre denne Herlighed.

Sidst i Aaret 1877 erholdt jeg Meddelelse om, at de forenede Rigers Minister i Paris Baron Adelsvärd af Helbredshensyn havde bestemt sig til at tage Afsked. ~~Baron~~ Baron Adelsvärd døde efter nogen Tids Sygelighed den 26 November 1878. Han var født i Stralsund i Aaret 1810 og havde, da han tog Afsked, været ansat i Diplomatiets i 40 Aar; i 1858 blev han udnævnt til Minister i Paris, hvilken Post da blev ledig ved Grev Manderstrøms Udnævnelse til Udenrigsminister. Posttidningen for 27 November indeholdt en Anmeldelse af Dødsfaldet og nævner de diplomatiske Poster og særskilte Hverv Baron Adelsvärd havde været overdraget, blandt hvilke Handels- og Søfartstraktaterne med Frankrige vare de vigtigste. Æren af at have sat sit Navn under nævnte Traktater skattedes ogsaa meget højt af ham, og om den Fortjeneste, han ved disse ofte vanskelige Underhandlinger indlagde sig, er vistnok kun én Mening. Baron Adelsvärd havde ikke opholdt sig

meget i Norden og var ikke synderlig populær der, hvortil hans noget stive Væsen og ikke synderligt udbredte Kjendskab til svenske og norske Forhold hovedsagelig gav Anledning. I Frankrige var han meget høit anseet. Han dominerede saavel ved sin høie Skikkelse, som ved sin Ro og træffende sunde Dom. 2

Vaaren 1878 blev hans Excellence Sibbern udnævnt til de forenede Rigers Minister i Paris. *Ex. Sibbern*

Saavel i 1877 som 1878 tilbragte vi en Del af Sommeren paa Landet, — 1877 i Nærheden af en mindre By Montivillier omtrent 1 Mil fra Havre og 1878 i noget længere Afstand i Orcher — en ubetydelig Landsby ved Seinen. Vi havde leiet og selv møbleret et mindre, temmelig forfaldent Hus med Have og Udsigt til Søen. Da der i Aaret 1878 var en Verdensudstilling i Paris, reiste Rita og jeg derhen, for at se Udstillingens Aabning den 1 Mai, og den norske Kommissær, min Kollega Generalkonsul Christophersen var os behjælpelig med at skaffe Plads. Dagen efter gav Handelsministeren Teisserent le Bort et Bal, hvortil jeg erholdt Indbydelse saavel gjennem Legationen i Paris, som fra min Bekjendt fra Traktatforhandlingerne i 1864—65 Ozenne, Generalsekretær i Handels- og Agerdyrkningsministeriet. Der blev i en Fart syet en ny Kjole til Rita; hun morede sig godt og forblev hos Handelsministeren til Ballets Slutning. Nogle Dage efter deltog jeg i en Middag, Hs. Excellence Sibbern gav for de svenske og norske Kommissærer ved Udstillingen.

Ved min Tilbagekomst til Havre indløb Underretning om, at gamle Kjøbmand Benneche var afgaaet ved Døden i en Alder af 88 Aar. Min Broder skrev, at han døde som Keiser Vespasian staaende, hans ualmindelige Kræfter holdt ham oppe indtil Organismen tilslut maatte bukke under for den stærkere Magt. »Han var ved fuld Samling til det Sidste, beskikkede sit Hus, tog Afsked med Bekjendte, som han tildels lod hente, og takkede for den ham viste Venlighed. Han bad mig ogsaa bringe dig en Hilsen og Tak for de Dage, han havde kjendt dig og for din Vandring i hans Hus.« //

Sommeren 1878 foretog den norske Studentersangforening en Reise til Paris over Havre. Uagtet jeg dengang opholdt mig i Orcher, stillede jeg mig i Spidsen for en Indsamling blandt de i Havre bosatte Skandinaver til en Fest for de reisende Studenter. Der blev først givet en Forestilling i Havres Theater og derefter en Collation paa Frascati, et stort ved Søen beliggende Hotel og Restaurant, hvorpaa Festen sluttede med en munter Dands.

I September Maaned samme Aar meldte Fleischer sig som Ansøger til en ledig Sekretærpost ved Universitetet og begjærte i den Anledning et Vidnesbyrd af mig. Det af mig under 26 September udfærdigede Vidnesbyrd lød saaledes:

»Som mangeaarig Kontorchef i Departementet for det Indre og senere som Medlem af den unionelle Comité ang. de forenede Rigers Konsulatvæsen, i hvilken

Fuldnægtig Fleischer var norsk Sekretær, har jeg haft Anledning til at erhverve nøie Kjendskab til ham, og jeg kan med Sikkerhed give ham det Vidnesbyrd, at han med mangesidige Kundskaber, Forretningsdygtighed og en heldig Fremstillingsevne forener Samvittighedsfuldhed og Udholdenhed. Den Interesse, hvormed han omfatter ethvert Anliggende, hans personlige Elskværdighed og Taktfuldhed gjør det til en Fornøjelse at arbeide sammen med ham«. Hvad Konsulsforordningen angaar, blev den behandlet af den norske Regjering og i April 1878 expederet til Stockholm, hvor den hvilede i Udenrigsdepartementets Arkiv, indtil den endelig blev sat i Kraft fra Begyndelsen af 1887 og den dertil knyttede Instruktion et halvt Aar senere.

Da Konsulatet i Dunkerque blev ledigt ud paa Høsten 1878 og inddraget under Havre bleve Gagerne i Havre, i Overensstemmelse med hvad der var stillet i Udsigt, forhøiede, idet Generalkonsulens Gage bestemtes til 14,500 Kr., Vicekonsulens til 4,500 Kr. samt til Kontorhold 4000 Kr.

I Aaret 1879 reiste vi tvende Gange fra Havre til Kjøbenhavn. Den første Reise foretoges i Marts Maaned og var ganske besværlig; vi havde i Kiel en Snestorm, og der maatte ankres en Tid i Kielerbugt. Hensigten med denne vinterlige Reise var at være tilstede ved Marie Heegaards Giftermaal med Bjørn Stephensen, og vi naaede først frem til Kjøbenhavn Aftenen før Bryllupet. Vielsen foretoges i St. Johannes Kirke den 18de Marts Kl. 7; derpaa var der en Middag paa Skydebanen og

senere blev der dandset; jeg var ved denne Leilighed i Uniform. Den 3die Juni samme Aar blev Louis Heegaard gift med Caroline Hagerup, men til Louis Bryllup kunde vi ikke møde frem. Derimod reiste vi atter til Kjøbenhavn i Juli Maaned for efter Indbydelse at tilbringe nogen Tid paa Heegaards Landsted Rekna. Forinden denne Reise tiltraadtes, ankom til Havre med Dampskib en Bekjendt fra Latinskolen i Christiania Professor Bjerknæs, der medførte flere store og tunge Kasser med videnskabelige Instrumenter tilhørende det norske Universitet, som han agtede at forevise i Paris for kyndige Mænd i Forbindelse med mærkelige Opdagelser, som han skulde have gjort. Disse Kasser ønskede han at indføre i Frankrige, uden at de aabnedes eller undersøgte af det franske Toldvæsen, idet han frygtede for, at de fine og kostbare Instrumenter skulde lide derved eller bringes i Uorden. Uagtet det ikke er let at bevæge det franske Toldvæsen til at afvige fra givne Regler, lykkedes det mig at formaa Tolldirektøren til at meddele Tilladelse til, at Kasserne passerede uden at aabnes, idet man i Tilfælde lod sig nøie med min Garanti for, at de kun indeholdt, hvad der opgaves. Jeg vilde gjerne have beholdt den lærde Mand en Dags tid i Havre, men han var i den Grad urolig for sine Kasser, at han strax vilde fortsætte Reisen til Paris, saa at det eneste, jeg kunde gjøre for ham, var at telegrafere til Legationen om at sende en Funktionær til vedkommende Jernbanestation for at modtage Pro-

fessoren og hans Kasser samt sørge for, at der fra Oc-troiens Side ikke reistes Vanskeligheder.

Det begyndte paa denne Tid allerede at gjære i Norge som Følge af den paagaende Agitation, der førtes paa det norske Storthing mod den bestaaende Re-gjering. Der blev herom skrevet til mig: »Stillingen paa Storthinget skal i det Hele være utaalelig; det gjælder blot at skaffe Regjeringen saamange Vanskeligheder som muligt, og dog ved man ikke, dersom Statsminister Stang virkelig skulde kunne fortrænges fra sin Stilling, hvem der kunde træde i hans Sted. Fra Oppositionen kunde han ikke tages, saameget bør vel være vist. Vi vente Uroligheder den 17de Mai, og Autoriteterne have be-stemt, at Festforanstaltningerne skulle henlægges til Fæst-ningen, hvor Tropperne consignerer. Det er nu ikke usædvanligt, at jeg, der bor i Nærheden af Kavalleri-kasernen, berøves min Nattesøvn ved Troppernes Ud-rykning«.

Den 25de August 1876 — vor Forlovelsesdag — indbød jeg Familien til en Middag paa Skodsborg, og af en gammel Regning ser jeg, at vi ialt var 14 Per-soner, og at Middagen blev betalt med 105 Kr. Op-holdet i Danmark og Reise frem og tilbage varede denne Gang $2\frac{1}{2}$ Maaned. Ved Tilbagekomsten til Havre modtog jeg et Brev fra Bestyreren af den lærde Skole (Lycée du Havre) med Forespørgsel om min Søn Her-man, der i 1877 var indsat i Skolen, ikke skulde ved-blive at være Elev. Mit Svar herpaa var, at han, efter at være hjemkommen fra en Reise, led af Kighoste og

en Lungeaffektion, og at jeg under disse Omstændigheder fandt det rettest at lade ham ophøre at være Elev i Skolen. I Begyndelsen af Aaret 1880 blev Herman optaget i en privat Skole (Casimir de la Vigny), der ansaaes for bedre, og han forblev der i 3 Aar. Efterat have læst privat i nogle Maaneder med Pastor Munthe Kaas (den skandinaviske Sømandspræst i Havre) blev Herman i April Maaned 1883 sendt til Kjøbenhavn og optaget i Borgerdydsskolen i en Alder af 13 $\frac{1}{2}$ Aar. Den 1ste Decbr 1879 havde vi en Middag for 3 danske Søofficerer, der vare ankomne til Havre for at slutte Overenskomst om Bygning af en nedenfor omtalt Torpedobaad.

I April Maaned 1880 fik Rita et kort Besøg af sin Familie, og strax efter reiste hun alene til Paris, hvor hun opholdt sig i noget over 3 Uger dels for at være sammen med Familien og dels for at gjøre forskjellige Indkjøb. Under dette Ophold blev hun indbudet til Middag hos Hs. Ex. Sibbern. I et Brev af 2den Mai skrev hun blandt andet: »Jeg tog imod Fru Sibberns Indbydelse og fortrød det ikke. Vi vare 12 tilbords, og Beværtningen var fortræffelig. Min Bordkavaler var en ung Grev Wachtmeister, og Hs. Excellence var i høi Grad aimable mod mig«. Om en anden Indbydelse, hun havde modtaget fra den danske Generalkonsul i Paris Calon, skrev hun: »Hos Calon havde jeg det meget behageligt; han er en ligefrem elskværdig Mand; han agter at hilse paa os i Havre og afhente 6 centimes, som jeg har tabt i Spil«. I et senere

Brev skriver Rita: »Imorgen skulle vi se Aïda paa den store Opera; hidtil have vi aldeles ikke været i Theater, men mest holdt os hjemme i rue neuve des Mathurins, da mine Forældre ikke vel taale at gaa i Theater. Louise og jeg ønske ofte at have en Herre, med hvem vi kunde gaa ud om Aftenen. Louise kan egentlig ikke siges at have megen Adspredelse i Paris, og hun er nok den, der er mest glad over, at jeg er her. — Jeg tænkte paa dig igaar, da du havde en dejeuner (hovedsagelig for mine Medarbejdere paa Konsulatkontoret), og vi morede os over den storartede menu; kunne den ædle Druesaft ikke løsné Prydtz's Tunge?»

Den stærke fugtige Søluft i Havre bekom mig ikke vel; jeg led af Fordøielsesbesværligheder og fik af Lægen det i Havre sædvanlige Raad: at reise til Vichy. Dette stærkt besøgte Bad ligger i en Afstand fra Paris af 8 Timer med Exprestrain i en noget flad, frugtbar Egn; Badetiden varer i 3 Uger og bestaar dels i Bad i det naturlig varme Vand, dels i at drikke dette Vand; nogen Diæt iagttoges ikke, der spises og drikkes meget, og Badet kan i det Hele ikke siges at være dyrt. Jeg besøgte Badet 3 Gange, nemlig i 1880 (med Ankomst 15de Juni), 1881 (med Ankomst 1ste Juni) og 1884 (med Ankomst 24de Mai) og boede stadigt i Hotel de Geneve. En Nordbo vil finde det behageligst at begynde Badekuren allerede i Mai Maaned; ud paa Sommeren er der meget varmt i Vichy og til Kuren hører, at man skal foretage længere Spadserture. Jeg brugte forøvrigt stadigen under mit Ophold i Havre at tage om Morgen

Kl. 7 i et Etablissement i Nærheden af Place de l'Hotel de Ville en kold Styrte med paafølgende Afrivning — en Régime, der bekom mig vel.

I Juli Maaned 1880 kom min Søstersøn Jean Tuxen atter til Havre for at modtage en der for den danske Marine bygget Torpedobaad; den blev ikke færdig til bestemt Tid og Jean boede derfor hos mig i tre Maaneder. Da Rita reiste i Begyndelsen af August med Børnene til Bourbonne les Bains, blev jeg alene med Jean. Vi foretog en Udflugt til det bekjendte Badested Trouville og spadserede der fra til Honfleur. Kort efter besøgte vi Caen sammen med Brødrene Braëm. Jean blev under Opholdet i Havre udnævnt til Underdirektør ved Orlogsværftet i Kjøbenhavn; da den officielle Meddelelse herom ankom til Havre under min Adresse, var jeg den Første, der underrettede ham om denne glædelige Begivenhed. Den i Havre bestilte Torpedobaad kom under Kaptein Braëms Kommando lykkeligen til Danmark efter en lang og besværlig Reise. Da Hjemreisen paa Grund af det franske Værfts Uefterrettelighed maatte foretages sent paa Aaret (i November Maaned), var Kaptein Braëm nødsaget til først at gaa ind til Dunkerque, derpaa søge Havn i det sydlige Holland for at gaa gjennem de hollandske Kanaler til Terschelling, hvor han blev opholdt i længere Tid ved Uveir. Paa Reisen derfra til Tønning maatte Torpedobaaden udholde en Snestorm. — Da Jean havde faaet Ordre til at lægge Hjemreisen over England, besøgte han os endnu engang i

Begyndelsen af December. — Samtidig med at han opholdt sig hos mig havde jeg et Besøg af en gammel afskediget norsk Præst Jørgen Hansen, som trods sin Alder foretog en Reise til Paris; han spiste en Dag sammen med os, inden han fortsatte sin Pariserreise.

Min Ven Fleischer forlod i Aaret 1880 det utaknemmelige Departement for det Indre og lod sig udnævne til Overtoldbetjent i Christianssand. Samtidig hermed giftede han sig med Frøken Bornholt, en Dame, som han havde kjendt i flere Aar og navnlig haft Anledning til at være sammen med under Ophold i Paris. I Brev af 4de December frembringer han sin Tak for den »smukke Gave, som vi ved Hjemkomsten forefandt fra Havre«. Aall udtalte om ham, at en Mand med hans Dannelse og øvrige Egenskaber hurtigt maatte kunne avancere til en overordnet Post, og som gift Mand vilde han vel altid holde ud nogle Aar i en By som Christianssand. — Fra Barcelona indløb den triste Efterretning, at Martino pludselig var bleven mis á la retraite, og naar Mme Martino ikke som sædvanlig havde skrevet til Rita den 21 Mai — le jour de Sancta Rita — var Grunden hertil, at den nævnte uventede Begivenhed gik hende meget nær. Hendes Brev indeholdt en anden trist Efterretning, nemlig at Pedro var død af Brystbetændelse, og at hans efterladte Hustru Petra havde bedet Mme Martino om en anbefaling for at søge at erholde en ny Tjeneste.

I Brev fra Christiania i 1880 skrives, at de politiske Forhold i Norge mere og mere forvikledes. Der paastodes,

at Concentrering af Militær i Anledning af nogle Uroligheder i Udkanterne af Christiania havde en mere vidtrækkende Betydning; det røde Spøgelse havde begyndt at vise sig i Forstæderne, og der manglede ikke paa Personer, der søgte at ophidse. Paa Stortinget bestræbte man sig for at berede Administrationen saa mange, snart sagt uløselige Vanskeligheder som muligt, i den Hensigt at tvinge Statsraaderne til at opgive deres lidet behagelige Poster.

I November Maaned samme Aar fik jeg et kort Besøg af Lagerheim, der opholdt sig i Paris som Medlem af en Conférence betræffende la propriété industrielle; han kom til Havre Søndag Morgen og maatte reise tilbage til Paris Mandag Morgen. Jeg talte med ham om Konsulsposten i Kjøbenhavn, der snart vilde blive ledig, da gamle Ewerløf agtede at begjære Afsked, og Lagerheim udtalte den Mening, at der ikke var nogen, som kunde gjøre mig denne Post stridig. I Maanederne August—October 1881 besøgte vi Kjøbenhavn; Familien boede paa Heegaards Landsted, medens jeg opholdt mig paa Klampenborg. Reisen til Danmark foregik denne Gang med et fransk Dampskib over Hamburg, medens vi til Hjemreisen valgte den sædvanlige Rute Hamburg—Cøln—Paris. Ved Tilbagekomsten til Havre modtog jeg Brev fra Lagerheim, hvori han underrettede mig om, at Kongen under Ophold i Christiania den 12te October havde meddelt Ewerløf Afsked, samt at Posten var bleven reguleret saaledes, at Generalkonsulens Løn bestemtes til 15,000 Kr., Vicekonsul 4,500 og til Kontor-

hold samme Beløb. Han tilføiede derpaa: Jeg tænker, at der kun bestemmes en Ansøgningstid af 1 Maaned, da De vel ikke behøver synderlig lang Betænkningstid eller hur?

Allerede i Begyndelsen af Juli Maaned 1881 havde jeg fra Kjøbenhavn modtaget Underretning om, at Titz — som Ritas Forældre havde gjort Bekjendtskab med i Ems — paa Hjemreisen havde aflagt en Visit paa Blaagaard og ved denne Leilighed fortalt, at Everløf havde indgivet Ansøgning om Afsked, samt at der var udseet en Eftermand i Embedet, nemlig Hegardt. Efter Titzs Mening burde denne Mand ikke have Posten, da han — foruden hvad iøvrigt kunde siges om ham (hermed sigtes formentlig til at Hegardts Pengeaffærer vare meget forviklede) — var ganske uvidende i Konsulatforretninger. For mit Vedkommende ansaa jeg mig efter Lagerheims Udtalelser for saa sikker med Hensyn til Posten, som man i saadanne Sager kan være; imidlertid indsendte jeg min Ansøgning til Ministeren i Paris Hs. Ex. Sibbern, idet jeg anholdt om at han vilde ledsage den med en Anbefaling. Denne er dateret den 4de November 1881 og lyder som følger: »Hr. Generalkonsul Bernhoft har i Skrivelse af 2den ds. anmodet mig om at oversende Deres Excellence hans underdanige Ansøgning in duplo om det ledige svenske og norske Generalkonsulat i Kjøbenhavn, ledsaget af den paabudne »meritförteckning«. Idet jeg opfylder denne Anmodning og har den Ære herved at tilstille Ds. Ex. nævnte Ansøgning med Bilag, har jeg

den fulde Følelse af den Vægt, denne underdanige Ansøgning er fortjent at tillægges.

Hr. Generalkonsul Bernhoft har paa sin allerede lange Embedsbane under forskjellige Stillinger og betydningsfulde offentlige Hverv samlet saa vægtige Vidnesbyrd om sin sjældne Duelighed, sine grundige Kundskaber, sin Erfaring og sin Arbeidskraft; hans hele Færd er lige kjendt for den norske Regjering, som den er prøvet i det kgl. Udenrigsdepartement; og til Samlingen af alle hans Egenskaber som Embedsmand slutter sig dertil Karakterens Hæderlighed og Samvittighedsfuldhed. Jeg kan saaledes ikke tillægge noget nyt, hvad han allerede har erhvervet af Anerkjendelse; jeg kan blot sige, at inden det blev mig forundt ved min Stilling som Minister i Paris at træde i Forbindelse med ham i hans Egenkab af Generalkonsul i Havre, var det mig allerede kjendt, hvad alle Vidnesbyrd om ham havde udtalt, og at dette har vundet fuld Bekræftelse, efter at jeg her i Frankrige har havt Anledning til at træde i Embedsforhold til ham. Det turde blive et dybt og føleligt Savn for den Embedsstilling, han beklæder i dette Land, om han kommer til at forlade den. Hans Helbreds-tilstand, der har lidt under det for ham ugunstige Klima i Havre, gjør det inidlertid for ham i høi Grad nødvendigt at opnaa en forandret Stilling, og jeg har fuld Anledning til at tro, at Ansættelsen i Kjøbenhavn er Formaalet for hans varmeste Ønske, og at han, om denne Stilling naadigt bliver ham betroet, fremdeles vil kunne udvikle en Virksomhed svarende til det endnu

videre Felt, som der vil aabnes for ham og bærende Præget af samme Iver og Duelighed, samme Samvittighedsfuldhed, som hidtil og altid har betegnet hans offentlige Færd«.

Jeg blev fortrinsvis anbefalet til Posten af den norske Regjering, — men ved Sagens endelige Afgjørelse i kombineret Statsraad i Stockholm den 24de Marts 1882 blev Sekretær i Kommercekollegiet Hegardt udnævnt. Det var en dyb Skuffelse for mig og navnlig var det tungt at gjøre Rita bekendt med Lagerheims lakoniske Telegram af 23de Marts, der kun indeholdt de Ord: »N'y compez plus«. Under 25de Marts indløb Brev fra Lagerheim, hvori skrives: »Gjennem Telegram af 23de har jeg forberedt Dem paa det Udfald, som igaar blev en Virkelighed. Jeg behøver ikke at sige, at dette hverken modsvarede mine Ønsker eller Forventninger fra Begyndelsen af. Jeg har søgt at fremholde de Grunde, der efter min Mening kraftigt taledede for Deres Udnævnelse, men uden Held. Mere har jeg ikke kunnet eller burdet gjøre. Hils Fru Bernhoft og sig hende, hvor jeg beklager, at jeg ikke har været istand til at modsvare den Tillid, hun har haft til mig«. Mit Svar herpaa var saalydende: »Igaar Aftes modtog jeg Deres Brev af 25de, og jeg er fremdeles meget taknemlig for det Venskab og den Interesse, De viser mig. Denne Tid har været tung og ikke mindst for min Hustru; hendes Helbred er ikke stærk, og den Til sidesættelse, jeg har været udsat for, har for hende været en større Skuffelse end for mig. Det havde maaske været det

heldigste, om jeg paa Forhaand havde kunnet vise den Resignation at følge det Raad, Landshøvding Bergstrøm velvilligen gav mig under Juristmødet i Kjøbenhavn i August Maaned f. A. Da jeg saa ham omgiven af Landsmænd, nærmede jeg mig for at hilse; han kom mig imøde og udbrød med hævet Stemme: »De tænker da vel ikke paa at søge Posten i Kjøbenhavn, for det vil jeg sige Dem, at denne Post er et specifikt svensk Embede, der ikke engang bør attraaes af en Nordmand«.

Jeg kan ikke nægte, at jeg følte mig skuffet ved den trufne Afgjørelse. Ritas Forældre, der i Paasken aflagde Besøg i Havre, havde paa deres Reise atter truffet Titz og af ham erfaret, at man i Stockholm længere Tid før Postens Besættelse vidste, at den var lovet Hegardt, der i mange Aar havde været Sekretær i Kommercekollegiet.

I Aaret 1883 skrev min Broder til mig, at han under et Ophold i Kjøbenhavn i Tivoli havde havt Anledning til at gjøre Bekjendtskab med Hegardt, og at han da af sine danske Venner havde erfaret, at Hegardt havde faaet Posten for at komme ud af de høist fortrykte pekuniære Forhold, i hvilke han levede i Stockholm. Den korte Tid, han var Generalkonsul i Kjøbenhavn, var ikke tilstrækkelig hertil; han efterlod betydelig Gjæld saavel i Stockholm som Kjøbenhavn. Da jeg i 1885 overtog Konsulatet i Kjøbenhavn, manglede endnu fra Hegardts Tid et Beløb i Generalkonsulatets Kasse, som han havde laant en norsk Digter og som jeg naturligvis var nødsaget til at afkræve Digteren.

Digteren betalte en Anpart, men da han kort efter døde, blev Restbeløbet erstattet ved Sømmenskjød i Konsulatet.

Da Ritas Helbredstilstand i nogen Tid havde været lidet tilfredsstillende, reiste vi efter mit Ønske til Paris for at konsulere en anseet Specialist ved Navn Siredey, der var vel kjendt i Havre. Vi opholdt os i den Anledning en Uge i Paris og vi traf her Ritas Forældre. Hr. Siredey vilde, at hun skulde indlægges paa et af ham benyttet Hospital, men da Rita ikke havde megen Lyst hertil, blev dengang Intet foretaget. Efter Siredeys Raad reiste hun til Badet i Salins i Juli Maaned med tvende Døttre og en Pige. Salins er ikke noget behageligt Opholdssted; Etablissementet ligger midt i en By, der er indesluttet af Fjelde. Rita skrev kort efter Ankomsten derhen: »Jeg kunde nok have Lyst til at se, hvad der er paa den anden Side af Bjergene, men jeg føler mig desværre som en vingestækket Fugl; Lægen lover kun en Bedring af Badene.« Om Høitideligholdelsen af Republikens Festdag, der første Gang havde fundet Sted i Aaret 1882, den 14 Juli, skrev hun: «Jeg er vis paa, at Mr. Siegfried (Havres Maire) sætter stor Pris paa, at du som Konsulernes Doyen indfinder dig i Uniform paa Estraden foran Hotel de Ville for at hædre Republikens Festdag, og naar du kan glæde ham uden synderlig Uleilighed, bør du vel gjøre det. Men efter vore nordiske Begreber om Høflighed vilde det være passende, at Hr. Mairen paa den Dag indbød de fremmede Konsuler

til en Diner, — men det gjør han nu ikke. Sidst i Juli Maaned indfandt Herman og jeg os i Salins, hvorpaa vi i Forening med Familien Dumas reiste til Neuchatel. Efter nogle Dages Ophold ved Neuchateler Sø, kjørte vi op paa Chaumont, hvor vi opholdt os i omtrent 14 Dage i et godt Hotel, i en herlig Luft og i en Høide af 3,500 Fod. Jeg gik ned til Neuchatel en Dag og købte et godt Maleri (La Jungfrau) for 450 Frs. uden Ramme (Berthoud). En af de sidste Dage i August Maaned kom hele Familien tilbage til Havre. Jeg fandt der Brev fra Fleischer, hvori der blandt andet yttres:

»Som De ved, har jeg gjort Forsøg paa at komme over i en anden Virksomhedskreds, men det er totalt mislykket. Ved Paasketid, da den bedrøvelige Efterretning var indløben om Besættelsen af Generalkonsulatet i Kjøbenhavn med den svenske utvivlsomt underlegne Medbeiler, indgav jeg Ansøgning om Vicekonsulsposten og reiste samtidigt til Christiania for at undersøge Situationen. Aall fandt, at jeg burde have Posten, Statsraad Vogt erklærede ogsaa, at jeg var meget kvalificeret, men modtog mig med ringe Sympathi, saa at jeg strax fik det Indtryk, at Posten var lovet min Konkurrent Lorck. Generalkonsul Hegarth, der ankom til Christiania før min Afreise, erklærede lige ud, at han vilde anbefale Lorck paa Grund af hans presuntive Kjendskab til Forholdene i Kjøbenhavn!«

Omtrent samtidig med den Skuffelse, jeg havde havt ved ikke at erholde Generalkonsulatet i Kjøben-

havn, var jeg udsat for et eiendommeligt Angreb i den svenske Rigsdags første Kammer, idet en Hr. Caspersson, ved Behandling af en kgl. Proposition angaaende de med Frankrige afsluttede eller fornyede Handels- og Søfartstraktater, beskyldte mig for i en officiel Skrivelse til Udenrigsministeren at have meddelt usandfærdige Oplysninger eller som han behagede at udtrykke sig »för Utskottet uppdukat en Skepparhistoria«. Dette høist ubeføiede Angreb blev tilbagevist af daværende Udenrigsminister Friherre Hochschild i et Møde i første Kammer den 15 Marts 1882 paa følgende Maade: »Jag har idag hört åtskilliga ord om obehöfligheten af en sjöfartstraktat med Frankrige, men paa andra sidan har jag funnit, at hverenda sjöfarande nation i Europa har skaffat sig en dylik. I den reservation, som er bifogad Utskottets betänkande säges visserligen, att Ryssland och Danmark icke hafva några sådanna Konventioner med Frankrige, att det går lika bra ända, och att derföre en Traktat icke skulle behövas. Sedermera har dock blivit upplyst, at Ryssland har en Convention med Frankrige af år 1874, som ännu icke blifvet uppsagd. Der finnes ingen tarif bilagd denne konvention, utan det är en sjöfartskonvention og denna er icke uppsagd. Återstår således Danmark. Jag får emellertid upplysa att äfven Danmark har en sjöfarts Konvention med Frankrige ingången 1842. Den är undertecknad af danske ministeren Koss och franske utenrikesministern Guizot; den gäller ännu i denna stund och tillämpades i Havre senast igår. Ett meddelande från kgl. Maje-

stæts generalkonsul i Havre omtalar detta, och då jag icke anser hans meddelanden såsom »skepparhistorier» — jag erkänner, att jag med stor ledsnad hörde en hedrad og hedervärd kgl. Majestæts embetsman här anklagas för osannfärdighet — så tvekar jag icke att på mitt ansvar meddela Kammaren denne upplysning.»

Sidst i September Maaned havde Rita en Dejeuner for Chefen for Handelskammeret i Havre Mr. Mallet og flere af hans Familie.

Den 4de December 1882 overraskedes jeg sent ud paa Aftenen ved at modtage et Telegram afsendt fra Stockholm Kl. 6 samme Aften som Dépêche d'Etat, saalydende: Voudriez vous accepter poste Lisbonne avec titre Chargé d'Affaires appointements quinze mille couronnes, frais bureau trois mille? Repondez télégraphe après reception lettre du secrétaire general expédiée aujourd'hui. Hochschild.

Brevet fra Lagerheim (le secrétaire général) kom mig først tilhænde den 8de December som Følge af Snestorm. I dette Brev anføres, at den nævnte Aflønning, ifølge Oplysninger, indhentede af Udenrigsministeren hos forhenværende diplomatiske Embedsmænd i Lissabon, skal være antagelig. Det tilføies derhos: »De vil i det Tilbud, som nu gjøres, med fuld Grund se et Bevis paa, at der i hele Konsulatkorpset ikke er nogen, der kan maale sig med Dem med Hensyn til fremragende Dygtighed, Taktfuldhed og Karakter. Hvad Deres Beslutning end maatte blive — jeg skulde ikke for min Del vove at give noget Raad — saa har Hans

Excellence villet vise, at han har gjort sit Bedste for at faa den kombinerede Post i Lissabon vel besat.«

Mit Svar af 9de December lød saaledes: »Hier soir seulement reçu lettre. Apres avoir hésité j'ai fini par décliner.«

Der indløb derpaa et Telegram fra Lagerheim af 11te December saalydende: »Chefen önskar veta om Deres Beslut er orubeligt. Han tilstyrker gerna Ministerresidents Karakter,« hvilket Telegram den 14de December besvaredes saaledes: »Télégramme reçu ce matin seulement. Je me réfère à ma lettre.« Samtidig med Telegram af 9de December afsendte jeg et Brev til Lagerheim saalydende: »Af et tidligt idag til Hans Excellence afsendt Telegram vil De have erfaret, at jeg er kommen til det Resultat ikke at kunne modtage den kombinerede diplomatiske consulære Post i Lissabon, hvor hædrende end dette Tilbud er. Jeg beder Dem udtrykke for Hans Excellence min erkjendtlige Taknemmelighed for den viste Tillid, som er større end jeg fortjener, og hvad angaar det Vidnesbyrd, som Kabinetssekretæren giver mig i det venskabelige Brev af 4 dennes, der paa Grund af Uveir først naaede hid Fredag Aften, maa det være mig tilladt for en væsentlig Anpart at sætte det paa Venskabets Konto. — Det tillokkende ved Posten er for mig Klimatet i Lissabon, der skildres som sundt og straalende. Jeg tror at saavel jeg som min Hustru vilde oplives og blive fri for diverse Plager i et saadant Klima, der staar i stærk Modsætning til Havres Øsregn og Taage. Mod den

foreslaaede Gage har jeg Intet at indvende. Den her-værende portugisiske Konsul har sagt mig, at Lissabon er mindst 25 % billigere end Havre, og dertil et i alle Henseender behageligt Sted. Skyggesiden er hoved-sageligen den lange Afstand fra Norden og min Frygt for, at min Hustru ikke skulde kunne taale de An-strængelser, der i dette Tilfælde ere uundgaaelige. Fra Havre maa til Exempel kjøres uafbrudt i 70 Timer med Exprestræn, hvis man hurtigt vil naa Lissabon; alene Jernbanebilletten koster 300 Frs. En Flytning derved antager jeg for mig vilde medføre en Udgift af omkring 3000 Kr., og om saakaldte Equiperingspenge er ikke Tale. Derhos tror jeg, at 3000 Kr. til Kontorhold maaske kan være knapt nok. En Chargé d'Affaires maa have en nogenlunde habil Kontorbetjent, der blandt andet kan sendes for at indhente Oplysninger hos Myndigheder paa Stedet, der have med Skibsfarten at gjøre. Det kan ikke forlanges, at en Diplomat skal løbe om for Skibsførerne, saaledes som jeg ofte var nødt til at gjøre i Barcelona. Til disse forskjellige Betragtninger har jeg at tilføie, at min Søn, der udmærker sig i Skolen, og er godt anskrevet hos Alle, til Sommeren maa sendes til Kjøbenhavn eller Christiania for med Tiden at kunne blive Student. Min Hustru kan navnlig ikke gjøre sig fortrolig med den Tanke at komme saa langt fra ham, at det, om han for Exempel blev syg, blev saa godt som umuligt at reise til ham.

Da jeg i Vaar ledsagede min Hustru til Paris for at konsulere en Læge, toge vi ind i et Hotel, som De

Dagen forud havde forladt. Hun blev sendt til Salins, et kjedeligt Bad i Jurabjergene, og opholdt sig der længe uden nogen Bedring. Siden begave vi os sammen med Børnene til Neuchatel. I Hotel Chaumont i en betydelig Høide over Søen opholdt vi os i nogen Tid, og der læste vi i det norske Morgenblad med megen Deltagelse den sørgelige Annonce om Charlottes tidlige Død.«

Strax i Begyndelsen af det nye Aar — 1883 — fik jeg Brev fra min Ven Fleischer, hvoraf hensættes Følgende: »Da jeg igaar kom ned til Frokostbordet, viste min Hustru mig triumferende et Brev fra Havre, og det var mig i Sandhed en stor Glæde at se Deres velbekjendte Haandskrift og høre lidt om hvorledes De og Deres have havt det i det forløbne Aar. Naar jeg nu sender Dem min Tak herfor og dertil sagtens knytter en Passiar, der som sædvanlig ikke vil blive af de korteste, maa jeg begynde med det inderlige Ønske om, at det nye Aar maa bringe Dem og Deres Hustru Sundhed og gjenvunden Helbred. For mig staar Fru Bernhoft som Indbegrebet af ungdommelig Friskhed og Liv, og jeg kan ikke faa det i mit Hoved, at hun kan egne sig til at gaa og skranke. Det maa bestemt være en Misforstaaelse, som en fortsat Badekur i Jurabjergene (hvor det klinger fortryllende) nok maa formaa at opklare. Hvad Dem selv angaar, kjære Generalkonsul, saa er De dog virkelig, naar alt kommer til alt, en kjæk og kraftig Mand i Deres bedste Aar, og jeg er vis paa at jeg, naar vi engang atter træffes i Verden,

finder Dem ganske den samme, som da vi vandrede sammen i det glade Stockholm og forbausede Vaktmästaren i Store Sällskapet ved at tømme den ene Flaske efter den anden til Ære for Fruen i Kjøbenhavn. For den Sags Skyld kunde De derfor nok ogsaa gaa til Lissabon og holde Portugiserne i Ørene; men at De ikke paany vil tage Vandringsstaven fat er ganske rimeligt. I Stockholm har man jo virkelig en Uret at gjøre god igjen og et Bevis herpaa byder jo netop Lagerheims Ord. Thi hvilken Attest kan Hr. Hegardt opvise ligeover for denne? Min Onkel skriver fra Kjøbenhavn, at den nye Generalkonsul og hans Familie gjør et tarveligt Indtryk. — — — Ak ja, det graadige Uhyre den Enkekasse! den ødelægger alle mine Reiseplaner. Det er min skjønneste Drøm at kunne reise en Smule ud i Europa med min Hustru, medens vi endnu have lidt Ungdom kvar, men saa kommer Enkekassen og siger: Nonsens min Ven, hvad du har til overs, det tager jeg . . . «

Den 29de Januar døde min Svoger Commandør Tuxen efter længere Tids Sygelighed i en Alder af 62 Aar, og han blev stedet til Hvile den 5te Februar under megen Deltagelse fra mange Kanter.

Hans Dødsfald omhandles i en Artikel i Dagbladet for 31 Januar 1883 og hans Begravelse meddeles i samme Blad for 6te Februar.

I det norske Morgenblad meddeltes en Nekrolog over Tuxen, som formodentlig er skrevet af min Broder. Gjennem ham fik jeg paa denne Tid en venlig

Hilsen fra min gamle Rektor paa Latinskolen i Christiania; senere sendte min Broder mig en Efterskrift i et Brev, han havde modtaget fra ham betræffende Trykning af en religiøs Bog, der lød saaledes: »Bring Deres Broder i Havre min hjertelige Tak for den Hilsen, han sendte mig med Pastor Hansen. Det er mig saa inderligt kjært at mindes med Velvilie af mine gamle Elever.« Min Broder skrev ved samme Leilighed, at han havde været tilsagt til Selskab paa Christiania Slot, ved hvilken Leilighed Hans Majestæt Kongen havde omtalt mig paa en saadan Maade, at han maatte antage, at jeg var vel anskreven.

I Begyndelsen af Marts Maaned reiste Rita med Mimi over Lyon til Nimes for efter Opfordring at aflægge Besøg hos Familien Dumas. I Paris var det meget koldt og paa den videre Reise til Lyon begyndte der at falde Sné. Ved Ankomsten til Lyon laa Sneen høit i Gaderne. Mr. Mathevon afhentede hende paa Jernbanen og førte hende og Mimi strax til sin Bopæl, medens hans Tjener bragte deres Bagage til et Hotel. Samme Opmærksomhed vistes ved Afreisen og han forærede dertil sin Guddatter Mimi et kostbart Gulduhr. I Nimes var der ogsaa koldt; Rita skrev, at der vel ikke var falden Sné, men at Luften var iskold; i Niza og Cannes havde man derimod siden Aaret 1835 ikke havt et saa stærkt Snefald. I Brev af 2den April skriver Rita om dette Ophold i Nimes: »Efterat have holdt Sengen i 3 Dage stod jeg op igjen, uagtet jeg ikke befandt mig vel, da der var nogle faa af Dumas

Familie til Middag. Vi bleve vel trakterede baade med Mad og Vin — det er Skade, at du ikke har Anledning til at smage Mr. Guirauds udmærkede Vine; vi fik ægte Chateau Leoville og Lafitte samt Veuve Cliquot frappé —, men han havde ogsaa Gjæster, der forstode sig herpaa, de nippede ikke her til Mad og Drikke som i Havre; jeg beundrer deres Maver; Mr. Guiraud er selv meget sobre, men han forstaar sig paa hvad der er godt og er en høist elskværdig Vært.« — Under Ritas Fravær i Syden havde jeg adskillig Sygdom i Huset, tildels en Følge af det stærkt varierende Veir. Først blev en Tjenestepige meget syg (Lungebetændelse) og maatte bringes paa et protestantisk Hospital, hvor Forpleiningen i Regelen var gratis. Senere blev baade Herman og Rita Mercedes syge, hvilket dog ikke varede længe. Den 18de April kom Rita tilbage til Havre, og en Uge efter blev Herman afsendt til Kjøbenhavn for at optages i anden studerende Klasse i Helms Skole, Borgerdydsskolen. Undervisning i Religion, der ikke gives i franske Skoler, havde han modtaget af tvende norske Sømandspræster i Havre, Vangensteen og Munthe Kaas, hvilken sidste ogsaa havde læst enkelte andre Fag med ham.

At vi lode Herman i en Alder af 14^{1/2} Aar alene foretage Reisen fra Havre til Kjøbenhavn vakte megen Forundring i vor Bekjendtskabskreds i Havre, hvor man neppe vilde tillade en Mand paa 25 Aar at reise alene. Alt gik imidlertid godt. Jeg fulgte Herman den 25de April om Morgenens til Jernbanen; han skulde tage ind

i Paris i et Hotel, hvor hans Bedsteforældre opholdt sig, fortsætte Reisen om Aftenen fra Paris til Køln i en coupé-lit, opholde sig paa Stationen i Køln indtil Middagstoget Køln—Hamburg afgik; overnatte i Hamburg i Hotel l'Europe og derpaa fortsætte den 27 over Kiel til Kjøbenhavn.

Herman fulgte nøjagtigt denne Forskrift og ankom den 27de Kl. 10 Aften til Kjøbenhavn, hvor han blev modtaget paa Jernbanestationen af Pastor Prior, i hvis Hus han blev optaget som hørende til Familien; den 28de havde jeg Telegram om, at han var kommen vel frem. For muligt indtræffende Uheld paa denne Reise havde jeg forsynet ham med Konsulatpas, viseret af den tyske Konsul i Havre Baron v. Lindenfels.

Af et Brev af 27de Marts 1883 fra Hs. Ex. Sibbern, med hvem jeg stod i næsten stadig Brevvexling under mit Ophold i Havre, hensættes Følgende: »Inden jeg fik Tid til at aflægge min Tak for Deres gode og veiledende Brev af 24de ds., hvilket jeg i alt Væsentligt har benyttet i en Skrivelse til Konsulatet i Marseille angaaende de af Skibsfører Amundsen reiste Spørgsmaal, havde jeg den Glæde end yderligere at modtage Hr. Generalkonsulens ærede og venlige Brev af den følgende Dag — selve Paaskedagen, — og vil nu paa en Gang bringe det dobbelte Udtryk af min Erkjendtlighed. Det har i høi Grad interesseret mig af det sidste Brev at erfare den i alle Henseender ærefulde og forbindtlige Henvendelse, der af Udenrigsministeren og Kabinetssekretæren gjordes til Dem i Anledning af Posten

i Lisabon. Det var et Vidnesbyrd om den store Paa- skjønnelse, hvortil De har gjort Dem fortjent og lige- som en tiltænkt Oprettelse for den mislykkede For- haabning om at erholde Generalkonsulatet i Kjøbenhavn, der udgjorde Formaalet for Deres fremtidige Ønsker. Jeg forstaar ogsaa, hvormeget man i Udenrigsdepartementet kunde ønske at anvende Deres Duelighed og Erfaring for Stillingen i Lissabon. Men jeg forundrer mig ingen- lunde over, at De fandt ikke at kunne modtage, hvad der blev tilbudt, endog med det senere yderligere Til- bud om Ministerresidents Karakter. I tidligere Dage vilde det have været anderledes; det vilde ligesom have været en ny Bane, der kunde have haft sin Tiltrækning for Dem; men nu at rive op et Hjem med vante For- hold og Omgivelser, dertil begriber jeg fuldt vel, at Deres Hu ikke kunde staa. Den eneste Grund skulde da have været, at De for Deres Helbreds Skyld maaske kunde have foretrukket det sydlige Klima i Lissabon, efterat De allerede engang har været i Spanien. Lykke- ligt maa jeg sige det var, at vi ikke mistede Dem i Frankrige for den Tid, jeg endnu har at blive her. Med sand Følelse af Høiagtelse og Hengivenhed har jeg etc.« I Forbindelse hermed indtages et Brudstykke af et Brev til Lagerheim, dateret 7de Juli 1883, hvori omhandles en paatænkt Afsendelse af en diplomatisk Agent til China: »Det var mig en stor Glæde at mod- tage det venskabelige Brev af 18de Mai afsendt strax forinden den hæderlige Reise til Kroningen i Moskva tiltraadtes. Der synes nu ikke at staa andet tilbage

for den eminente unge Mand, hvis Bekjendtskab jeg var saa heldig at gjøre i Paris for 20 Aar siden, end at holde Indtog i det gamle Palais paa Blasieholmen. Og mange Aar vil vist ikke hengaa, inden dette sker. — Den omtalte Rekreatjonsreise til China for et Tidsrum af mindst 5 Aar, hvis der til næste Aar oprettes dersteds et længe paatænkt Generalkonsulat med diplomatisk Karakter, vil vel næppe passe for mig, selv om man i Virkeligheden skulde finde, at jeg er i Besiddelse af de hertil fornødne Egenskaber. Men det kunde vistnok være af adskillig Interesse blandt andet at have Anledning til at gjøre Bekjendtskab med den store Statsmand og General Hs. Ex. Vicekonge Li Hung Chang, som for Tiden raader i Haarpidskenes Land!

Det er tidligere berørt, at vi i Spanien havde Jomfru Torp i vor Tjeneste, og at hun forlod os i Kjøbenhavn for at tjene hos den danske Minister i Stockholm Bille. Jeg havde i Aaret 1883 Anledning til at vise Jomfru Torp en væsentlig Tjeneste. Hun var i Hemmelighed forlovet med en Søn af Ministerens svenske Hus-hovmester Schau, og var godtroende nok til at lade ham opbevare nogle Penge, som hun havde opsparet. Hr. Schau jun. reiste imidlertid fra Stockholm, idet han medtog Torps Penge, og dukkede kort efter op i Havre, hvor det lykkedes ham at faa Ansættelse paa Mæglerkontoret. Herom fik jeg Brev fra Ministeren, hvori han bad mig om at være behjælpelig med at faa Pengene tilbage. Ved Henvendelse til Mæglernes Formand, som jeg kjendte vel, lykkedes det mig at erholde

tilbagebetalt Torps Pengé — 150 Frs. samt Kr. 11.65. Idet Ministeren anerkjendte Modtagelsen af samme, takkede han mig for den Velvillie, hvormed jeg havde ydet Torp en ganske væsentlig Tjeneste, idet han gik ud fra, at det udelukkende skyldtes mig, at hun var undgaaet et for hende meget føleligt Tab. Jeg har senere truffet Hr. Bille i Stockholm og erfarede da, at Jomfru Torp havde fulgt Ministeren og hans Familie paa en Reise til Amerika; der havde hun forladt dem og »begivet sig ind i det Indre af Landet.

T. Bille og Fri skule der et stort O
~~de havde endelig Bille og Fri skule der et stort O~~
 Dette Aars Sommer foretog Rita og jeg en længere Reise. De tvende Pigebørn anbragtes i Pension hos Madame Hansen i Epernay, og vi begave os til Badet Ragaz, hvor vi boede i Hotel Quellenhof. For et nogenlunde rummeligt Værelse i 2den Etage samt Kost (uden Vin) betalte vi 24 Frs. daglig. Da de reglementerede 3 Uger vare tilende, bestemte vi os til at foretage en kortere Reise ned til de norditalienske Søer. Til Fjeldovergang valgte vi Splügen (Spluga). Jeg anmodede Hotel Quellenhofs Personale om at skaffe en god Vogn for Reisen til Colico ved Comosøen, men maatte snart gjøre den Erfaring, at det havde været at foretrække selv at træffe Overenskomst med en af de mange Retourvogne, der daglig ankom til Ragaz. Uagtet der paa Bureauet i Quellenhof var oprettet skriftlig Kontrakt med en Italiener A. Stagiario om at føre os til Colico for en Betaling af 170 Frs. »alles inbegriffen«, maatte jeg, for at blive af med ham ved Ankomsten derhen, give ham et Tillæg af 20 Frs.

hvilket Beløb han efter Sigende havde maattet betale til nævnte Bureau.

Men hvad der var mere at beklage var, at det viste sig, at Stagiano ikke havde tilstrækkeligt Kjendskab til Veien over Splügen, og selvfølgelig endnu mindre var istand til at give de forskjellige lokale Oplysninger, Reisende ønske at erholde.

En smuk Morgen midt i August Maaned forlod vi Ragaz for at overnatte i den lille By Splügen, hvor vi haabede at ankomme flere Timer før Solnedgang. Efterat have passeret Reichenau, hvor de tvende Hovedkilder Vorderrhein og Hinterrhein forene sig, standsede vi nogle Minutter ved en lille Landsby Bonaduz, hvorpaa Stagiano fortsatte paa en Vei, der kunde have ført os til Andermatt.

Denne uheldige Feiltagelse forsinkede vor Reise flere Timer, og da vi endelig, stærkt medtagne af den brændende Sol, ankom til Thusis, var det nødvendigt at standse nogen Tid i Hotel Via mala lige ved Indgangen til den berømte Vei af samme Navn. — Fra den ophedede, solbelyste Dal kom vi ind i en Kløft, der dannes af steile, indtil 1500 Fod høje Fjelde, og er i den Grad snæver, at Solen lukkes ude. Overgangen var paa den varme Dag meget følelig. Veien stiger stærkt opad og i Dybet bruser Rhinen, som man flere Gange passerer over. Mod Thusis har man af og til smuk Udsigt til Rhindalen og et ved Indgangen til via mala beliggende ældgammelt Taarn med Ruiner af en Ridderborg, efter Sigende opført omtrent 500 Aar

før Christi Fødsel. Taarnet skal saaledes have den respektable Alder af næsten 2400 Aar.

Det var en behagelig Overgang fra Via mala at komme ind i den grønklædte Schams Dal; man passerer gennem flere mindre, ældgamle Byer, hvoraf én er et Badested. Luften var let og frisk og Aftensolen belyste det smukke Fjeldparti, hvor snedækkede Fjelde ragede høit i Veiret. Efter en Stigning i Zigzag fører Veien atter gennem en gorge (trang Passage mellem tvende Fjelde), der ligner Via mala, men da Solen var gaaet ned, blev dette Parti tilbagelagt i Mørke. Den sidste Del af Veien til Landsbyen Splügen førte i et prægtigt Maaneskin gennem et tildels skovbevokset og fladt Terrain, og lidt over Kl. 9 ankom vi til Hotel Bodenhaus, en gammel Bygning med lave Værelser og store Ovne, hvor der i Sommermaanederne er en livlig Færsel af Reisende.

Fra Byen Splügen, der ligger 4500 Fod høit, udgaar trende Hovedveie, over Bernardino og Bellinzona til Lago majore samt over Passet Splügen til Colico. Det var den sidstnævnte Vei vi fulgte den paafølgende Morgen, og den besværlige Stigning begyndte strax i de sædvanlige Zigzag. Det varede ikke længe inden vi befandt os i et Terrain, der nærmest kan kaldes en Stenørken. Hinterrhein havde vi forladt ved Byen Splügen, men vi fulgte fremdeles en Biflod, der har sit Udspring fra Splügens Gletscher. Paa Pashøiden er Grændsen mellem Schweiz og Italien — col du Splügen 6351 Fod over Havet. Lige i Nærheden paa den ene Side Surettahorn med Gletscher, paa den anden Schnee-

horn, der hæver sig til en Høide af ikke langt fra 10,000 Fod. Bestigningen af Schneehorn, der skal være besværlig, kan udføres i 4 Timer fra le col de Splügen. Man kan derfra se Mailand.

Det gik nu raskt nedad til la bella Italia. Neppe 15 Minutter efter standsede vi ved den første italienske Toldstation, der ligger trist mellem de nøgne Fjelde. Efter andre Reisendes Meddelelser vare vi forberedte paa en smaalig Undersøgelse af Bagagen, men heldigvis fandtes Forevisning af et Visitkort tilstrækkeligt. En Buket Alpeblomster, som Stagiano havde plukket til Rita, maatte dog offres i Henhold til udstedte strænge Bestemmelser for at forhindre Phylloxera fra at gjæste Italien. Paa en interessant Vei gik det derpaa i fuld Fart i Svingninger huggede ind i Fjeldsiden og gennem lange Gallerier langs Floden Liro, hvis Biflod Madesimo, inden den forener sig med Liro, danner et smukt Vandfald. Veiret havde allerede nogen Tid seet truende ud, og da det begyndte at regne, standsede vi nogen Tid i Campo Dolcino. Ud paa Eftermiddagen fortsattes til Chiavenna, hvor vi overnattede. Til min Forundring var Chiavenna og Hotel Conradi mig strax bekjendt, og det dukke snart op i min Erindring, at jeg havde været der en Aften og Nat, da jeg i Aaret 1860 med min afdøde Collega Kaltenborn foretog min første Reise sydover. Chiavenna ligger i en smuk og meget frugtbar, men for Oversvømmelser udsat Egn, og ansees ikke for noget sundt Opholdsted. Den sydlandske, yppige Vegetation,

der danner en stærk Modsætning til Splügens Stenørken, hviler paa et sumpigt Terrain. Paa Veien derhen fra Campo Dolcino ser man i Dalen store Klippeblokke, der i Tidens Løb ere styrtede ned og tildels ved mægtige gamle Træer ere standsede paa Fjeldets Sider. Omtrent en Lieu fra Chiavenna paa Veien der fører til Engadin forsvandt for henved 300 Aar siden en velhavende By, der laa inde under Fjeldet. Den blev med den hele Befolkning begravet under et mægtigt Fjeldskred, som flere Dage før Katastrofen gav sig tilkjende ved Nedstyrtning af Klippestykker og Revner i Fjeldet. Et Lag af 60 Fod dækker nu Stedet, og alle Forsøg paa Udgravning have været forgjæves.

Den Aften, vi tilbragte i Chiavenna, var Luften trykkende varm — en stærk Kontrast til Reisen over Spügen. Om Natten brød et heftigt Uveir løs og Tordenen rullede med mangedobbelt Eko mellem Bjergene. Det samme var Tilfældet, da jeg i Aaret 1860 overnattede i Chiavenna. Da vi den paafølgende Morgen fortsatte Reisen til Colico og derfra med Dampskib nedover Lago di Como, var Himlen tilsløret, men efterhaanden klarede Veiret op, og vi ankom i et straalende Solskin til Bellaggio. De Bjerge, vi havde forladt, viste sig først den følgende Dag, og de vare da bedækkede med tilsyneladende nyfalden Sné. Vi havde saaledes al Grund til at være taknemmelige for, at Reisen over de høie Fjelde ikke var bleven tiltraadt en Dag senere.

↳ Comosøen, der allerede besynges af Virgil, ansees

med Rette for et jordisk Paradis. Nord for Bellaggio har Søen sin største Bredde, en knap halv Mil, Længden fra Colico til Byen Como er 4 à 5 Mil. Den fiske-
rige indtil 1800 Fod dybe Sø omgives af Bjerge, der hæve sig til en Høide af indtil 6000 Fod. Overalt hvor Terrainet tillader det, ere Bredderne og Fjeld-
siderne bedækkede med større og mindre Byer, Villaer, Vinhaver, Kastanie- og Nøddetræskove. Dampskibene, der gaa i Rute mellem Colico og Como, have ikke mindre end 29 Mellestationer. Søen selv har en eien-
dommelig blaagrøn Farve, der antages at hidrøre fra betydelige Dybde.

Blandt de mangfoldige smukke Steder, som denne herlige Sø byder Reisende, der ville opholde sig her i kortere eller længere Tid, er Bellaggio paa Grund af Stedets centrale Beliggenhed mest søgt. Vi opholdt os i 8 Dage i det nye, elegant udstyrede Grand Hotel Bellaggio, der har en prægtig Beliggenhed i en større Have, som strækker sig langs Søen. Selv fra vort Værelse i Hotellet kunde vi nyde en sjelden Udsigt over Bjergene i Vest. Midt paa Dagen var Augustsolens Glød vel stærk, men saasnart den røde Skive gik ned bag Bjergene for kort efter at afløses af Fuldmaanen, blev Opholdet ved Bredden af denne Sø saa vidunderlig skjønt, at man ikke let kunde løsrive sig fra denne herlige og fredelige Natur. Vi foretog en Udflugt i Baad over Søen til Villa Carlotta samt til villa Guilia ved Lago di Lecco, men et Ophold ved de italienske Søer vil kunne give et større Udbytte, naar

hertil vælges enten Vaaren eller noget senere paa Aaret. I Juli og August vil den høie Temperatur ofte være til Hinder for at færdes meget om i disse skjønne Egne. Den 23de August forlode vi Hotel Bellaggio og toge i Baad over Søen til Menaggio. Derfra fortsatte vi strax i Vogn til Porletza ved Luganosøen. Vi overnattede i Lugano og reiste Fredag den 24de over Ponte-Tresa og Luino til Stresa ved Vierwaldstättersø. Her traf vi atter sammen med Direktør i det belgiske Arbejderministerium Demanet og hans Slægtninge, som vi havde gjort Bekjendtskab med i Ragaz og Bellaggio. Efter et kort Ophold i Stresa reiste vi i Følge med den belgiske Familie den korteste Rute nordover gennem St. Gothard Tunelen til Luzern. Udgifterne ved denne Reise paa 7 Uger, iberegnet de tvende Døttres Ophold i Epernay, udgjorde efter en Optegnelse 3400 Frs.

I October 1883 kom tvende franske Ministre til Havre, Ministerpræsident Jules Fabre og Arbejderministeren Baihaut i Anledning af, at der skulde foretages store Havneanlæg. Der blev af Kommunebestyrelsen givet en Middag paa Hotel de Ville, hvortil de fremmede Konsuler (de carrière) bleve indbudne. Før Middagen bleve vi i Underpréfektens Bopæl af Understatssekretær Faure forestillede for Ministrene. Min Kollega den russiske Konsul v. Vasmer og jeg bleve anviste Plads lige i Nærheden af de franske Ministre, og Vasmer, der ikke var let at tilfredsstille, maatte denne Gang erklære sig fuldt ud tilfreds, idet han yttrede, at vi ikke vare blevne behandlede som Konsuler, men snarere som Ambassa-

dører. Den daværende Maire i Havre Siegfried, fra hvem Indbydelserne vare udgaaede, saavel som Mme Siegfried stod i venskabeligt Forhold til Rita.

I Brev fra Fleischer, der indløb kort efter vor Hjemkomst, skrives blandt andet: »Jeg har fra min Tante i Triest (som vi havde truffet i Ragaz) erfaret, at De og Deres Hustru i Sommer have været ude at fare. Det var i Sandhed en deilig Tur. Bellagio — hvor mindes jeg ikke dette henrivende Sted, som jeg kun altfor snart maatte forlade og sagtens aldrig mere skal gjense. — Hvad siger De om de sørgelige politiske Tilstande heroppe? Jeg synes vi gaa de franske Radikale en høi Gang.«

I November Maaned 1883 havde jeg Breve fra min Søster Hermine og Holst i Nordland, hvori Holst blandt andet skriver: »Da jeg i Sommer besøgte mine Brødre i Stavanger, nød jeg en storartet Gjestfrihed. Blandt mange flere gjorde ogsaa Halfdan Olsen Selskab for mig; han har det meget godt og er Eier af et smukt Hus; dig bad han maatte bringes en venlig Hilsen. W. Michelet og hans elskværdige franske eller belgiske Frue bad ogsaa bringe dig Hilsen; de beboede eget Hus med en smuk Have. Min Broder Bonsak bor der som Oberstlieutenant, og Anton er bosat som Præst 5 Mile indenfor i Fjorden. I Bergen, hvor jeg kun opholdt mig kort, var jeg saa uheldig ikke at træffe vor fælles Ven Worsøe. Vor kjære Vigant holde vi meget af; han er bleven fuldstændig Nordlænding og vil blive mig en god Eftermand paa mit kjære Belsvog. Det

giver Anledning til Adskillelse mellem min Broder Peter og mig, at han har sluttet sig til Venstre, paa-
 virket af sin Nabo Lensmand Havig (Medlem af Rigs-
 retten). Ja, her er bleven hyggeligt i gamle Norge!
 Hvem kunde forudsagt saadant for nogle Aar siden?
 Blandt flere Dyder, der ufortjent er tillagt vor Folk, er
 sandelig ogsaa Besindighed.« — Min Søster Hermine
 udtrykker sin Forundring over, hvor let det nu var at
 reise i Norge siden der overalt fandtes Jernbaner. Hun
 havde opholdt sig 3 Uger ved Grefsen Bad, medens
 Holst var i Stavanger. Senere vare de meget udbudne
 i Christiania, hvor Holst endnu havde mange Bekjendte
 fra tidligere Dage af. Hun skriver, at det skulde glæde
 hende meget at se mig endnu engang, og at hun
 nærede Haab om, at det vilde ske, hvorpaa hun til-
 føier: »Efter hvad jeg har hørt skal du nu blive
 Statsraad!«

En Sag, som jeg interesserede mig for under mit
 Ophold i Havre, var at søge at hindre de saakaldte
 Runnere fra at forføre vore Sømænd til at rømme. Der
 fandtes ingen Lov herom i Frankrige, og mine Be-
 stræbelser gik derfor ud paa, at formaa de franske
 Autoriteter til at virke for Istandbringelse af de for-
 nødne Lovbestemmelser herom. Jeg henvendte mig
 herom til en Mand, jeg havde gjort Bekjendtskab med
 i Havre, Hr. Felix Faure, som var udnævnt til Under-
 statssekretær. Da han havde lovet at interessere sig
 for denne Sag, skrev jeg herom til Minister Sibbern og
 anholdt om, at han ved given Leilighed vilde tale med

Hr. Faure herom. Den 17de November fik jeg et privat Brev fra Hans Excellence, der var saalydende:

»Understatssekretær Faure har i dette Øieblik været hos mig for venligen at sige mig, at han allerede havde sat den i Deres Memoire saa vel behandlede Sag i Bevægelse; han havde talt derom med Marineministeren Admiral Peyron og vundet dennes Interesse herfor. Sagen var allerede bragt ind i den administrative Gang, som er nødvendig for dens foreløbige Udredning og Bearbejdelse. Jeg takkede ham meget for denne venlige Meddelelse og udtrykte min Glæde over at erfare, at saavel han som Marineministeren nu synes stemte for Anvendelse af en legislativ Foranstaltning med Anknytning af Betingelse om Reciprocitet. Vi faa nu se hvordan det videre gaar; der vil vel udkræves Tid, da den administrative Gang ikke pleier at være hurtig, men jeg har dog ikke villet undlade gennem disse Linier at gjøre Dem bekjendt med det gode Besøg, jeg just har havt.«

Mod Slutningen af Aaret 1883 modtog jeg Underretning fra Kaptein Wille, Chef for norsk Kanonbaad Ellida, at han paa Hjemreisen fra Spanien vilde komme til at anløbe Havre, med Tilføiende, at han haabede jeg vilde modtage hans Indbydelse til Middag ombord i Fartøiet 1ste Juledag. Denne Meddelelse bevirkede, at vi traf foreløbige Foranstaltninger til en større Soiré med Dands, hvortil vi agtede at indbyde samtlige Officerer. Kort før Jul (21 December) indløb Brev fra Kapteinen, hvori han underrettede om, at Fartøiet havde

havt stærk Modvind paa Reisen langs Portugals Kyster, og Kulbeholdningen var medgaaet ud for Cherbourg, saaledes at Fartøiet maatte slæbes ind i Cherbourg Havn. Da han kun havde Tilladelse til at anløbe en Havn i Kanalen, maatte han opgive det paatænkte Besøg i Havre. Mit Svar herpaa gik ud paa at beklage, at jeg ikke fik Anledning til at gjøre hans personlige Bekjendtskab, og at jeg havde glædet mig til at kunne modtage i mit Hjem Fartøiets Officerer. — Vi havde i dets Sted Middag 2den Juledag for vor sædvanlige Omgangskreds i Havre.

I Begyndelsen af Februar 1884 tilskrev Hans Excellence mig, at han paa Grund af det venskabelige Forhold, vi stode til hinanden, følte det som en Pligt at underrette mig om, at han under Sommerens Løb vilde komme til at tage Afsked; han havde en Fornemmelse af at have opnaaet en Alder, hvori Kræfterne aftage og Trang til Hvile og Stilhed indfinder sig. Han tilføiede i dette Brev, at han for nogle Dage siden havde truffet Hr. Faure, der forklarede, at han syssel-satte sig med Rømningsaffæren. Sidst i samme Maaned modtog jeg fra Faures Cabinetschef en Skrivelse fra »le Directeur des services administratifs au Ministère de la Marine, à qui a été soumis le memoire que vous (Mr. Bernhoft) avez bien voulu soumettre à Mr. Felix Faure«, hvilken Skrivelse gik ud paa, at der i denne Sag for Tiden ikke kunde foretages noget. Det maa ogsaa indrømmes, at det paa den Tid var meget vanskeligt

at bringe en Lov til at gaa igjennem i de franske Kamre.

Da jeg i Anledning af den Meddelelse, jeg havde modtaget fra Hans Excellence Sibbern om, at han i Løbet af Aaret 1884 agtede at trække sig tilbage fra Statstjenesten, havde udtrykt min Beklagelse over, at det embedsmæssige Forhold, hvori jeg stod til ham, vilde komme til at ophøre, modtog jeg et Brev dateret 7de Marts, hvori han skriver: »Jeg skal trofast bevare i Mindet de mig saa dyrebare Udtryk af en personlig Venskabsfølelse, som jeg oprigtigen gjengjælder. Den skal vedvare udover den Forbindelse, hvori det offentlige Liv har stillet os til hinanden. Det er med Rørelse jeg erfarer af Deres Brev, at ogsaa De, kjære Hr. Generalkonsul, tænker paa at sætte en Grændse for Deres Embedsbane. Den, jeg har tilbagelagt, betegner De med altfor megen Godhed; hvormeget føler jeg ikke dette ligeover for min egen Bevidsthed. Men jeg siger ikke for meget om Deres Embedsbane, naar jeg udtaler, at den har været betegnet af en gennemført og redelig Villie i Forening med en sjælden Dygtighed og Erfaring, som har været vort Land til Nytte i alle de Forhold, hvori De har været sat. Jeg skulde derfor ønske, at De maatte kunne komme til at føie Slutstenen til Deres Virksomhed ved Udførelsen af det Arbejde, De omtaler i Deres Brev og som er af saa megen Betydning for en endelig Ordning af vort Konsulatvæsen. — Jeg har med Interesse, skjønt med en Følelse af Nedslagenhed, gjennemlæst det franske

Svar i Anledning af Rømningsforholdene, og paa samme Tid med udelt Tilslutning gjort mig bekendt med de af Dem derover afgivne Bemærkninger. Senere har jeg modtaget Hr. Generalkonsulens officielle Skrivelser til Legationen, hvoraf den sidste ledsages af en Gjenpart af et Brev, hvori Mr. Faure frasiger sig videre Medvirkning i dette Anliggende. De synes selv at anse Sagen under saadanne Omstændigheder som tabt for Tiden, og jeg er fuldt tilbøielig til at slutte mig til denne Anskuelse. De gjør i Deres Brev til mig en træffende Bemærkning, naar De fremholder den Syndflod af Forslag der gjøres, og det særlige Faatal, der fører til noget Resultat. Der var endnu nogen Forhaabning saalænge der var en Støtte i Mr. Faure; vi se nu at der intet er at vente fra fransk administrativ Side. Maaske vil den russiske Ambassade tage Sagen op til Behandling, men de Personalforandringer, der nu foregaa inden samme, synes ikke at være lovende for nogen snarlig eller gjennemgribende Optræden. — Under Afvente af bedre Tider maa man holde sig til de Midler, man har gennem Erstatningskrav at udrette, hvad der paa saadan Maade lader sig opnaa. Med sand Følelse af Høiagtelse og Venskab er jeg etc.

Fru Sibbern havde paa samme Tid organiseret et Lotteri til Hjælp for den skandinaviske Kolonis Fattigpleie i Paris, i hvilken Anledning Rita tog Billetter for et Beløb af 70 Frs.

Af Telegrafdirektøren i Christiania, Nielsen, blev jeg i Marts 1884 anmodet om at besørge et magt-

paaliggende Brev afleveret til nogle norske Ingeniører, der skulde afgaa fra Havre med Dampskib til Buenos Ayres. Telegrafdirektøren skrev ved denne Leilighed, at han med Interesse endnu mindes, at vi havde truffet hinanden i Paris i Aaret 1865, samt at han da som Medlem af en international Telegrafkonference var bleven præsenteret for Keiseren i min Uniform. Forholdene i Norge vare sørgelige, og man siger, kun Gud ved hvad Enden skal blive; saavidt man kan se, er der endnu intet Lynglimt, men man har ikke tabt Haabet om, at Gud vil beskytte vort kjære Fædreneland.

I April Maaned underrettede Fleischer mig om, at hans gamle Fader, Generalen, var død paa en mild og rolig Maade.

I et senere Brev af 29de Juli udtaler han det Haab, at min tredie Tur til Vichy maatte være heldbringende. »Det er dog et misundelsesværdigt Privilegium, I Konsuler have paa aarlige Rekreationsture. Traf jeg ikke vor gamle Ven Titz i Christiania saa bien portant at det var en Fornøjelse at se ham. Han trives godt i Riga; i Kjøbenhavn havde han talt med Hegardt, som var yderst misfornøjet med sin Vicekonsul; alt hvad han gjorde var slet, og den simpleste Expedition maatte eftersees og rettes. Maaske han altsaa dog havde været bedre tjent med mig. Under mit Ophold i Christiania foregik da disse forunderlige Ting, om hvilke man har sagt, at de have forvandlet vort Fædreneland fra et indskrænket Monarki til et uindskrænket Demokrati. Man siger at den nye Regjering ikke vilde

under Rigsret, og at heller ikke Høire i Stortinget var enigt. Hvorom alt er, saa er Hegnet nu af Lave. Renan maa have Ret, naar han forudsiger, at vort Aarhundrede vil blive anset for »le plus amusant des siecles«.

Omtrent paa samme Tid havde jeg Brev fra min Broder i Christiania. Hans Helbred havde i nogen Tid været lidet tilfredsstillende; han havde overanstrengt sig og led af Nervesvækkelse i den Grad, at hans Læge havde forbudt ham at skrive, saa at han var reduceret til at diktere. Han gjentog hvad min Søster Hermine tidligere havde skrevet, at man under Ministerkrisen skulde have tænkt paa at opfordre mig til at indtræde i Statsraadet, navnlig af den Grund, at jeg som en formuende Mand var i en uafhængig Stilling. Denne Historie havde været meddelt i et bergenser Blad.

I Begyndelsen af Juli Maaned 1884 benyttede Herman Sommerferien til at foretage en Reise til Havre. Han reiste i Følge med en af Pastor Priors Sønner, der skulde besøge den danske Konsul Braëm, en af vore Venner i Havre. De reiste over Hamburg med et stort tysk, for Udvandrere bestemt transatlantisk Skib Westphalia. Efterat han havde været hos os i omtrent 3 Uger (i hvilken Tid vi blandt andet foretog en Udflugt til Etretat) reiste den hele Familie med det norske Dampskib Kong Dag til Christiania, hvor vi opholdt os i en Uge. Paa Grund af Aarstiden traf jeg næsten ikke nogen af mine tidligere Venner i Christiania, og Opholdet der blev derfor kun kort (omtrent 8 Dage).

Leiligheden blev benyttet til at opsøge min Broder, der opholdt sig i Eidswold; jeg fandt ham meget forandret og fik strax det Indtryk, at hans Dage vare talte. Vi undlode ikke at gjøre Visit hos Advokat Homann, uagtet vi maatte antage, at han med Familie opholdt sig paa Landet, en Milsvei fra Christiania. Dagen før vi havde bestemt at reise kom Familien til Christiania og søgte os strax i Hotellet; de bestræbte sig for at bevæge os til at forlænge vort Ophold for at besøge dem paa Landet, men vi havde allerede truffet Foranstaltninger til vor Afreise, der skulde foregaa Dagen efter med Dampskibet Christiania. Vi ankom til Kjøbenhavn Søndag den 10de om Eftermiddagen og modtoges af Anker, hos hvem jeg boede under dette Ophold, medens Rita og de to Døttre vare indbudne til at bo paa Rekna.

I Begyndelsen af September Maaned 1884 blev jeg tilspurgt af det norske Justitsdepartement om jeg var villig til at indtræde i en svensk—norsk Kommission be-
træffende den konsulære Jurisdiktion i de orientalske
Lande. Det var antagelig Hensigten at sende en løn-
net Generalkonsul til China, og en saadan Funktionær
ville næppe være til synderlig Nytte eller nyde for-
nøden Anseelse, dersom han ikke tillige kunne udøve
dømmende Myndighed. Jeg erklærede mig villig hertil
og Kommissionen traadte sammen i Stockholm den 24
November. De svenske Medlemmer vare Revisions-
sekretær Skarin (nu Justitieraad 3: Høiesteretsassessor)
og forhenværende Dommer i Ægypten nu Krigshofrättsråd

Baron Armfeldt, og de norske Medlemmer vare Assessor Aall og jeg. Under mit Ophold i Stockholm som Kommissionsmedlem indtraf den uventede Begivenhed, at Hegardt, der paa Besøg i Stockholm netop var ankommen fra Kjøbenhavn, afgik ved Døden den 1ste December. Der var den Dag Middag hos Udenrigsministeren for den store nordiske Søfartskommission samt Jurisdiktionskomiteen, og man havde allerede ved Middagen Underretning om Dødsfaldet; jeg blev endog af flere Landsmænd ønsket til Lykke med, at jeg nu vilde erholde Posten i Kjøbenhavn — noget jeg fandt trist og ubehageligt. Sammen med Aall var jeg tilstede ved Begravelsen. Nogle Dage efter var Jurisdiktionskomiteens Medlemmer til sagte til Middag paa Slottet; efter Middagen, hvori samtlige kgl. Personer deltog, bleve vi førte ind i Kongens Røgrum. Vi bleve derhos indbudne til Statsminister Richter og Lagerheim.

Som rimeligt var gjorde Efterretningen om Hegardts Død et vist Indtryk paa Rita. Hun skrev herom: »Jeg er i nogen Bevægelse efter netop i Dagbladet at have læst om Hegardts pludselige Død. Uvilkaarligen gik det gennem mig, at du nu muligen kunde blive hans Eftermand. Du ved jeg er ikke meget ærgjerrig, men jeg nægter ikke, at jeg gjerne saa den Drøm opfyldt, at se dig blive Generalkonsul i Kjøbenhavn — maaske mest for vore Børns Skyld. Hvad mener Lagerheim? Vil man i Sverige stadigt holde paa, at denne Post skal besættes med en svensk Mand? Jeg længes efter at høre fra dig om dette vigtige Anliggende. — Det

forekommer mig, at man denne Gang vanskeligen kan sætte dig tilside paa samme Tid som du deltager i en Konsulär Comité, der har valgt dig til Formand. Jeg er enig med dig i, at hvis du atter tilsidesættes ene og alene paa Grund af din norske Nationalitet, bør du strax indgive Ansøgning om Afsked.»

I et Brev af 21de December skriver Rita: »Denne Gang er det i Kjøbenhavn, at du modtager mit Brev --- den første Juleaften, vi ere adskilte siden vort Giftermaal. Vi have i disse Dage havt en forrygende Storm af N. V., der nu er gaaet om til N., saa at her er rigtig raat og koldt og det hylér sørgeligt i Kaminerne. Den Oversvømmelse, som Morgenbladet omtaler, har fundet Sted, men den var ikke af større Betydning end mange Gange tidligere; paa île St. François stod Vandet høit i Gaderne, og det gik ogsaa op over place de la Maturo. Jeg havde i Eftermiddag Visit af Brødrene Braëm; de takkede for min Indbydelse til Juleaften, men de havde allerede truffet et Arrangement med nogle Venner. Juleaften skal der offres til Præst og Degn; jeg agter at bede Danielsson medtage mit Offer. Mme Boeswilwald har med sædvanlig kjærlig Opmærksomhed indbudt mig og Børnene til Middag Juledag; jeg er rørt over hendes Venskab, som jeg meget vil komme til at savne.« Første Juledag skriver Rita endvidere: »Jeg har læst med største Interesse om din Samtale med Udenrigsministeren, som du siger vel Intet lovede, men indrømmede, at du var en meget kompetent Ansøger til Embedet. Det glæder mig, at

min gode Mening om Lagerheim yderligere er bleven bestyrket; jeg har altid havt Følelsen af, at han nærer oprigtigt Venskab for os. Brødrene Braëm og Daniels-son have gjort Visit hos mig idag. Danielsson ansaa det for givet, at du fik Posten i Kjøbenhavn, om der ikke skulde gjøres den største »orätvise«. Han bad mig frembringe en Hilsen, og lod til at føle sig lettet ved at du snart kom. Igaar regnede og sneede det om hinanden og idag er det bidende koldt med en gjennemtrængende N. O. Vind. Juleaften gik i al sin Stilhed ret fornøielig af; Børnene vare meget glade, de fik flere Gaver fra forskjellige Kanter.

For at opnaa den nævnte Afskedsaudients hos Udenrigsministeren maatte jeg forblive nogle Dage i Stockholm, efterat det første Komitémøde var sluttet. Den 20de December modtog Hans Excellence mig i Udenrigsministeriet. Jeg begyndte med at frembringe en Taksigelse for det hæderlige Tilbud jeg havde modtaget for 2 Aar tilbage om at gaa til Lissabon som Ministerresident, men som jeg af flere private Grunde ikke havde kunnet modtage. Den Tillid Hs. Excellence ved denne Leilighed havde vist mig, gav mig Haab om, at Hs. Excellence nu vilde understøtte mit Ønske om at blive udnævnt til Generalkonsul i Kjøbenhavn.

Det lod til at denne Begjæring kom noget uventet, og han svarede, at denne Post hidtil havde været besat med svenske Mænd, samt at det maatte erkjendes, at Sverige havde større Interesser at varetage i Danmark end Norge havde. Jeg forklarede nu for ham, at jeg

allerede fra den Tid af at jeg var ansat i det norske Departement for det Indre havde ønsket at blive Konsul i Kjøbenhavn, og at jeg for at opnaa dette ikke havde betænkt mig paa at begive mig til Barcelona, hvor jeg i 7 Aar havde levet under meget vanskelige og prækære Forhold. Senere havde jeg været de forenede Rigers Generalkonsul i Havre i 9 Aar, og jeg havde Grund til at tro, at min Regjering havde været tilfreds med den Maade, hvorpaa jeg havde bestyret disse tvende Embeder. Min Helbred havde lidt endel ved det for mig ugunstige Klima i Havre (trods gjentagne Reiser til Vichy led jeg som mange i Havre af Fordøielsesbesværligheder, en Følge af det fugtige Søklima), og saavel af den Grund som af Hensyn til min Familie ønskede jeg nu meget at kunne ombytte Havre med Kjøbenhavn. Jeg var gift med en dansk Dame, Datter af en i Kjøbenhavn meget anseet Mand, Etatsraad Heegaard; hun havde trolig staaet ved min Side under vort 16-aarige Ophold i Udlandet, og det var mit høieste Ønske nu at kunne bringe hende tilbage til hendes Fædrenestad. Som Huseier i Kjøbenhavn havde jeg private Interesser at varetage der, og jeg havde for mit Vedkommeude ogsaa Slægt og Venner dersteds. De Forbindelser, som en Konsul bør have paa det Sted, han er ansat, og som ofte kunne være vanskelige nok at erhverve, havde jeg allerede.

Hans Excellence Baron Hochschild, der med Velvillie havde hørt paa mine Forklaringer, yttrede, at han maatte indrømme, at jeg var en meget kvalificeret An-

søger til Posten, men i Sagens nærværende Stilling var han ikke istand til at give noget Løfte. Dagen efter søgte Lagerheim mig i Grand Hotel, og da jeg havde gjengivet for ham den Samtale, jeg havde havt med Hans Excellence, udtalte han den Mening, at jeg kunde være sikker paa at erholde Posten. Samme Dags Aften forlod jeg Stockholm og reiste til Kjøbenhavn, hvor jeg tog ind paa Kvæsthuset hos min Søstersøn Jean Tuxen. Første Juledag var jeg i en større Middag hos Conferentsraad Stephensen, der ikke lang Tid efter (den 5te Marts 1885) afgik ved Døden, og 2den Dag spiste jeg hos Etatsraaden. Da jeg nu ansaa mig nogenlunde sikker paa ud paa Sommeren at blive udnævnt til Generalkonsul i Danmark, leiede jeg efter Etatsraadens Tilskyndelse fra April Flyttetid 1885 Bolig i Kjøbenhavn for en aarlig Leie af 2400 Kr. (Rømersgade Nr. 5). Søndag Morgen den 28de fortsattes Reisen; jeg overnattede i Hamburg (Hotel l'Europe) og reiste senere uden Ophold til *Havre*, hvor jeg ankom den 30te om Aftenen.

Jurisdiktionskomiteen var 4 Gange samlet, 3 Gange i Stockholm og 1 Gang i Christiania. I Christiania kunde jeg ikke indfinde mig paa Grund af Sygdom, men jeg mødte frem trede Gange i Stockholm. Komiteens Rapport, der afleveredes til Udenrigsministeren i Juni 1886, er hovedsageligen forfattet af Skarin; den er en trykt Bog i stort Format paa 212 Pagina.

I November 1886 modtog jeg og rimeligvis ogsaa mine Kollegaer i Komiteen en Skrivelse fra Udenrigs-

ministeren, hvori han, efter at have gjort sig bekendt med Komiteens Betænkning, udtaler sin Anerkjendelse af den samvittighedsfulde og nøiagtige Maade, hvorpaa Komiteens Medlemmer havde udført et for de forenede Rigers Interesser vigtigt Hverv.

Da Jurisdiktionskomiteens Møde var sluttet i Stockholm i Mai 1886 reiste jeg over Christiania til Sandefjord, hvor Rita kort efter ankom fra Kjøbenhavn med de tvende Døttre og senere ankom ogsaa Herman. Vi boede i samme Logis som i 1876; for mit Vedkommende var det den tredie Gang, jeg benyttede dette Bad.

Under Opholdet ved Badet foretog jeg sammen med Herman en lille Tur i Telemarken til Gaustad. For længere Tid tilbage, ~~formentlig i Aaret 1847~~ ¹⁸⁵⁶ eller ~~1848~~, besøgte jeg Gaustad og foretog en større Telemarksreise sammen med Dr. Herman Vogt.

Den 27de Marts 1885 døde min Broder efter længere Tids Sygelighed i en Alder af henved 52 Aar. ~~Jeg havde i flere Aar sendt ham mindre Pengebeløb, men til liden Nytt, da hverken han eller hans Hustru forstode sig paa Økonomi. Jeg betalte et Beløb af omtrent 1500 Kr., som strax maatte berigtiges; min Søster Hermine ~~betalte~~ ^{betalte} ogsaa betale et nogenlunde tilsvarende Beløb.~~

I et i Christiania udkommende Blad »Ny illustreret Tidende« findes i Nummeret for 12te April 1885 en længere Anmeldelse af hans ikke ubetydelige literære Virksomhed, ledsaget af et ganske heldigt Billede. Artiklen ender med følgende Ord: »Han var en Mand

med et letbevægeligt Sind og et varmt Hjerte, beredvillig til at hjælpe Enhver med Raad og Daad. De fra Agerhus Strafanstalt løsladte Fanger antog han sig med stor Omhu. Mange Venner, ikke mindst hans talrige Elever, ville mindes ham med Kjærlighed.*

I Morgenbladet for 2den April — Dagen efter Begravelsen — omtales ogsaa min Broder paa en velvillig og hæderfuld Maade.

Sidst i April maatte jeg foretage den lange Reise fra Havre til Stockholm for at deltage i et Møde, den orientalske Jurisdiktionskomité afholdt i Stockholm. Under dette Ophold fik jeg paa Stockholms kgl. Theater se den berømte italienske tragiske Skuespiller Rossi som Hamlet; en bekjendt finsk Skuespillerinde gav Ofelia paa Finsk, et Sprog der er mere uforstaaeligt end italiensk. Midt i Mai Maaned kunde jeg underrette Rita om, at jeg var indstillet til Generalkonsul i Kjøbenhavn saavel af den norske Regjering som Kommercekollegiet, og det for Kollegiets Vedkommende endog med ikke ringe Eftertryk. Kollegiets Udtalelse var saalydende: »Generalkonsul Bernhoft har i omtrent 22 Aar gjort Tjeneste i sit Lands Centralforvaltning i Afdelingen for de forenede Rigers Handel og Konsulat-anliggender under Departementet for det Indre, og i den Tid i næsten 11 Aar været Chef for det i nævnte Departement oprettede Kontor for Handel og Søfarts-sager; senere har han i 16 Aar været ansat i de forenede Rigers Konsulattjeneste, nemlig fra Aaret 1869 til Aaret 1876 som Konsul i Barcelona, og derpaa som

Generalkonsul i Havre. Saavel i Udøvelsen af de nævnte vigtige Konsulatposter som ved Udførelsen af flere han: anbetroede særskilte Hverv har han udmærket sig ved Dygtighed og Nidkærhed, og han er efter Kollegiets Mening fremfor samtlige Medansøgere i Besiddelse af overveiende Fortjenester, der berettiger ham til at erholde den omhandlede Post, saa at første Plads blandt de Indstillede utvivlsomt (utan fråga) bør tilfalde ham. Næst mig var blandt de mange Ansøgere til denne Post nævnt Juhlin Dannfelt, dengang Generalkonsul i Helsingfors. Ikke nogen af de svenske Handels- og Søfartskommissioner have bragt mig i Forslag; i Kommissionen for Gøtheborg havde imidlertid et Medlem, dansk Generalkonsul Warburg dissenteret, idet han anbefalede mig, som efter hans Mening var de øvrige Ansøgere afgjort overlegen i Konsulatfortjenester, ligesom jeg under Opholdet i Barcelona og Havre havde udført de konsulære Forretninger til svenske Sømænds og Skibsrederes fulde Tilfredshed. I det svenske Aftonblad for 18de Mai 1885 fandtes en længere Artikel, der gik ud paa at fremhæve, at jeg ubestrideligt var den mest kvalificerede til at erholde Konsulsposten i Kjøbenhavn. Efter at have omhandlet mine Meriter yttredes der, at jeg havde en lang og vidtstrakt Erfaring i Behandling af Konsulatanliggender og nød ved Siden heraf megen Anseelse som en indsigtfuld, usædvanlig duelig og human Mand, Artiklen syntes at skrive sig fra en Mand, der ved Siden af nøie Kjendskab til Konsulatvæsenet var meget gunstig stemt for

mig personligen; den sluttede med den Advarsel, at hvis man ved Besættelse af unionelle Poster ikke ene og alene holder sig til den personlige Fortjeneste, men aabner Døren for Nationalitetshensyn, vil den ikke let blive slaaet igjen og sikkert ikke uden klemte Fingre.

inh Den 5te Juni kunde jeg telegrafere til Havre om min Udnævnelse, og Jurisdiktionskomiteens Medlemmer samt Lagerheim, der som sædvanlig var den Første, der bragte mig Underretning om min Befordring, deltoge i den Anledning i en Middag i Restaurant Français. Efterat have fremstillet mig for Hs. Majestæt for at takke for den kgl. Naade forlod jeg Stockholm. Strax efter Ankomsten til Kjøbenhavn indløb et Telegram fra Havre, saalydende: »Madame assez souffrante, pas de danger, désire voir Monsieur«, hvilket bevirkede, at jeg den 12 om Aften forlod Kjøbenhavn for at ankomme til Havre den 14de om Eftermiddagen. Rita var da i nogen Bedring, men der havde været stærk Fare for Lungebetændelse. Veiret havde ogsaa i Frankrige været meget variabelt; Rita skrev saaledes i Brev af 22de Mai: »Inat have vi havt en Orkan, der fortsætter fremdeles; flere Træer foran Hotel de ville ere blæste om. Du har nok læst om al den Sne, der er falden i Mellemeuropa. Adele skriver fra Nimes at hun »grelotterede« i den kolde Mistral. I det danske Dagblad ser jeg, at der i Danmark kun er faa Graders Varme med saa stærk østlig Vind, at Dampskibet fra Kiel ikke kan naa frem i rette Tid. — Jeg har gjengjældt Mme Grenier's Afskedsvisit; hun beklagede meget, at Hr.

Grenier (Souspréfekten) ikke fik Anledning til at sige Farvel til dig, og jeg svarede med nogle Fraser paa dine Vegne. Blandt de Lykønskninger jeg modtog fra flere Kanter, var ogsaa en hjertelig Hilsen fra min Barndomsveninde Cecilie Waage (født Benneche), der blandt andet skriver: »Min Glæde over din Udnævnelse til Generalkonsul i Kjøbenhavn var meget stor; gid de Forhaabninger, du knytter til denne din nye Stilling i alle Henseender maa blive opfyldt. Jeg har fulgt alt hvad der er passeret med Hensyn til denne Post og du vil deraf forstaa, at mit Venskab for dig altid har været lige trofast som i vor Ungdom trods Tid og Adskillelse. Jeg nærer det Haab, at vi engang kunne træffes; det hører ikke til Umuligheder, at jeg og mine kunne foretage en Reise til Kjøbenhavn, og da vilde det ogsaa glæde mig at lære din Hustru at kjende, om hvem jeg har hørt saa meget smukt og godt.«

Efterat Konsulatet i Bordeaux var bleven ledigt, havde jeg paa Opfordring udtalt mig for at den hele Kyststrækning fra den belgiske Grændse til Spanien burde henlægges under Generalkonsulatet i Havre med en betalt Vicekonsul i Bordeaux. Dette medførte at Danielsson for en kort Tid maatte sendes til Bordeaux for at bestyre denne Post. Som Følge heraf vedblev jeg at fungere som Konsul i Havre, og jeg fraaadede først mod Midten af Juli Maaned.

Det er tidligere omtalt, at jeg under Opholdet i Havre søgte at modarbejde det saakaldte Runnervæsen, og at jeg herom satte mig i Forbindelse med Under-

statssekretær Faure uden at være istand til at udrette noget.

Det lykkedes desuagtet Generalkonsulatet af forskellige Grunde at fordrive fra Havre de norske Undersaatter, der befattede sig med at forføre Sømænd til at rømme. Saaledes bleve tvende norske Runnere, der havde vist upassende Opførsel mod den skandinaviske Sømandspræst hjemsendte som Arrestanter til Christiania for at afstraffes, og en anden norsk Undersaat blev paa Konsulatets Begjæring »expulseret« fra Frankrige efter Soupréfektens Foranstaltning.

I de 11 Aar jeg opholdt mig i Havre bleve følgende ~~11~~ franske Undersaatter dekorerede efter Generalkonsulatets Anbefaling for forskellige ydede Tjenester, Jean Delonnoy, Fører af en Redningsbaad i Calais (Ridder af St. Olaf), Jules Lefebre (Ridder af St. Olaf), ~~Havnelieutenant~~ Ledouz (Medaillen for Borgerdaad), ~~Havnelieutenant~~ Hugnet (Medaillen for Borgerdaad), Dansk Vicekonsul i Fecamp, Constantin (Ridder af St. Olaf), ~~Souspréfet~~ Grenier (Ridder af St. Olaf).

~~Inden~~ Jeg forlod Havre havde jeg paadraget mig en Forkjølelse ved de kolde Afvaskninger, jeg pleiede ~~at benytte~~ fulgte en ubehagelig Mindelse af den Scituation, jeg havde haft for mange Aar tilbage. Saaspart voré Sager indpakkede og fornødent Arrangement truffet med Hønsyn til Forsendelsen til ~~Kjøbenhavn~~ ~~Medaille for Borgerdaad~~ Kjøbenhavn med Dampskibet Egir, forlode vi definitivt ~~det Sted hvor~~ ~~at~~ ~~har~~ været bosat i 9 Aar. Jeg

havde af Udenrigsministeren erholdt Tjenstfrihed til at begive mig til Bad, og vi valgte hertil Bourbonne les-bains, hvor vi ankom den 1ste August. Den 22de August forlode vi Bourbonne og reiste ifølge med Mme Dumas og Søn over Mulheim og Freiburg til Waldkirk og derfra med en Diligence til Gutenbach i Schwartswald. Allerede den 31te August maatte jeg forlade dette ganske behagelige Opholdssted og tiltræde Reisen til Kjøbenhavn, hvor jeg ankom den 3die September; Dagen efter overtog jeg Bestyrelsen af Generalkonsulatet i Kjøbenhavn. Vore fra Havre afsendte Sager vare allerede transporterede til den leiede Etage i Rømersgade, og da Rita omtrent midt i September Maaned ankom med de tvende Døttre, var der allerede tilveiebragt en vis Orden i Huset. Det danske Toldvæsen lod alt hvad vi afsendte fra Havre i Overensstemmelse med de internationale Vedtægter passere uden nogen Undersøgelse.

Naar jeg sammenligner de trende Stæder, i hvilken jeg har været de forenede Rigers Konsul, er *Havre* den betydeligste »for Søfartsinteresser«. Den dersteds hjemmehørende Handelsflaade udgjorde i 1886 omkring 500,000 Tons; samme Aar opgives Barcelonas Handelsflaade til 292,500 Tons, medens Kjøbenhavn kun havde en Flaade paa 246,500 Tons.

Efter 17 Aars Ophold i Udlandet havde jeg saaledes den Tilfredsstillelse at bringe Rita tilbage til hendes Fædrene stad, hvor hun er bosat umiddelbart

ved Siden af hendes Forældre. Herman, der konfirmeredes den 27de September 1885, kan nu ogsaa glæde sig ved at bo sammen med Forældre og Sødskende; han vil blive Student i Juli Maaned 1888. Vor ældste Datter Louise (Mimi) blev konfirmeret den 24de April 1887.
